POLIROM

Gianfranco Calligarich

Ultima vară în oraş

BIBLIOTECA POLIROM

O carte-cult,
o redescoperire editorială de senzaţie

Gianfranco Calligarich

Ultima vară în oraş

Traducere din limba italiană
şi note de Cerasela Barbone

POLIROM
2021

Gianfranco Calligarich, *L'ultima estate in città*
Copyright original:
© 2019 Bompiani/Giunti Editore S.p.A., Firenze-Milano
First published under Bompiani imprint in 2016
www.giunti.it
www.bompiani.it
© 2021 by Editura Polirom, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-9128-9
ISBN PDF: 978-973-46-9129-6
ISBN print: 978-973-46-8401-4

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © iStockphoto.com/piola666

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

GIANFRANCO CALLIGARICH s-a născut în 1947 în Asmara, capitala Eritreei, aflată la acea vreme sub administrație britanică, într-o familie cosmopolită cu origini triestine. Copilăria și adolescența le-a petrecut în Milano, după care s-a mutat la Roma, unde a lucrat în presă și la televiziune. Romancier și dramaturg, Calligarich este cunoscut și ca autor de scenarii TV și cinematografice. A debutat în 1973 cu *L'ultima estate in città* (*Ultima vară în oraș*), care a devenit o carte-cult și a fost reeditată de cîteva ori. Ulterior a mai publicat *Posta prioritaria* (2002), *Privati abissi* (2011), *Principessa* (2013), *La malinconia dei Crusich* (2016) și *Quattro uomini in fuga* (2018). *Privati abissi* s-a numărat printre cărțile aflate pe lista scurtă a Premiului Viareggio și a obținut Premiul Bagutta, iar *La malinconia dei Crusich* a fost recompensat cu Premiul Viareggio în 2017 și a fost nominalizat pe lista scurtă a premiilor Grinzane, Manzoni și Vigevano. Romanele lui Calligarich au fost traduse în mai multe limbi de circulație internațională și au apărut sau urmează să apară în SUA, Spania, Germania, Franța, Austria, Marea Britanie, Olanda, Israel etc. În prezent Gianfranco Calligarich locuiește la Roma.

Nota editorului italian

Acest roman, devenit de-a lungul anilor o carte-cult, a fost un caz editorial aproape unic. Câștigător al Premiului Inedito în 1973 și publicat de Editura Garzanti în șaptesprezece mii de exemplare, care s-au vîndut într-o singură vară, a dispărut apoi de pe piață și a devenit o carte pe care au căutat-o cu înfrigurare trei generații de exploratori ai librăriilor și tarabelor de cărți. A fost subiectul unor teze de licență și doctorat și a circulat printre membrii unor mici cluburi de cititori. În 2010 romanul a fost republicat de Editura Aragno, cu un amplu ecou de presă, menit să evidențieze o redescoperire senzațională. Odată epuizată și acea ediție, căutarea unor exemplare ale romanului a continuat pe internet, dar în scurt timp acestea au fost imposibil de găsit. De aici și motivul acestei noi ediții de la Bompiani, a treia editură care îl publică în ultimii patruzeci și trei de ani, scoțîndu-l încă o dată din clandestinitate.

Pentru Sara Calligarich

Prima mare catastrofă care s-a abătut asupra ființelor vii n-a fost potopul, ci retragerea apelor.

(Sándor Ferenczi)

Sălta, cădea pe brînci
A trecut prin vremurile bătrîneții și tinereții
Coborînd în bulboană.[1]

(T.S. Eliot)

1. T.S. Eliot, *Tărîmul pustiit*, „IV. Moartea pe ape“, traducere din limba engleză de Mircea Ivănescu, în *Opere poetice 1909-1962*, Editura Humanitas Fiction, București, 2011, p. 167.

1

De altfel, așa e întotdeauna. Faci orice ca să stai deoparte și apoi, într-o bună zi, fără să știi cum, te trezești într-o poveste care te poartă direct la final.

În ce mă privește, aș fi renunțat bucuros să particip la luptă. Cunoscusem tot soiul de oameni – oameni deja veniți și oameni care nici nu reușiseră să plece, dar mai devreme sau mai tîrziu toți aveau aceeași față nemulțumită, motiv pentru care ajunsesem la concluzia că e mai bine să te rezumi la observarea vieții – însă nu ținusem seama de o foarte ghinionistă lipsă de bani dintr-o zi cu ploaie de la începutul primăverii trecute. Tot restul a venit așa cum vin aceste lucruri: de la sine. Vreau să fie clar de la bun început că nu sînt supărat pe nimeni. Am avut șansa mea și mi-am jucat-o. Atîta tot.

De altfel, golful ăsta e splendid. O fortăreață maură îl domină de pe un promontoriu de stînci care înaintează vreo sută de metri în mare. Cînd mă uit spre coastă, pot vedea prin verdele desișului mediteraneean centura orbitor de strălucitoare a plajei. Mai departe, o autostradă cu trei benzi, pustie în anotimpul ăsta, străpunge cu tunelurile ei un lanț de munți stîncoși care sclipesc în soare. Cerul e albastru, marea, curată.

Drept să spun, nu puteam face o alegere mai bună.

Întotdeauna mi-a plăcut marea. Pesemne ceva din imboldul care-l făcuse pe bunicul meu să-și petreacă tinerețea pe vasele comerciale ale Mediteranei înainte să se împotmolească la Milano, orașul ăla mohorît, și să umple casa cu o droaie de copii, se păstrase în înclinația pe care o aveam încă de copil să port de grijă plajelor. L-am cunoscut pe bunicul ăsta. Era un slav bătrîn cu ochi cenușii, care a murit înconjurat de un număr mare de urmași. În ultima propoziție pe care a reușit s-o articuleze a cerut un pic de apă de mare și tatăl meu, în calitatea lui de întîi născut, a lăsat-o pe una dintre surorile mele să aibă grijă de magazinul lui filatelic și a plecat cu mașina la Genova. M-am dus cu el. Aveam paisprezece ani și-mi amintesc că pe tot parcursul călătoriei n-am scos nici unul vreun cuvînt. Tata nu vorbea niciodată mult și eu, care îi făceam deja probleme la școală, aveam tot interesul să tac mîlc. A fost cea mai scurtă dintre călătoriile mele la mare, exact atît cît să umplem o sticlă, și, de asemenea, cea mai inutilă, pentru că la întoarcere bunicul era aproape inconștient. Tata i-a spălat fața cu apa din sticlă, dar fără ca el să dea impresia că s-ar bucura în mod deosebit de ea.

Cîțiva ani mai tîrziu, marea aflată în vecinătate a fost unul dintre motivele care m-au îndemnat să ajung la Roma. După stagiul militar mi s-a ivit problema viitorului, ce să fac cu viața mea, dar cu cît priveam mai mult în jur, cu atît mai greu îmi venea să iau o decizie. Prietenii mei aveau idei foarte clare, să-și ia diploma, să se căsătorească și să facă bani, dar o asemenea perspectivă mă dezgusta. Erau anii în care la Milano paralele contau mai mult ca de obicei, anii acelui gen de joc al prestigiului la nivel național cunoscut și sub numele de Miracol Economic, și, cumva, am ajuns să beneficiez și eu de el. Asta s-a

întîmplat atunci cînd o revistă medico-literară, pentru care scriam cînd și cînd niște eseuri foarte ponderate și prost plătite, a avut posibilitatea de a deschide un birou la Roma și m-a angajat pe postul de corespondent.

În vreme ce mama a încercat cu toate argumentele posibile să-mi împiedice plecarea, tata n-a zis nimic. A asistat în tăcere la încercările mele de adaptare socială, comparîndu-le cu reușitele surorilor mele mai mari, care se căsătoriseră la vîrste fragede cu niște angajați de la diverse companii – persoane cumsecade, de altfel –, iar eu am profitat de asta la fel ca în timpul călătoriei pentru apa bunicului, tăcînd la rîndul meu. Noi doi nu vorbeam niciodată. Nu știu a cui era vina, nu știu nici dacă se putea vorbi de vreo vină, dar aveam mereu impresia că dacă l-aș fi atras într-o discuție directă, l-aș fi rănit cumva. Războiul – al doilea – îl trimisese departe fără să-l scutească de vreuna dintre particularitățile lui foarte cunoscute și nici un om căruia i se întîmplă așa ceva nu se poate întoarce acasă la fel cum era înainte. În ciuda muțeniei lui orgolioase, avea mereu aerul că vrea să uite ceva, că se întorsese acasă distrus și ne pusese să asistăm la spectacolul trupului lui masiv contorsionîndu-se sub descărcările aparatului cu electroșocuri. Într-un anumit sens, așa și era și, cum eram copil, nu-i iertam meseria antieroică, dragostea pentru ordine, respectul exagerat pentru lucruri, fără să pricep, de exemplu, la ce distrugeri oribile probabil că asistase dacă se apucase – chiar în ziua cînd se întorsese de la război – să repare cu infinită răbdare un scaun vechi de bucătărie. Și totuși pînă și azi, după aproape treizeci de ani, are în continuare ceva din soldatul de odinioară, răbdarea, tendința de a ține fruntea sus, obișnuința de a nu pune întrebări, și pînă și azi, chiar dacă nu mi-ar rămîne decît

asta, nimic n-o să mă facă să uit senzația de curaj pe care o aveam, copil fiind, cînd mergeam alături de el. Pentru că pînă și azi mersul tatălui meu, mai mult decît orice altceva, mă face să revin imediat în copilărie și pînă și azi, chiar și în imensitatea de verde care mă înconjoară, pot să mă întorc ca prin farmec lîngă el amintindu-mi mersul lui apăsat și moale, pe care oboseala nu părea să-l afecteze, mersul lui din marșurile lungi cînd erau transferați, mersul care, într-un fel sau altul, reușise să-l aducă înapoi acasă.

Așadar, am pornit spre Roma și totul ar fi decurs în sfîrșit în sensul dorit dacă tata, renunțînd complet pe neașteptate la orgoliul său, n-ar fi vrut să mă însoțească la gară și să aștepte pe peron pînă la plecarea trenului. Și a fost o așteptare lungă și insuportabilă. Chipul lui mare era învăpăiat din cauza efortului de a-și reține lacrimile. Ne priveam în tăcere, ca întotdeauna, dar îmi dădeam seama că ne spuneam adio și tot ce puteam face era să mă rog ca trenul să plece odată și să pună capăt acelei priviri sfîșietoare, pe care nu i-o văzusem niciodată. Stătea neclintit pe peron, pentru prima dată mai scund decît mine, așa că puteam vedea cît i se rărise părul pe capul ce i se răsucea permanent ca să arunce priviri rapide spre semaforul de la capătul liniei. Trupul lui masiv era încremenit, înfipt pe picioarele îndepărtate, ca și cum s-ar fi pregătit să reziste unei lovituri, mîinile îi stăteau ca niște greutăți în buzunarele pardesiului, ochii îi erau lucioși și fața, roșie. Și, în timp ce eu înțelegeam în sfîrșit că totuși însemna ceva să fiu singurul lui băiat, în timp ce mă pregăteam să deschid gura și să-i strig că o să cobor la el, că o să găsim o modalitate prin care să ne punem ordine în viețile noastre fără să le distrugem, trenul s-a smucit ușor și s-a pus în mișcare. Așa că am fost smuls de lîngă el, tot în

tăcere. Atunci cînd trenul s-a pus în mișcare, i-am văzut corpul masiv tresărind. După aceea l-am văzut făcîndu-se tot mai mic pe măsură ce mă îndepărtam. Nu s-a clintit, n-a făcut nici un gest. Apoi a dispărut cu totul.

Perioada mea de respectabilitate n-a durat mult. Am fost concediat după un an, interval care, dacă e să fim onești, ar fi putut dura și mai puțin. Micul pasiv din redacția de la Roma a fost ultimul eliminat înainte ca revista să-și închidă porțile, odată cu miracolul care o făcuse să răsară. Biroul în care lucram – căutam să plasez un pic de spațiu publicitar în revistă și, din cînd în cînd, scriam cîte un articol care să măgulească inexplicabila sensibilitate a medicilor pentru literatură – era o încăpere cu mobilierul tapițat cu damasc roșu dintr-o vilă în stil neorenascentist umbertin, plasată imediat după malul întărit al Tibrului.

Proprietarul ei era contele Giovanni Rubino di Sant'Elia, un bărbat distins, în vîrstă de cincizeci de ani, dezinvolt și ușor afectat în comportament. Inițial era distant, venea la mine aproape numai ca să deschidă ușa cu geamuri ce dădea spre grădină și să mă lase să respir mireasma arbuștilor lui de liliac, dar apoi a ajuns să șadă tot mai des în fotoliul din fața mesei mele de lucru și să întrețină conversații a căror familiaritate sporea odată cu dezvăluirea situației lui financiare reale. Cînd mi-a zis că e complet ruinat, am hotărît să ne tutuim.

Din cauză că era strîmtorat, locuia împreună cu soția, o blondă grăsuță și cu un aer rătăcit, în partea din spate a casei, iar ea îi deschidea ușa doar ucenicului brutarului și, din momentul în care, ducîndu-se să deschidă, se trezise în fața ei cu un individ care pusese sechestru pe superba masă aurită din

salon, fusesem nevoit să joc pentru ei rolul unui secretar cam ridicol. Dar o făceam bucuros. Mai ales pentru el. Îmi plăcea să-l văd cum intră în biroul meu, netezindu-și cu mîna tîmplele grizonante, după care, cu un pocnet sec din coate, lăsa să i se ivească din mînecile sacoului manșetele cămășii imaculate. „Ei bine?“ spunea el, „ce facem aici, muncim?“. Atunci eu închideam capacul mașinii de scris și scoteam sticla. Nu vorbea niciodată despre problemele lui financiare, cum ar fi făcut un milanez, ci numai despre lucruri agreabile, despre aristocrați, despre oameni de seamă și mai ales despre femei și cai, iar uneori povestea anecdote atît de indecente, încît îi scînteiau ochii.

Odată cu sosirea verii, am căpătat obiceiul de a ne muta în salon și acolo, cînd soarele părăsea acea parte a casei, între pereții pe care rămăseseră contururile de culoare deschisă ale mobilelor luate, contele cînta la un Steinway cu coadă în timp ce eu îl ascultam tolănit pe ultimul divan rămas. În fiecare după-amiază, imediat ce auzeam primele note, sunam la bar să comand bere rece și mă duceam după el. Era acolo, complet pierdut. Avînd pe el doar un halat de mătase ponosit, își răscolea din nou repertoriul, interpretînd cîntece vechi pe care le auzisem de la mama, piese de Gershwin și Cole Porter, dar mai ales un vechi cîntec american intitulat *Roberta*. Uneori cîntam împreună.

În prima zi de toamnă din anul acela a sosit scrisoarea care anunța închiderea biroului. I-am dat vestea contelui, care s-a sprijinit de pian și a zîmbit. „Ei bine, dragule“, a zis, „ce-o să faci acum?“. Asta a spus și totuși ar fi trebuit să înțeleg că pentru el era o lovitură fatală. Două zile mai tîrziu, în timp ce-mi strîngeam hîrtiile, s-a auzit soneria și patru muncitori cu un aer

hotărît au ridicat pianul pe umeri și l-au cărat de-acolo. S-au chinuit să-l scoată pe poartă și vechiul Steinway s-a izbit, probabil, de cîteva muchii, pentru că din stradă s-a auzit glasul lui ca un fel de dangăt funebru. Pe toată durata operațiunii contele n-a ieșit din camera lui, dar cînd i-am strîns mîna contesei vizibil emoționate și am plecat și eu, l-am văzut cum mă saluta de la fereastră ridicînd mîna. A existat în gestul lui ceva atît de ferm, încît am răspuns în singurul mod care mi s-a părut oportun. Am lăsat geanta pe trotuar și am făcut o plecăciune.

După închiderea biroului, am rămas cîteva zile în hotel ca să reflectez la viitorul meu. Tot ce puteau să-mi ofere cei pe care-i cunoscusem prin intermediul revistei era un loc de muncă la o companie farmaceutică din afara orașului, unde ar fi trebuit să scriu articole promoționale de la nouă dimineața pînă la șase seara. Am hotărît să aștept să se întîmple ceva. Ca un aristocrat asediat.

Mă duceam în fiecare zi să văd marea. Luam metroul spre Ostia, cu o carte în buzunar, și stăteam să citesc cîteva ore bune într-un birt de pe plajă. Apoi mă întorceam în oraș și hoinăream prin zona Piazza Navona, unde îmi făcusem prieteni – toți, oameni care hălăduiau la fel ca mine, mai ales intelectuali, cu așteptarea în ochi și cu fețe de refugiați. Roma era orașul nostru, ne tolera, ne alina și am ajuns și eu să-mi dau seama că, în ciuda slujbelor sporadice, a săptămînilor de foame, a camerelor de hotel umede și întunecoase, cu mobilier galben-spălăcit și scîrțîitor, parcă ucis și secătuit de o boală necunoscută de ficat, era singurul loc în care puteam să trăiesc. Și totuși, dacă rememorez anii aceia, nu reușesc să văd clar în minte decît foarte puține chipuri, foarte puține întîmplări,

pentru că Roma posedă o stare de exaltare specială, care mistuie amintirile. E mai mult decît un oraș, e o parte secretă din voi, o fiară ascunsă. În cazul ei nu există jumătăți de măsură: fie e o mare iubire, fie trebuie să plecați, pentru că asta pretinde dulcea fiară, să fie iubită. Ăsta e singurul tribut care vi se va pretinde, indiferent de unde veniți, de pe drumurile șerpuite și înverzite ale Sudului, de pe legănatele șosele drepte ale Nordului sau din abisurile sufletului vostru. Dacă e iubită, o să vi se ofere așa cum o doriți și nu va trebui să faceți altceva decît să vă lăsați în voia valurilor prezentului, care vă ating ușor, plutind la un lat de palmă de fericirea voastră legitimă. Și vi se vor oferi seri de vară străbătute de lumini, dimineți vibrante de primăvară, fețele de masă ale cafenelelor asemenea fustelor fluturate de vînt ale fetelor, ierni aspre și toamne nesfîrșite, cînd orașul o să vi se arate dezarmat și bolnav, vlăguit, plin de frunze decapitate, pe care pașii voștri nu vor face zgomot. Și acolo o să găsiți scările monumentale orbitoare, fîntînile arteziene superbe, templele în ruină și tăcerea nocturnă a zeilor detronați, pînă cînd timpul o să-și piardă orice semnificație în afara aceleia, puerile, de a face să înainteze acele ceasornicelor. Astfel și voi, așteptînd zi după zi, veți deveni parte din el. Astfel și voi veți hrăni orașul. Pînă într-o zi cu soare, cînd, adulmecînd adierea ce vine dinspre mare și privind cerul, veți descoperi că aici nu vă mai așteaptă nimic.

Din cînd în cînd cineva se pornea la drum. Cînd a venit rîndul lui Glauco și al Serenei, doi membri ai grupului din Piazza Navona, m-am dus să locuiesc în apartamentul lor de pe colina Monte Mario. Camerele de hotel mă secătuiseră de puteri și mi se părea ireal să am un loc unde să stau singur, iar cînd am cumpărat și mașina lor, o Alfa Romeo hodorogită, cu

cincizeci de mii de lire, m-am gîndit, bineînțeles, că viața mea atinsese un prag important. Am umplut două valize cu cărțile mele și m-am mutat chiar în ziua plecării lor. Ei se cărau pentru că Serena obținuse un contract de doi ani ca scenograf la un teatru din Ciudad de México, dar mai ales fiindcă mariajul lor intrase într-o criză și Glauco nu mai picta. Roma îi distrusese și ei plecau, cu numele de-acum nepotrivite și cu un număr exagerat de valize.

— Oraș scîrbos, a zis Glauco, ieșind pe balcon.

— Eu mă simt bine aici.

— A, da? Atunci de ce ești tot timpul beat?

— Nu tot timpul, adesea, am răspuns. E o diferență semnificativă.

Apoi m-am uitat la valea care se întindea în fața balconului. Era nemărginită, tăiată în două de un pod cu multe arcade, pe care trecea de cîteva ori pe zi un tren lung și silențios ca o omidă. La cele două capete ale ei se înălțau zidurile de incintă a două mănăstiri, ale căror clopote se auzeau bătînd la asfințit, în timp ce în față casele cele mai apropiate se pierdeau în verdele de pe linia orizontului. Era un cer mare și o lumină mare. Era un loc magnific.

— Totul e al tău, a zis Glauco, arătînd camera în care ne aflam.

Nu era cazul să facem un inventar. Erau acolo un fotoliu vechi, o etajeră pentru cărți și un pat care putea fi folosit și ca divan. Nici în celelalte două camere nu se cheltuise mai mult pentru mobilier: erau mai ales lucruri vechi și simpatice, luate din tîrgul de la Porta Portese. Una era ocupată aproape în întregime de pînze, cutii cu vopsea și tot ce mai folosește de obicei un pictor.

— Dacă rămîi fără bani, să nu-mi vinzi tablourile, a zis Glauco, de parcă ar fi vrut cineva să i le cumpere.

Apoi a plecat, spunîndu-mi că mai trebuia să salute pe cineva din oraș. Nu mi-a cerut să-l însoțesc și am intuit că se ducea să-și ia rămas-bun de la iubita lui. Toți știau că avea pe altcineva. Era masiv, agresiv și niciodată, în nici o situație, nu se putea abține să se laude. Știa și că între mine și Serena exista o simpatie foarte clară, dar ne lăsa singuri, pentru că era genul de om care nu se temea de nimeni.

Serena era încă în dormitor, printre valizele deschise. Probabil se temea că vor s-o înghită, pentru că străbătea camera de la un capăt la altul, frămîntîndu-și mîinile.

— Glauco? a zis ea.

I-am spus că o să se întoarcă repede și ea a continuat să se învîrtă prin cameră cu un aer tragic. Cînd a trecut a treia oară pe lîngă mine, am sfîrșit prin a-i înconjura umerii cu un braț și ea s-a ghemuit la pieptul meu, privindu-mă cu o expresie rătăcită. Atunci am strîns-o mai tare, dar ea a încremenit și atunci am înțeles că era un nu, că ar fi vrut să fie da, însă într-un alt moment, și că acum oricum era nu, era prea tîrziu. Am început să vorbim despre Mexic pînă cînd s-a întors Glauco.

— Ei bine, mergem? a zis el.

Tonul trist al vocii lui m-a uimit. Probabil acel rămas-bun fusese foarte dificil. Cum stătea în picioare în mijlocul camerei, cu corpul ăla musculos, avea înfățișarea păgubită și infantilă a unui boxer de categorie supergrea care tocmai a pierdut titlul. Pentru prima dată l-am privit cu simpatie.

I-am condus la aeroport. Ne-am luat la revedere sărutîndu-ne pe obraji, apoi eu m-am dus pe terasă ca să-i văd cum pleacă. Cînd au urcat pe scara de îmbarcare, s-au uitat în jur, căutîndu-

mă cu privirea. Ne-am salutat fluturînd mîinile pînă cînd au intrat în avion. Acesta a întîrziat să se pună în mișcare, dar în cele din urmă s-a urnit spre centrul pistei, unde s-a oprit să-și tragă răsuflarea, după care a alunecat avîntat pe pistă, a început să gonească, s-a desprins de sol cu o naturalețe cuceritoare și a continuat să urce, strălucind în soare pînă ce a dispărut. Atunci am plecat.

Întorcîndu-mă în oraș, mă gîndeam la alte despărțiri. Mă gîndeam la momentul în care îi spusesem adio tatălui meu, la cel în care îi spusesem adio contelui di Sant'Elia, și mă gîndeam cum îmi schimbaseră viața toate aceste despărțiri. Dar așa e întotdeauna: sîntem ceea ce sîntem nu datorită persoanelor pe care le-am întîlnit, ci datorită celor pe care le-am părăsit. La astfel de lucruri mă gîndeam în timp ce conduceam cu calm vechea Alfa Romeo. Era lentă și zgomotoasă ca un cetaceu și păsările amuțeau în copaci ca la trecerea unui nor sumbru pe cer. Se mîndrea și cu un pedigri de proprietari lung cît cartea de telefon a unui orășel de provincie, dar mirosul ei de piele și scrum de țigară era aproape îmbătător.

Am hotărît că o să încerc serios să mă las de băut. Stăteam pe balcon, citeam la soare și mă țineam departe de baruri și de lumea care le frecventa. Căldura făcea ca amestecul de vin dulce și apă rece cu care mă ajutam să fie mai puțin dezgustător și, încetul cu încetul, am început chiar să mă îngraș. Partea urîtă venea seara, cînd ieșeam din departamentul de transcriere a știrilor de la *Corriere dello Sport* și în fața mea se întindeau orele acelea funeste, de la zece la unu noaptea. Aici m-au ajutat fetele. Avusesem întotdeauna un oarecare noroc la fete și în lunile acelea lupta mea cu alcoolul le declanșa

instinctul matern. Așa că se întîmpla adesea să mă trezesc singur în paturi străine, căci tinerele pe care le frecventam erau mai ales profesoare sau vînzătoare, deci dependente de orare fixe. Și, drept să spun, erau treziri din somn foarte frumoase. Mă ridicam din pat, mă preumblam prin casă, puneam un disc la pick-up, căutam – și găseam aproape întotdeauna – niște cafea gata făcută, pe care o încălzeam. Apoi intram în băi curate, în care erau presărate prosoape, perii de păr, agrafe și misterioase cutii cu creme în culori stinse. Căutam – și găseam aproape întotdeauna – săruri de baie și stăteam mult timp în cadă. În cele din urmă mă ștergeam, mă îmbrăcam și ieșeam, închizînd în urma mea ușa cu un zgomot care reverbera în apartamentul gol.

Pe stradă îmi cumpăram un ziar, aruncam o privire la tarabele cu cărți vechi, îmi luam cîteva provizii și mă întorceam acasă, hotărît să-mi petrec după-amiaza citind, la cinema sau la ziar. Și exact într-una din acele dimineți mi-am dat seama că nu am nici un ban în buzunar. Era o situație mai mult decît obișnuită, dar o complicau o serie întreagă de alte ghinioane: ușa pe care o închisesem iremediabil în urma mea, automobilul pe care-l lăsasem cu o seară înainte într-un cartier foarte îndepărtat și enervanta senzație care-mi pulsa în tîmple, că uitasem un lucru pe care, oricîte eforturi aș fi făcut, nu reușeam să mi-l amintesc. Așadar, în fața mea se profila una din acele zile în timpul cărora rămînem cu nasturii de la cămașă în mînă, ne pierdem carnețelul cu adrese, nu ajungem la întîlniri și toate ușile se transformă în tot atîtea capcane pentru degete. Una din acele zile în care singurul lucru pe care l-ai putea face ar fi să te închizi în casă și să aștepți să treacă. Dar eu nu puteam face asta, așa că am pornit-o pe jos prin ploaie.

Mda, fiindcă, pe deasupra, mai și ploua. Îmi amintesc foarte bine ploaia din ziua aceea. O ploaie de primăvară cum cădea uneori peste un oraș uituc și uimit, acoperindu-l cu parfumuri tot mai înmiresmate după fiecare aversă. Așa că în toată viața mea nu există nici o zi la fel de încărcată de parfumuri precum cea în care a început povestea de față.

2

Am ajuns în Piazza del Popolo cu stomacul gol și pantofii plini de apă. Automobile parcate umpleau ampla deschidere și o singură rază de soare o traversa la mare înălțime, făcînd să scînteieze terasele colinei Pincio. Cele două cafenele erau pline de oameni înfuriați că nu puteau sta în aer liber. Sub copertina de la Rosati am găsit niște scaune stivuite și am luat unul, căutînd cu privirea în jur vreun chip prietenos care să-mi poată plăti masa, dar am văzut numai oameni pe care nu-i puteam suporta. Colac peste pupăză, am simțit și primele picături de ploaie, așa că m-am îndreptat spre barul lui *signor* Sandro. Era un barman bătrîn, cu gesturi măsurate și abile, care deschisese un local elegant, cu scaune din piele roșie și gravuri pe pereți. Îl frecventau mai ales literații, poeții, cineaștii și cîțiva jurnaliști radicali, care mîncau biftecuri și morcovi, dar în ziua aia bineînțeles că n-am găsit pe nimeni suficient de apropiat ca să mă invite la micul dejun. Numai că era oricum un loc unde aveam credit, așa că mi-am comandat un hamburger și un pahar de Barolo și am rămas să asist la unul dintre spectacolele mele preferate: *signor* Sandro preparînd cocteiluri. Exact în punctul culminant o splendidă umbrelă de mătase s-a închis în dreptul ușii, apoi a apărut Renzo Diacono, tocmai la timp ca să

nu-mi mai fie de folos. Nu-l mai văzusem de ceva vreme, de cînd ajunsese să lucreze la televiziune.

— Leo! a zis tare cînd m-a văzut.

Era foarte elegant, spre deosebire de uriașul cu barbă împreună cu care intrase și care a dispărut imediat în mulțimea de la tejghea.

— Ce bei? m-a întrebat el.

— Nimic.

— Nimic?

Pentru o clipă a părut că vrea să spună ceva, apoi, cu tactul lui piemontez, s-a limitat să mă întrebe cînd o să mă înființez la o partidă de șah cu el.

— Nu mai am timp de lucruri serioase, a zis, arătînd spre tovarășul lui, care se întorcea de la asediul tejghelei.

Asta îmi plăcea la el. Indiferent cu cine ar fi fost, dădea impresia că în realitate ar fi vrut să fie cu tine.

— Cum mai e viața?

— Nu știu, sînt responsabil numai pentru a mea, am zis eu.

— Bravo, foarte înțelept, a comentat uriașul cu barbă, care se vîrîse între noi cu paharul lui și l-a ridicat în sănătatea mea.

Cu un impermeabil militar, un fular lung pînă la picioare și o umbrelă ce fîlfîia, atîrnată de braț, judeca lumea de la înălțimile sublime ale unei matoleli zdravene. Avea un zîmbet devastat, de veteran. Renzo mi-a spus că, atunci cînd era treaz, era cel mai bun regizor din televiziune, dar asta era o stare pe care probabil că n-o mai știa de mult. El a rînjit și singurul lui răspuns a fost să-și ceară scuze și să se ducă să-și umple iar paharul.

— Ce-ai zice să ne vedem diseară? a propus Renzo.

A mai spus și că își schimbaseră adresa și m-a pus s-o repet de două ori, ca să se asigure că n-o s-o uit. Dar nu era nici un pericol. Chiar dacă eram dintr-o altă generație, consideram compania lui agreabilă, era un bun jucător de șah, dar și un istoric apreciat, iar soția lui, Viola, gătea excelent. Nu puteam cere mai mult pentru a încheia o zi atît de deprimantă.

Cînd am rămas singur, am schițat un plan de luptă împotriva ghinionului. În primul rînd aveam să merg la ziar ca să încerc să obțin niște parale, apoi urma să mă strecor într-un cinematograf și, în cele din urmă, o să mă duc acasă la familia Diacono după ce o să trec să-mi recuperez vechea mea Alfa Romeo. Planul era atît de simplu și reconfortant, încît am devenit euforic. Am ieșit în parfumul ploii care tocmai înceta. Picături mari, izolate, se striveau de pavaj și pe cer apăreau fîșii mari de albastru. Am pornit printre clădirile ude și strălucitoare de pe Corso și după zece minute intram la *Corriere dello Sport* fredonînd *Où est-tu mon amour* cu variațiunile lui Django Reinhardt.

Fetele de la mașinile de scris, cu căștile pe cap, m-au salutat strigînd ușor mirate, fiindcă nu era ora la care îmi făceam apariția de obicei, iar cînd am întrebat de Rosario, mi-au arătat o cabină din care prietenul meu ieșea chiar în momentul acela, mai maroniu la față decît discul pe care-l ținea în mînă.

— Trăiască! a zis el, trecînd prin fața mea.

Nu m-am lăsat descurajat, pentru că, deși se vedea clar că nu era rost de ceva de lucru, puteam totuși să iau un împrumut. Asta o știa și el, căci și-a făcut scut din căștile audio și a început imediat să transcrie fragmentul la mașină. M-am așezat și l-am țintuit cu privirea pînă cînd a fost nevoit să cedeze.

— Cît vrei? a spus, băgînd mîna în buzunar.

Mi-a dat fix jumătate din cît i-am cerut și, în plus, a trebuit să-i înghit și morala. Cît mai credeam că pot continua în felul ăsta? Nu știam că redactorul-șef se săturase să nu poată conta pe mine? Postul exista, de ce nu-l acceptam? El îmi făcuse rost de slujbă și asta îi dădea dreptul să-mi vorbească așa. Era un prieten bun, un meridional melancolic cu o soție nemulțumită. Își părăsise pămîntul natal, un promontoriu de deasupra albastrului Mării Ionice, ca să vină la Roma și să devină jurnalist, dar ajunsese doar să transcrie articolele altora după ce le înregistra pe un disc de ceară. Imbecilitatea absolută a acelei munci îi umilea ultimii ani ai tinereții, dar el, mic, negricios, copleșit și implacabil, nu se dădea bătut.

Am pornit la drum. Afară era potopul. Torenții de apă se revărsau peste statuile decapitate ale Forului, peste coloanele prăbușite, peste clădirile din piețele pavate, peste momentele triste ale amiezii, peste bisericile împodobite cu imagini sacre și, în mod absurd, peste fîntînile arteziene care dădeau pe dinafară. Am așteptat răbdător cîtva timp lîngă ușa de la intrare, printre jeturile de apă împroșcată și înjurăturile trecătorilor, alți naufragiați asemenea mie, care își căutau și ei salvarea în nișele din ziduri, apoi, profitînd de o întrerupere a ploii, am alergat de-a lungul zidurilor, ajungînd la un cinematograf din apropiere. Acolo rula un film cu Marilyn Monroe, sărmana mea iubire, pe care nu mi-o pot imagina moartă, și l-am văzut de două ori, mîncînd semințe sărate și ascultînd cum se rostogolește tunetul pe acoperișurile caselor. Cînd am ieșit, eram foarte îndrăgostit de ea și foarte ostil față de lume, pentru că o iubire moartă e deja tristă în sine și nu se poate amesteca și ploaia în asta.

Seara aceea avea ceva nemilos. Mulțimea de oameni se revărsase pe străzi și o imobilitate nefirească paraliza traficul, în timp ce pe cerul ploios se aprindeau din cînd în cînd fulgerările sfîrîitoare ale firelor de la tramvaie. Titlurile ziarelor menționau alunecări de teren, inundații și trenuri întîrziate. În nordul orașului rîul ieșise din matcă, revărsîndu-se peste cîmpuri, iar oamenii ce așteptau în stațiile de autobuz scrutau cerul în tăcere. Mi-am dat seama cu nemulțumire că era prea tîrziu ca să încerc să-mi recuperez vechea Alfa Romeo și am fost nevoit să o pornesc imediat spre casa familiei Diacono. Am plecat pe jos, dar după cîteva momente am fost nevoit să mă refugiez la intrarea unui magazin încă deschis. Aglomerația de mașini se risipise ca prin farmec și strada era pustie. Un aparat de radio îmi aducea prin ploaie știrile serii. Se anunța că vremea o să se schimbe și că pe partea de glob care ne interesa venea primăvara. Exact atunci a apărut un taxi. L-am oprit, i-am spus șoferului unde să meargă și m-am așezat pe banchetă ca să-mi storc manșetele pantalonilor. Apoi m-am lăsat pe spătar și am privit orașul pînă cînd aparatul de taxat m-a anunțat că nu îmi puteam permite să cheltui mai mult.

Cînd am ajuns în fața unei vile elegante, înconjurată de o grădină apoasă și foșnitoare, tocmai se stîrnea vîntul. Abia în momentul acela – poate din cauza mirosului de pămînt ud – m-am gîndit că ar fi trebuit să-i aduc Violei niște flori, dar de-acum era prea tîrziu și mi se tăiau picioarele din cauza unei senzații de foame crîncene. Prin urmare, am mers mai departe, înfruntînd ultima încercare, cea a unui ascensor care a scos un amenințător bîzîit de îngăduință pe întreg parcursul urcării. La etajul al doilea mi-am aranjat în fugă părul și am apăsat

butonul soneriei. A apărut Viola, uluită. Înainte să pot spune ceva, a sughițat ușor și a izbucnit într-un chicotit incontrolabil. Probabil arătam ca un sinistrat.

— Intră, Leo, a zis ea, luîndu-mă de un braț. Dumnezeule, cît de fericită sînt să te văd! Cum ai reușit să ne găsești?

Chiar așa a spus și mi-a fost de ajuns să văd cum Renzo țîșnește în picioare imediat ce am intrat în camera de zi ca să-mi dau seama că uitase complet că mă invitase.

— Leo! a zis el tare pentru a doua oară în ziua aceea.

Vreo douăsprezece persoane s-au răsucit spre noi cu o curiozitate potolită. Erau tolănite în tot atîtea fotolii răspîndite pe covoarele mari din cameră și toate aveau aerul revigorat al celor care au mîncat deja. S-au făcut niște prezentări la care am participat cu dinții strînși.

— Ești ud, așază-te lîngă foc, a zis Renzo cu o îngrijorare vinovată. Ce dorești?

— Un pic de noroc, am răspuns eu.

Dar el se răsucise și împingea spre mine un cărucior pentru băuturi. Am ezitat: de mult nu mai văzusem atîtea băuturi laolaltă într-un loc care să nu fie un bar. Am cerut un scotch, iar cînd mîna lui Renzo a scotocit printre sticle, căruciorul a scos clinchete victorioase. Pentru scurtă vreme, cît Renzo le-a explicat celorlalți cît de îndatorat îmi e pentru cartea lui despre pirați, am fost în centrul atenției. Mă pricepusem întotdeauna foarte bine să-i ajut pe alții să muncească, dar Renzo mă elogia cu atîta convingere, de parcă eu aș fi scris cartea. A trebuit chiar să răspund la cîteva întrebări pe marginea subiectului înainte să mă pot face nevăzut în fotoliul cel mai apropiat de șemineu și să exersez singurele două arte pe care le stăpîneam la perfecție: să tac și să mă adaptez situațiilor. Reintrarea mea

în anonimat a coincis cu descoperirea unui bol plin ochi cu alune. Viola a venit lîngă mine.

— Hei, pari o maimuțică lîngă prada ei, a zis.

Am pus bolul pe covor în timp ce ea se așeza pe brațul fotoliului meu. Am privit-o. În cei doi ani de cînd nu ne văzuserăm, chipul ei blînd devenise aproape placid, dar picioarele îi rămăseseră neschimbate: cele mai frumoase pe care le văzusem vreodată.

— Ai accepta să intri în hibernare? a spus ea.

— Numai dacă aș fi îndrăgostit.

— Ah, ce drăguț! a rîs ea, apoi a continuat cu un aer grav: Fac un sondaj la finalul căruia o să iau o decizie. Și tu să nu-ți bați joc de mine, în regulă? Mai bine să vorbim despre noi. Cine începe? a făcut ea un gest ca și cum ar amesteca un pachet de cărți.

— Tu, am zis, vrînd să-mi acord timpul necesar ca să-mi revin gîndindu-mă la ale mele.

Drept să spun, în treaba asta eram un veritabil as, cu cîțiva „desigur“ și cîțiva „poate“ eram capabil să dau de înțeles oricui că este ascultat cu o gravitate înțelegătoare. Așa am făcut și cu ea, în realitate profitînd de pauză ca să încerc să umplu golul ce îmi pulsa în minte încă de dimineață. Aș fi dat tot bolul ăla cu alune ca să știu ce uitasem să fac în ziua respectivă, dar n-am reușit, așa că m-am mulțumit cu căldura flăcării sub pantofii uzi pînă cînd focul și alcoolul au avut și asupra mea efectul reconfortant ce le face absolut necesare în saloanele unde n-ați spune niciodată că primul poate incendia clădirile și că al doilea vă poate da senzația că muriți de frig în cea mai luminoasă dimineață cu soare din viața voastră.

— Zău că nu mai suportam băile alea reparate, a zis Viola pe un ton de încheiere a discursului pe care eu nici nu-l ascultasem.

— Îmi imaginez că probabil aici ai o baie superbă, am zis, amintindu-mi casa veche și frumoasă în care locuiseră în piața Campo dei Fiori.

— Vai, e un regal! Trebuie neapărat să o vezi!

M-am gîndit o clipă că o să mă ia de mînă și o să mă ducă acolo cu forța.

— Și tu stai tot în hotelașul ăla din centru?

Dar n-a fost nevoie să-i răspund, pentru că exact în acel moment o voce s-a ridicat dinspre fotolii, implorînd să se organizeze un joc de societate, și ea a trebuit să se îndepărteze. Rămas singur, am început să inventariez persoanele care stăteau în jurul meu. Pentru ele ploaia era doar un pretext să se îmbrace cum se cuvine, asta se vedea imediat. Cu pantalonii lor de velur, cămășile lor de lînă și pantofii masivi, dădeau impresia că, vai, știu ei foarte bine cum stau lucrurile acolo, afară, în lumea aia plină de ploaie și de abjecții, dar știu și că un pahar cu scotch și două vorbe schimbate cu prietenii vor face ca presiunea mulțimilor lipite de ziduri să devină nesemnificativă.

Sîntem asediați și asediatori, m-am gîndit la al doilea pahar, iar asediatorii sînt sleiți de foame și de dorul de casă. La asta mă gîndeam și privirea îmi aluneca tot mai mulțumită spre canapeaua imensă de catifea albă, pe care un bărbat și o tînără ședeau cu atitudinea absentă a două păsări în repaus. Bărbatul, cocoțat pe brațul canapelei într-o postură încovrigată, ce vestea o înălțime neobișnuită și din care mîinile i se iveau ca două aripi scurte și inutile, te făcea să te gîndești la o pasăre care, în

decursul unor procese evolutive îndepărtate, pierduse legătura cu cerul. În ceea ce o privea pe tînără, era foarte frumoasă. Stătea pe canapeaua aia ca o pasăre migratoare care găsise un vaporaș unde să poposească, așteptînd să treacă furtuna. Absentă, nepăsătoare, destul de nervoasă.

Tocmai reușisem să intru din nou în posesia bolului cu alune, cînd Renzo m-a apucat de cot, silindu-mă să-i dau drumul și să-l urmez printre fotolii.

— Și acum ce-ți promit? a întrebat, referindu-se la ziarele de stînga pentru care lucrase înainte să intre la televiziune.

— Nu știu, nu mă pricep la promisiuni, am zis eu intenționat, dar el era prea prins de discursul lui ca să înțeleagă aluziile.

— O slujbă la televiziune, iată ce-ți promit. În mod sigur nu revoluția. Bine, eu n-am făcut altceva decît să fiu înaintea vremurilor.

A așteptat de la mine un semn de aprobare. I l-am oferit.

— Cînd o să vrei un post la televiziune, nu trebuie decît să-l ceri. N-ai idee ce fel de imbecili sînt acolo, a zis el atunci. E de-ajuns să nu fii idiot ca să pari un geniu.

— Sigur că da! a intervenit cu o promptitudine stînjenitoare o femeie ghemuită în adîncitura unui fotoliu.

Asculta același disc de cînd intrasem.

— Prietenul ăsta al tău nu arată deloc ca un pirat, a zis apoi, uitîndu-se la mine. Eventual, ar putea fi unul dintre pasagerii clandestini ai lui Conrad. Îi știi pe tipii ăia care au decăzut comițînd un păcat îngrozitor și îl ispășesc rătăcind din port în port? Dumnezeule, cît îl iubesc!

— Pe cine, pe el? a întrebat Renzo, arătîndu-mă cu degetul.

— Pe Conrad, a răspuns femeia.

Discul ajunsese la capăt și ea l-a pus de la început. M-am întrebat care dintre ei doi o să învingă în cele din urmă. Apoi femeia ne-a acordat din nou atenție. Nu exista în ea nici o urmă de suferință și nici de ardoare. Din atitudinea ei transpărea o independență atît de absolută, încît te făcea să crezi că nu venise pe lume ca toți ceilalți, în spasme și sînge, ci se născuse din ea însăși, ca fluturii.

— Ascultă-mă, Eva, dacă tot stai atîta jos, o să faci apendicită, a zis Viola, care a ajuns lîngă noi înainte ca tăcerea mea să devină apăsătoare.

Renzo a profitat de moment ca să mă ia de acolo și a făcut-o iarăși prinzîndu-mă de braț, ca și cum încăperea ar fi fost mare cît o piață. Ce-i drept, era mare, dar nu atît cît voia să o sugereze gestul acela. După cîțiva pași, aproape că ne-am ciocnit de prietenul fetei dinainte. Rătăcea prin camera de zi cu aerul că tocmai se izbise de o mobilă, într-o tentativă spontană de a-și lua zborul. Ea era acum singură pe canapeaua de catifea albă. Cu degetele încurcate în părul ei negru și foarte lung, înșira nervoasă un pachet de cărți, făcîndu-și o pasiență, ca și cum de-acolo ar fi putut apărea un răspuns salvator. Renzo a tras căruciorul cu băuturi spre ea. Observase direcția privirilor mele și, cu obișnuita lui discreție, se făcea util.

— Ce bei, Arianna?

Tînăra și-a desprins privirea de la propriul destin.

— Orice peste patruzeci, a zis ea.

După zîmbetul pe care mi l-a adresat, ai fi zis că toată seara n-a făcut altceva decît să mă aștepte pe mine. Era un zîmbet care îl scotea în prim-plan pe cel căruia îi era adresat, înălțîndu-l pe culmi pe care n-ar fi bănuit niciodată că le poate cuceri. Un

zîmbet ca o ciomăgeală, în care un singur lucru se dovedea fără echivoc. Că ei nu-i păsa deloc de voi.

— Și jocul ăsta al vostru? a zis, ca și cum de mine ar fi depins felul în care urma să decurgă seara.

I-am arătat palmele deschise.

— Iată-l! a zis Viola, ajungînd lîngă noi cu o hîrtie și un creion. Tu vii cu mine, bine? a adăugat apoi, luîndu-mă de braț. Să nu crezi cumva că poți să mă trădezi cu o nimfetă oarecare!

Așa că a trebuit să mă întorc la fotoliul meu, unde am observat că bolul cu alune dispăruse. După zece minute în liniștea camerei de zi se auzeau doar scîrțîitul creioanelor pe foile de hîrtie, cîteva chicoteli și mă temeam că și chiorăitul stomacului meu. Acela a fost momentul cînd un alt zgomot delicat a traversat încăperea. Fata aia, Arianna, părăsise canapeaua și înainta în mod miraculos printre fotolii. Fragilitatea corpului său făcea ca orice gest al ei să devină un act de curaj, fie și numai traversarea unei încăperi pline de prieteni. La fiecare pas cizmele ei lucioase de ploaie scoteau mici suspine în jurul genunchilor. S-a apropiat de brațul fotoliului Violei și s-a aplecat să-i șoptească ceva. Atunci a intervenit acea Eva.

— Dar hai, încetează odată, Arianna! Îți vine să crezi cît e de proastă? i-a zis ea Violei. În dimineața asta, cînd și-a pus bluza, și-a zgîriat o aluniță și toată ziua a încercat să sune la Veneția ca să vorbească cu medicul ei.

Tînăra abia dacă a privit-o, apoi a spus că auzise de oameni care *muriseră* din cauza unui neg zgîriat.

— Dar ia gîndește-te, Arianna, medicul tău e de încredere? a zis Viola.

Bine, deci așa stăteau lucrurile și tînăra a plecat să dea telefon și eu mă gîndeam să găsesc o scuză ca să mă duc să mănînc undeva, cînd Viola, văzînd că tot nu mă hotăram să scriu mesajul meu anonim pe bucățica de hîrtie, m-a privit gînditoare și a zis:

— Ascultă, nu vrei să mergi să aduci gheața din bucătărie? Scuză-mă, dar, știi, Ernesto nu e aici. E seara lui liberă.

Pentru că acum aveau și un valet. Mi-a dat indicațiile necesare ca să ajung la bucătărie, informîndu-mă că o s-o găsesc schimbată și că numai frigiderul era cel vechi. Am avut o licărire de speranță: cu doi ani în urmă frigiderul lor era cel mai aprovizionat din oraș.

— Prieten vechi! am zis. Ce mai face?

— Of, știi, mi-a zis ea, e un tip din ăla rece, mereu nemulțumit. Un estet.

Eram deja în picioare. Pe coridor tînăra suna, stînd ghemuită pe podea în întuneric. A trebuit să sar peste ea și apoi am mers mai departe, simțindu-i privirea în spate în timp ce pipăiam peretele în căutarea întrerupătorului. Lumina s-a aprins peste o bucătărie strălucitoare ca o sală de operații. Frigiderul stătea într-un colț, ceva mai galben în comparație cu restul mobilierului. Cu o coșcoveală pe ușă aducînd cu un ornament, afișa o discreție nobilă, dar nu m-am lăsat intimidat și, după ce am scotocit prin cămară ca să găsesc niște pîine, m-am îndreptat cu hotărîre spre el. Ușa s-a deschis cu un țăcănit ușor.

Interiorul era plin cu un aer răcoros și cu brînzeturi franțuzești. Ținînd ușa deschisă cu un genunchi, am mîncat fără scrupule o jumătate de camembert, apoi, folosindu-mă de un cuțit, am împins în sus pe sub cutia cu gheață pînă cînd inima

aceea glacială de aluminiu s-a desprins cu un zgomot atît de tragic, încît m-a făcut să mă tem că omorîsem nu doar frigiderul, ci întreaga bucătărie. Continuînd să mănînc, am deschis robinetul cu apă caldă peste cutie, am desfăcut cuburile, apoi le-am vărsat în găletușă și m-am întors la frigider. Ușa deschisă îi dădea un aer ultragiat. Atunci am cotrobăit prin sertarul cu legume pînă cînd am găsit un dovlecel catifelat și foarte verde. L-am pus pe rana lăsată de cutie și am închis ușa cu un aer potrivit ocaziei. N-ar fi fost primul estet cu un dovlecel în locul inimii și, oricum, era lucrul cel mai apropiat de o floare pe care îl aveam la îndemînă.

Tînăra era tot pe coridorul întunecos, așezată pe podea, și tocmai mă pregăteam să sar peste ea, cînd m-am simțit prins de sacou. A fost un gest atît de autoritar, încît, aproape fără să-mi dau seama, m-am trezit îngenuncheat lîngă ea, cu găletușa în mînă. Mi-am dat seama uluit că plîngea. M-am gîndit să-i spun ceva, dar n-am găsit nimic potrivit și atunci m-am mulțumit să-i stau alături, în timp ce o voce masculină ironică și consolatoare îi repeta la telefon că n-o să moară. Tînăra nu spunea nimic. Doar plîngea și asculta, iar apoi, cînd vocea a dispărut, s-a ridicat, și-a trecut dosul palmei peste nas și a dispărut în baia Violei, lăsîndu-mă să pun receptorul în furcă. Nu m-am supărat, cunoșteam genul. Există oameni care au rara trăsătură specifică de a cere ajutor dîndu-vă impresia că vă fac o favoare. Am pus telefonul la loc și m-am întors în camera de zi ducînd găletușa cu gheață. Imediat am simțit cum încep să tremur de frig. Știam care era problema. Unul dintre efectele cele mai neplăcute ale alcoolului era acela că îmi crea probleme cu centrii termoreglatori. M-am dus să fumez o țigară lîngă rămășițele din șemineu și după cîteva momente tînăra s-a întors.

Transformarea ei era uluitoare: nimeni n-ar fi putut bănui că doar cu un minut în urmă lacrimile îi brăzdaseră chipul arogant. Privirea cu care m-a survolat m-a făcut să mă simt întru cîtva ca o batistă de nas.

Serata s-a încheiat înspre ora trei. Oaspeții și-au părăsit fotoliile și au plecat ca și cum s-ar fi supus unei chemări. Totul s-a întîmplat în grabă, astfel că la un moment dat am avut impresia că urmăresc un film și că proiecționistul începuse să ruleze ultimii metri de peliculă cu o viteză dublă. Dar poate a fost și ăsta un efect al alcoolului, nu știu. Știu doar că într-un sfert de oră camera devenise tăcută, în timp ce o perdea fîlfîia în fața unei ferestre deschise și pick-upul zumzăia în gol sub o stivă de pahare goale și scrumiere pline.

Viola și tînăra conversau pe canapea, Renzo trăgea dintr-o pipă goală, gîndindu-se la ale lui, iar eu parcurgeam titlurile de pe etajera cu cărți. Cînd am trecut la tablourile atîrnate pe pereți, unul dintre ele, un vagon de marfă părăsit pe o linie moartă, m-a făcut să-mi amintesc de vechea mea Alfa Romeo, abandonat în partea opusă a orașului, și am spus-o cu voce tare.

— Stai pe loc, i-a zis Viola lui Renzo, care tocmai se ridica din fotoliu. Poate să-l însoțească Arianna. Toată seara am încercat să-i arunc pe unul în brațele celuilalt și tu vrei să distrugi tot ce-am făcut?

Tînăra a început să strîngă cărțile de joc de pe măsuță fără să spună nimic, apoi s-a dus în anticameră și Viola a profitat de moment ca să-mi arunce o privire cu subînțeles. O clipă mai tîrziu, tînăra a reapărut. Purta un impermeabil roșu foarte foșnitor. A pus pachetul de cărți în buzunar.

— Eu sînt gata, a zis ea ca și cum afară ar fi așteptat-o o execuție.

Cît am stat în prag cu Viola, s-au făcut obișnuitele promisiuni de a vorbi la telefon și, de asemenea, o invitație oficială la cină. Altădată ar fi fost de ajuns să mă înfățișez la ora potrivită, fără ca măcar să mă anunț.

— Va trebui să cobori pe scări, a zis Viola. Arianna detestă ascensoarele.

Tînăra n-a spus nimic. Am coborît scările în tăcere, fără să facem altceva decît să ne așteptăm unul pe altul în dreptul ușilor.

Afară aerul era străbătut de fiori reci și de ușoare valuri fierbinți. Iarna și primăvara își dădeau una alteia ultimele lovituri. Anotimpurile se schimbă noaptea, fără știrea oamenilor, și noi asistam la un spectacol a cărui măreție era egală doar cu liniștea cu care se desfășura. Era o noapte în care nu exista nici un lucru care să nu se poată întîmpla. Tînăra stătea distantă lîngă mine, cu mîinile strînse peste impermeabil și ochii mijiți, și inspira lacomă parfumul platanilor, cu satisfacția cuiva care se află în propria grădină împreună cu un oaspete întîmplător. Ca să-mi ascund stînjeneala, am privit cerul.

Era negru, foarte înalt și brăzdat de nori mari ce se împrăștiau.

3

Cînd am urcat în mașină, orologiile de la colțurile străzilor băteau ora trei dimineața. Orașul se zvînta în adierea nopții, dar încă mai rămăseseră bălți mari ca niște lacuri, pe lîngă care micul automobil englezesc trecea șuierînd. Tînăra conducea în tăcere, mîndră de profilul ei, și tocmai mă gîndeam că o să ies din viața ei ca din cea a unui șofer de autobuz oarecare, cu o portieră trîntită și o privire în oglinda retrovizoare, cînd ea și-a scuturat părul și a întrebat:

— Cum zici *totuși* că te cheamă?

— Leo Gazzarra, am răspuns eu. Deocamdată.

— Ce nume trist, a zis ea după un timp. Te face să te gîndești la bătălii pierdute.

Ei bine, nu trăisem tocmai ziua potrivită ca să-i pot replica, așa că m-am mulțumit să mă scotocesc prin buzunare după țigări. Ca întotdeauna la ora aia din noapte, gazul brichetei m-a trădat. Am scăpărat de cîteva ori în gol pînă cînd ea mi-a spus să mă uit pe bancheta din spate, unde am văzut împrăștiate cîteva spirale antițînțari, un exemplar din *Swann* și o sticlă de parfum franțuzesc.

— *Coeur joyeux*[1], am citit pe etichetă. Vrei să spui nu doar că ai una, dar că mai e și veselă?

Chicotitul ei a avut ceva recunoscător.

— E antidotul meu, a zis. Tu locuiești cu cineva *sau cu ceva*?

— Sau cu ceva, am zis.

— Întotdeauna vorbești așa? a întrebat ea.

Ajunseserăm pe bulevardul unde îmi lăsasem vechea mea Alfa Romeo și n-am răspuns. N-o furase nimeni. Păștea solitară.

— Asta e. Mulțumesc că m-ai adus, am spus.

— Cu plăcere. Și scuză-mă pentru scena de pe coridor. Sînt isterică în seara asta.

În cele din urmă o spusese.

— De ce?

— Ei, nimic, a zis ea, oprind motorul.

Pe bulevard s-a instalat o tăcere foarte fragilă. Lîngă noi casele păreau ghemuite pe trotuare și, în ciuda faptului că cerul rămînea negru, fără nuanțe, se simțea că noaptea se îndreaptă lent către zori, pentru că după ora trei întunericul se ridică iarăși din propriile abisuri, șiroind de vise. Orice paznic de noapte v-o poate spune.

— Vrei? a zis, întinzîndu-mi un pachet de țigări franțuzești foarte tari. Ar omorî și un bivol în goană.

— Nu, am avut deja o zi destul de sucită, am replicat.

— E mai bine să nu vorbești despre zilele sucite. Ți-e somn?

Drept să spun, eram la capătul puterilor.

— Nu foarte.

— Mie deloc, a zis ea, apoi a tăcut un moment înainte să-mi arunce o privire șovăitoare. Pe tine nu te apucă niciodată spaima că ai putea uita să respiri în timp ce dormi?

Așa a spus și, cînd am început să rîd, a luat un aer stînjenit.

— Bine, am zis, barurile sînt niște locuri potrivite pentru spaime. Știu unul deschis toată noaptea, doar că e rău famat.

— Of, știi cum e, a zis ea, pornind din nou motorul, ca și cum asta ar fi așteptat. Pretențiile mele devin atît de mărunte la o anumită oră din noapte!

— Te referi la mine?

— Nu, a zis tînăra zîmbind, tu ești simpatic. De unde vii? Aici, la Roma, toți vin de undeva, ai remarcat?

Felul în care i se schimba dispoziția era surprinzător. Acum era aproape expansivă.

— Ce oraș oribil! a zis cînd am rostit numele Milano, apoi, temîndu-se că mă jignise, a spus că totuși tramvaiele erau frumoase și că de fiecare dată cînd se ducea acolo, lua întotdeauna unul ca să facă o plimbare.

Ea era din Veneția, cum știam deja – din San Rocco, a precizat, făcîndu-mă să-mi amintesc de *Răstignirea* lui Tintoretto și lupta pe care un pictor cu un nume diminutivat probabil că o dăduse ca să realizeze un tablou atît de mare. Am întrebat-o de ce venise aici.

— *De ce?* Dar tu nu citești ziarele?

— Vrei să spui că au scris despre plecarea ta?

— Of, doar alea locale! a spus ea rîzînd. Au apărut cu primele pagini în chenare negre, îndoliate! La mare e îngrozitor să afli că te scufunzi în mare, a adăugat apoi.

Am privit-o. Îmi plăcea s-o privesc. Avea ochii prea mari și gura prea puternică, dar luate împreună, ochii și gura declarau că totuși curajul era cea de pe urmă resursă umană.

— *Dar e galbenă!* a zis tare văzînd o mașină care trecea.

Știa un joc, un fel de pasiență fără cărți, pe care îl putea începe doar la vederea unei mașini galbene în mișcare. La trecerea ei trebuia să-ți pui o dorință și să ții pumnul strîns pînă cînd vedeai rufe întinse la uscat, un tînăr cu barbă, un cîine cu

coada scurtă și un bătrîn cu un baston. Era o treabă care dura ceva timp.

— Ascultă, am zis, e o treabă care durează ceva timp. N-am face mai bine să mergem să bem ceva și apoi s-o întindem acasă?

— Am înțeles, a zis ea, ești și tu la fel ca ceilalți. Of, Doamne! Dar de ce oamenii trăiesc mereu ca și cum viața s-ar putea repeta?

În momentul ăla nu-mi rămînea altceva de făcut decît să tac mîlc dacă nu voiam să par un angajat într-o companie, așa că am tăcut mîlc, timp în care am intrat la o benzinărie de pe strada Flaminia. Cîteva camioane lente și puternice au trecut pe lîngă noi, făcînd pămîntul să se cutremure, înainte să dispară în întuneric, spre nord. Arianna a apăsat claxonul cu pumnul strîns. După cîteva minute din chioșc a ieșit un tip îmbrăcat în galben, care s-a apropiat trecîndu-și o mînă peste față.

— Dormeați? a întrebat ea cu o candoare prefăcută.

— Nu, a zis el, prindeam pești.

Dar Arianna nu s-a lăsat intimidată și i-a adresat unul dintre zîmbetele ei radioase, de parcă era extaziată că ne servește *tocmai* el. Tipul s-a simțit atît de revigorat, încît a curățat și geamurile fără să fie rugat.

— Bine, a zis ea, pornind din nou, dar mai întîi aș vrea să mănînc. Ai avea chef de o brioșă caldă?

— Aș avea chef de vreo duzină, am răspuns.

Cunoștea noaptea ca pe propriile buzunare. Un sfert de oră mai tîrziu, împingeam ușa unei brutării ascunse într-o curte din apropierea Palatului de Justiție, intrînd într-un infern candid de făină și de oameni la muncă. Erau acolo bărbați care luau în

mînă grămezi moi de aluat și le izbeau de mese, parcă pedepsindu-le pentru docilitatea lor, și alți bărbați care le tăiau în bucăți înainte să le bage într-un cuptor. Erau și niște femei cu baticuri albe pe cap, care amestecau în recipiente pline cu cremă.

— A, iată-te, prințesă! Ce vrei în seara asta? a zis una dintre ele.

Arianna a arătat spre mai multe feluri de brioșe, sub privirea binevoitoare a femeii, care în cele din urmă i-a umplut un cornet de hîrtie. Ea l-a apucat cu amîndouă mîinile, pentru că era cald și plăcut la atingere, dar asta n-a împiedicat-o să fure o madlenă și să-mi tragă un cot la ieșire, cînd eu am spus noapte bună.

— Dar ce ți-a venit să spui noapte bună? a zis ea odată ajunși în curte. Ăia muncesc de cîteva ore! a adăugat oftînd. Cînd vin aici, am întotdeauna un imens sentiment de vinovăție, dar la ora asta aș face orice pentru o brioșă caldă, tu nu?

Erau calde, parfumate și nu aveau nimic de-a face cu chiflele triste din cafenelele pe care restul locuitorilor orașului urmau să le înmoaie peste cîteva ore în cești le lor de angajați cu *cappuccino*.

— Există și niște avantaje cînd nu ai asigurare de sănătate, am zis eu, dar ea era cu totul absentă și își ritma mestecatul madlenei cu o unduire meditativă a piciorului pe dalele din curte. Cauți o dală desprinsă? am întrebat-o atunci.

Parada mea de cultură proustiană a impresionat-o.

— Ar fi inutil. Nu mai sînt madlenele de altădată, mi-a replicat, scrutîndu-mă curioasă.

— Nimic nu mai e ca altădată.

— Ai început bine, continuă, a zis ea.

— Da, chiar așa. Trăim vremuri foarte triste, dar ce putem face? N-am avut de ales.

— Nu, n-am avut, a zis ea, abținîndu-se să zîmbească. Te-ai gîndit vreodată de cîte plăceri ne-a privat progresul?

— Cum să nu? Să bei laptele din recipiente de sticlă, ca să dau un exemplu.

— Da, nu e rău. Altceva?

Atunci am adăugat răsfoitul cărților fără să trebuiască să le scoți folia de plastic și ea a replicat cu umflarea și pocnitul pungilor de hîrtie, eu cu felierea de mînă a *prosciutto*-ului și ea cu mersul pe tălpi de cauciuc și spargerea ornamentelor de sticlă din bradul de Crăciun. Cînd am pomenit mirosul vechilor fotolii de piele, a rămas blocată și a schimbat subiectul:

— Tu cînd ai fi vrut să te naști?

— La Viena, înainte de sfîrșitul imperiului? am zis.

— E destul de bine. Eu la Combray, a zis ea, urcînd în mașină. N-ai vrea să conduci? Mi-ar plăcea să văd orașul de pe terasele Capitoliului.

Am ajuns acolo în cinci minute și ne-am dus să ne sprijinim de parapet chiar deasupra Forului. Sub noi piețele erau pustii și bazilicile visau, turnate în marmură, ziua dezghețului.

— Ce prostie, a zis ea încet.

— Care?

— Să fim nostalgici după ceva ce n-am avut niciodată.

S-a răsucit să privească niște vagabonzi care dormeau pe bănci. Nu i-a fost greu să găsească unul tînăr și cu barbă pentru jocul ei.

— În fond, îi invidiez. Fac parte din lume cu atîta naturalețe, a zis ea. Tu cu ce te ocupi?

Era dificil să-i dau un răspuns, așa că i-am spus că nu făceam nimic.

— Cum nimic? Toți fac cîte ceva. Pînă și eu, chiar dacă nu dau deloc impresia asta. Sînt studentă cu restanțe la Arhitectură. Cum îți petreci zilele?

— Citind.

— Și *ce* citești?

— Tot.

— Cum tot? Și biletele de tramvai, etichetele de pe sticlele de apă minerală, dispozițiile primarului pentru curățarea zăpezii? a rîs ea.

— Da, dar am o predilecție pentru poveștile de dragoste.

M-a luat în serios și a spus că ea le consideră exasperante, pentru că trebuia să se termine rău ca să-i placă și dacă se terminau rău, nu-i plăceau. Citisem *Recherche*?

— Nu am suflul necesar, am zis, susținînd apoi că Proust era unul dintre scriitorii care trebuiau citiți cu voce tare.

Ideea a amuzat-o și a vrut să știe cu care ar mai trebui să se facă la fel. Eu am menționat primele cărți care mi-au venit în minte: Biblia, *Moby Dick* și *O mie și una de nopți*. Mi s-a părut o alegere suficient de *engagée*[2].

— Ai totuși niște preferințe.

— Da. Henry James Joyce, Bob Dylan Thomas, Scotch Fitzgerald și cărțile vechi în general.

— De ce vechi? a zis ea, fără să înțeleagă erudiția jocurilor mele de cuvinte.

— Pentru că sînt mai ieftine și apoi pentru că poți să știi dinainte, cu o anumită doză de certitudine, dacă merită să le citești.

— Și cum faci asta? a întrebat, așezîndu-se pe parapet.

Atunci eu i-am spus că de obicei căutam între pagini urme de pîine, firimituri, bucățele de coajă, pentru că o carte care se citește ronțăind era, fără îndoială, una bună. Sau căutam să aibă urme de grăsime, amprente digitale și puține îndoituri pe pagini.

— Trebuie să cauți îndoiturile de pe cotor, e bună și o carte care se citește îndoind-o. Dacă e cartonată, caut pete, jupuituri, zgîrieturi. Toate sînt indicii sigure, am explicat eu.

— Și dacă ăla care a citit-o înaintea ta era un prost?

— Cîte ceva despre autor tot trebuie să știi, am zis și apoi am continuat spunînd că, oricum, pare un fapt confirmat că, odată cu apariția televiziunii, cititul a devenit o activitate aflată într-un asemenea declin, încît mai rezistă doar printre persoanele cu un anumit grad de inteligență. Cititorii sînt o specie pe cale de dispariție, am mai zis eu. La fel ca balenele, potîrnichile și animalele sălbatice în general. Borges îi numește lebede tenebroase și susține că de-acum cititorii buni sînt mai rari decît scriitorii buni. El spune că e oricum o activitate consecutivă, mai resemnată, mai civilizată, mai intelectuală. Nu, pericolul e altul, am mai zis. Cărțile lasă impresii diferite, în funcție de starea sufletească cu care le citești. O carte care la o primă lectură ți s-a părut banală la a doua te poate zgudui numai pentru că între timp ai avut un necaz, ai făcut o călătorie sau te-ai îndrăgostit – în fine, ai avut parte de un incident oarecare.

Iată, acum știa cu ce ditamai snobul avea de-a face. Mă ascultase în tăcere, ținîndu-și privirea fixată pe pietrișul ud din grădină. A înălțat capul și a spus:

— Ești amuzant. Știi, păreai *atît de tragic* cînd ai intrat la Viola!

— Era doar foamea.

— Foamea?

— Da, ai auzit vorbindu-se vreodată despre ea?

— Cum să nu? Nu e chestia aia *indiană* care te apucă atunci cînd iei un aperitiv? a zis rîzînd în timp ce ne îndreptam spre mașină.

Cînd am ajuns acolo, ea s-a așezat pe capotă și s-a uitat în jur.

— Ar fi amuzant să locuiești aici, dar nu am chef să mă mărit cu primarul, a zis.

— Unde locuiești?

— Pe Strada Glicinelor. Știi unde e? a spus, luminîndu-se la față.

— Pe lîngă Bulevardul Platanilor.

— Da, și în apropiere e Strada Liliacului, care mie îmi place mult, și e și o Stradă a Orhideelor, a spus ea, pronunțînd acele nume de flori ca și cum străzile ar fi fost pavate cu ele. Du-mă acasă, a zis apoi, cedîndu-mi volanul.

— Ascultă, nu glumi! am zis eu, pentru că dacă exista vreun loc unde cineva ca ea nu putea locui, acela era locul.

În loc să răspundă, și-a sprijinit botinele de parbriz.

Eram la capătul puterilor, dar voiam totuși să aflu ce e în mintea ei, astfel că m-am îndreptat spre cartierul abject unde se afla Strada Glicinelor. Nu suportam locul ăla. Era un cartier cu străzi desfundate, străbătute de cele mai jalnice tramvaie pe care le văzusem vreodată. Case abia construite se dărăpănau și firmele birturilor fetide alternau cu cele ale magazinelor de produse electrocasnice și ale atelierelor auto, iar găști de puștani călare pe motociclete asasine își încercau motoarele cu un zgomot infernal. Cinematografele vomitau pe trotuare un damf de dezinfectant de podele și, printre toate astea, nici un

parc, nici un copac, nici un strat de verdeață care să apere locuitorii de soarele care te bătea în cap vara, astfel încît acele nume de flori puse la colțurile străzilor ajungeau să dea impresia că te afli în visul unui nebun. Ce putea să facă una ca ea într-un loc ca ăla? Fără să mai scot vreo vorbă, am pornit-o pe drumurile lungi și drepte ale periferiei, cu luminile lor slabe de neoane. Pe margini se înălțau în noapte imensi stupi umani, semănînd cu cimitirele plasate undeva pe înălțimi. Arianna îi studia în tăcere cu ochii ei prea mari.

Odată ce am trecut de un parc de distracții întunecat și de zidul de incintă al unei școli profesionale, mașina a început să se oglindească în vitrinele unor magazine de produse electrocasnice. Am rătăcit prin aerul palid pînă ce am găsit Strada Glicinelor. Era acolo un tunel de rufe întinse la uscat – măcar obiectivul ăsta fusese atins. Restul era doar năruire și degradare.

— Ce facem aici? a zis ea. Ai încurcat totul, asta nu-i deloc Strada Glicinelor *a mea*.

— Altele nu există.

— Ba sigur că există, a replicat tînăra.

Apoi a luat în grabă sticla de parfum și și-a umezit încheieturile mîinilor și tîmplele. Mirosul de liliac care a invadat mașina a făcut într-adevăr mai suportabilă priveliștea străzii. Un paznic de noapte îmbrăcat în negru venea spre noi, împingîndu-și bicicleta cu mîna.

— Să plecăm, *te rog*! a implorat ea. Paznicii de noapte mă sperie.

M-a apucat de mînă și mi-a strîns-o cu putere pînă cînd am ieșit din cartier. Chestia e, mi-a spus ea, că nu doar că nu locuia pe Strada Glicinelor, dar nici măcar nu fusese vreodată acolo. În

dimineața aceea citise un anunț de închiriere a unui apartament cu două camere și numele florale ale străzilor o făcuseră să se gîndească la un cartier rezidențial. Văzuse pe harta orașului că era cam periferic, dar cum să-și închipuie că ar fi un loc *atît de oribil*? Vai, ce nefericită era! N-am spus nimic. Probabil că mizase foarte mult pe numele alea de flori. M-am gîndit în schimb că fugea de ceva, pentru că nu exista nici un dubiu: tocmai se pregătea să-și ia tălpășița. M-am întrebat de cine fugea. Apoi am aflat că de sora ei. În dimineața aia se certaseră și ea hotărîse să plece de acasă, în ciuda faptului că îi era *de-a dreptul groază* să locuiască singură. Și plecase luînd cu ea doar o carte de Proust, cîteva chibrituri și o sticlă de parfum?

— Și un pachet de cărți, de ce nu? a zis ea arogantă.

Nu pleca nicăieri fără un pachet de cărți, iar în privința celorlalte lucruri, se întîmplase că în timpul certei își uitase cheile și rămăsese încuiată pe dinafară. Povestea asta avea ceva ce mi-era cunoscut. Mă gîndeam la ieșirea mea extrem de ghinionistă în ploaie din dimineața aceea, cînd deodată am reușit să-mi amintesc ce uitasem. Chiar așa. Îmi petrecusem toată ziua de naștere încercînd să-mi amintesc că era ziua mea de naștere.

— Ce? Și ai *uitat* de ea?

— Păi, nu mai sînt zilele de naștere de altădată, am zis eu, dar mă gîndeam la toate lucrurile pe care îmi promisesem să le fac începînd din ziua aia.

Apoi am privit cerul, fiindcă se pare că atunci cînd împlinești treizeci de ani, privești întotdeauna cerul.

— Trebuie să fii nebun! a zis Arianna. Cum să reușești să-ți uiți propria zi de naștere? Eu încep să-mi fac însemnări în calendar cu o lună înainte!

În fața unui caz atît de ieșit din comun, uitase și de Strada Glicinelor, și de orice altceva.

— Tot trebuie s-o sărbătorim, a zis. Hai să căutăm un bar.

Și, în timp ce zorii se iveau peste oraș, exact asta am făcut. Grupuri de oameni așteptau în aerul cenușiu venirea primelor autobuze. Era ora cînd stomacul celui care a stat toată noaptea în picioare cere ceva cald, ora cînd mîinile se caută pe sub așternuturi în timp ce visele devin tot mai clare, ora cînd ziarele miros a cerneală și ziua dă mai departe ștafeta primelor zgomote. Erau zorii și tot ce mai rămăsese din noapte erau două umbre sub ochii tinerei ciudate de lîngă mine.

— Pentru toate lucrurile pe care nu le-am făcut, pentru cele pe care ar fi trebuit să le facem, pentru cele pe care nu le vom face, am spus eu, ridicînd o ceașcă plină de cafea cu lapte fierbinte.

Arianna a rîs, a spus că i se părea un toast cam prea *programatic*, dar că, în fond, era potrivit. Apoi s-a întins peste măsuță și m-a sărutat pe obraz.

— Și acum povestește-mi ceva amuzant, a zis ea, așezîndu-se mai bine pe scaunul metalic.

Eram într-un bar de la capătul liniei unui autobuz. În jur se simțea un miros bun de cafea, acel miros bun pe care îl au barurile dimineața devreme, și un tînăr împrăștia rumeguș pe podea printre picioarele cîtorva șoferi care citeau *Corriere dello Sport*. Mă simțeam bine după cafeaua cu lapte, chiar dacă mă dureau oasele. Prin urmare, i-am spus povestea mea cu Strada Glicinelor, cum dădusem o anumită perioadă de timp meditații la italiană unui grup de copii mai dispuși să mă escrocheze de țigări decît să considere *Logodnicii* altceva decît un coit amînat.

La ultima lecție ar fi trebuit să le explic conjunctivul, dar nu scăpasem de o pileală care durase trei zile și nu reușeam să mă țin pe scaun. Ei și-au dat seama și au început să mă bată ușor pe umăr în timp ce eu, ca să nu mă las intimidat, mă prefăceam că mă distrez. Dar în cele din urmă n-am mai rezistat și m-am prăvălit dintr-odată pe podea. Cred că m-a dus înapoi la hotel tatăl unuia dintre învățăceii mei, așezîndu-mă de-a curmezișul pe o motocicletă, ca pe un indian mort, nu știu, sigur e că nu mi-au mai plătit nici lecțiile predate cînd eram treaz și eu am plănuit mult timp să-l răpesc pe unul dintre puști și să cer o răscumpărare. Arianna rîdea, apoi s-a oprit brusc și m-a studiat o vreme peste marginea cești ei. Mă privea cu mare atenție, mijind ochii.

— Ce se întîmplă? am zis.

— Nimic, îmi plac ochii tăi cenușii și mă întrebam dacă m-aș putea îndrăgosti de tine, mi-a răspuns ea.

— Nu-i nevoie, am zis, aprinzîndu-mi o țigară la capătul cu filtru. Oricum poți să vii acasă la mine și să rămîi cît vrei.

— Vorbești serios?

Ideea a încîntat-o și mi-a spus imediat că n-o să facă *nici cel mai mic deranj*, că o să împărțim chiria, pentru că ea are o rentă de cincizeci de mii de lire, care însemnau totuși ceva, și că știa să gătească o friptură Chateubriand magnifică. În momentul ăla am vrut să pozez puțin și am spus că nu o să se ajungă la asta, pentru că mă întrista prea mult să mă gîndesc la un poet care rămîne în istorie grație unui biftec, și atunci ea m-a întrebat dacă de oamenii de stat îmi pasă și am optat amîndoi pentru friptura Bismarck. Apoi a vrut să stabilim programul zilelor noastre împreună. O să citim, o să ascultăm muzică și o să învățăm, pentru că ea trebuia neapărat să se apuce din nou de

învățat, să-și ia nenorocita aia de diplomă și să se întoarcă la Veneția, unde urma să facă parte dintr-o echipă de tehnicieni care lucrau la salvarea orașului, doar că, vai, nu reușea niciodată să studieze, era atît de dezordonată, *atît de dezordonată*! Cît era ora? a întrebat, deși purta la mînă un ceas mare, bărbătesc. Ăla? Of, un ceas vechi, de familie. Nu arăta ora exactă și nu-l dăduse niciodată la reglat, pentru că astfel era întotdeauna surprinsă cînd se uita la el. Era ora șase și ceasul ei arăta opt fără un sfert de cine știe cîte zile.

— Mă întorc imediat, a zis, ridicîndu-se ca să meargă la toaletă.

Era încuiată și a trebuit să ceară cheia de la barman. Cînd s-a întors, avea o față scîrbită.

— Poate că o încuie pentru că se tem să nu intre cineva și s-o curețe, a spus ea. Ce facem?

— Mergem acasă, nu? am replicat, reușind să mă descleștez de pe scaun.

Dar Arianna a clătinat din cap. După o noapte petrecută fumînd, cel mai bun lucru era să dai o fugă pînă la mare ca să-ți oxigenezi plămînii. Nu eram de aceeași părere? M-am întrebat dacă există ceva pe lume care putea să o distrugă – pe ea și fragilitatea ei. S-a așezat la volan și, zece minute mai tîrziu, rulam pe șoseaua dreaptă care ducea spre țărmul mării, printre pajiștile acoperite de rouă și contururile negre ale pinilor, reliefați pe cerul senin, care începea să se coloreze. Arianna, cuprinsă parcă de o formă ușoară de delir, vorbea despre zilele pe care urma să le petrecem împreună și eu, închizînd ochii în lumină, ascultam sunetul vocii ei și mă gîndeam cum ar fi răsunat în casa goală din fața văii. Pentru Dumnezeu, încă se mai putea salva ceva pe lume!

Marea a apărut brusc la capătul liniei drepte a șoselei. Am început să mergem de-a lungul țărmului, timp în care ea apărea și dispărea printre clădirile stațiunii. Pe partea stîngă pensiunile și hotelurile, pentru care nu venise încă sezonul, își expuneau firmele decolorate în bătaia vîntului rece și puternic care agita palmierii din grădini. Era o liniște deplină și acum pînă și Arianna tăcea. Am oprit mașina în afara localității, pe marginea șoselei. Cerul se făcea roz, dar marea rămînea cenușie, ostilă.

— Are mereu aerul că cere ceva, dar așa e apa, iar ploaia pare să ceară întotdeauna ceva, a zis după un timp Arianna.

Cînd am coborît pe plajă, vîntul ne-a pătruns prin haine și a alungat puțina căldură pe care o acumulaserăm în mașină. Pe ea a apucat-o tremuratul.

— Frig, la naiba! a zis și apoi a început să alerge pe nisipul umed, cu mîinile în buzunarele impermeabilului roșu.

Cît ai clipi, era undeva departe, timp în care eu mergeam pe partea întărită a plajei, pășind peste un covor trist de alge uscate și cochilii goale. Marea îmi atingea ușor pantofii și, puțin cîte puțin, sub loviturile valurilor, s-a prăvălit o ultimă barieră și ochii mei au alergat spre marioneta roșie cu impermeabilul ei, al cărui foșnet ca de frunze uscate mi-era adus de vînt. Atunci am călcat cu tălpile pe urmele ei. Cînd am ajuns lîngă ea, vîntul a făcut un joc ciudat, parcă a încetat să bată și apoi s-a pornit din nou, făcînd-o să-și întoarcă chipul splendid, pe care îl rănise dimineața. Impermeabilul roșu a scos alte gemete în timp ce brațele ei s-au ridicat și mi-au cuprins gîtul. I-am simțit răceala mînecilor și, brusc, m-a apucat tremuratul.

— Ți-e frig? a zis ea, lipindu-și de mine corpul ei cu carnea tare, micuț și cald.

Mi-a suflat în gulerul cămășii, rîzînd ușor, apoi am început să-i simt buzele alunecînd delicat peste obrazul meu.

— Bietul de tine… bietul de tine… bietul de tine… a zis ea încetișor, ironizîndu-mă, ce ți-am făcut, bietul de tine…

Și apoi, încetul cu încetul, i-am simțit buzele devenind mai fragede în zîmbetul care se stingea. Au ajuns la buzele mele și atunci i-am simțit limba împingînd cu blîndă încăpățînare peste dinții mei și descleștîndu-i. După aceea, cu o lentoare de nedescris, s-a desprins și, tot foarte lent, meditativ, și-a frecat buzele de interiorul impermeabilului meu.

— Auzi, nu cumva vrei să facem dragoste? a zis ea rîzînd. Zău că nu-mi place *ideea asta a ta*.

A plecat, lăsîndu-mă singur cu stînjeneala mea. A ajuns lîngă un mic grup de pescari care trăgeau un năvod la mal. Cînd a apărut din apă, s-a văzut că prada era nesemnificativă și pescarii au înjurat calm între ei, răstimp în care cerul devenea, din roz, albastru.

— Privește, te rog! a strigat Arianna.

Și atunci am văzut vraja care schimba aspectul dimineții. Un bătrîn se plimba pe plajă, riscînd să cadă de fiecare dată cînd ridica bastonul ca să asmută un cîine arțăgos și murdar, cu coada retezată. Arianna a deschis pumnul. Îl ținuse strîns vreme de patru ore.

— Ridicol, am zis și, cu o stîngăcie care mă chinuie și în ziua de azi, am încercat s-o prind de mînă, dar ea și-a vîrît-o în buzunarul impermeabilului.

Turnul Eurosky scînteia de-acum în soare. Arianna a clătinat din cap nemulțumită și a coborît parasolarul mașinii.

— Uf, ar fi fost mai bine să vreau o pereche de ochelari cu lentile întunecate! a zis ea. De ce fac întotdeauna alegeri greșite? Îmi plăcea mult ideea de a veni la tine și, în loc de asta, trebuie să mă întorc la Eva!

Așa a zis, surprinzîndu-mă pentru ultima dată. Așadar, sora de care fugise era acea Eva. Dar cum era posibil să fugi de cineva împreună cu care îți petreci seara? A spus că nu petrecuseră deloc seara împreună. Nu-și adresaseră *nici măcar un cuvînt*, nu observasem asta? Eu n-am spus nimic. Eram foarte obosit și continuam să tremur. La capătul puterilor, așa mă simțeam, iar de-acum nu-mi mai doream decît să ajung în patul din camera mea cu vedere spre vale. De altfel, dacă o zi reprezintă perioada dintre momentul în care te ridici din pat și cel în care te întorci în el, ar fi fost de ajuns să mergem la culcare ca să punem capăt zilei ăleia. Care, drept să spun, pînă la urmă fusese absurdă.

— Te conduc la mașină? a zis ea cînd am ajuns în centru.

Un soare jos și tăios se ivea pe deasupra acoperișurilor, făcîndu-se țăndări în ferestrele clădirilor, în fîntînile arteziene și peste caroseriile de tablă ale mașinilor. Străzile erau uscate și din loc în loc pete întinse de praf indicau bălțile dispărute.

— Nu, mulțumesc, i-am răspuns.

Ajunseserăm la poalele dealului Monte Mario și ne-am oprit să acordăm prioritate unui șir de oameni care ieșeau dintr-o piață. Cărau prostește niște buchete mari de flori.

— Dar să mă suni, a zis ea cînd am ajuns în dreptul casei mele.

Am privit-o. Era de o frumusețe dureroasă.

— Cum să nu? am zis.

Apoi am coborît din mașină și am traversat curtea interioară, simțind încă o dată, la fel ca pe coridorul familiei Diacono, apăsarea privirii ei pe spinarea mea. M-am oprit lîngă ușa de la intrare și i-am ascultat mașina îndepărtîndu-se. Cînd a dispărut, a lăsat în urmă o tăcere insuportabilă.

— Bună ziua, domnule Gazzarra, a zis portăreasa.

Am bîiguit ceva și am început să urc scările cu picioarele tremurîndu-mi. Treptele mi se păreau mai înalte ca de obicei și m-am împiedicat de cîteva ori. Asta mi-a amintit de alte drumuri de întoarcere, de pe scările înguste ale hotelurilor unde locuisem, în dimineți tulburi de matoleală. La fel ca atunci, primul lucru pe care l-am făcut cînd am intrat în casă a fost să-mi ofer un pic de căldură. Am traversat apartamentul care duhnea a fum și spațiu închis și, în lumina vagă care se filtra printre obloane, m-am dus la bucătărie să iau minunata sticlă de Ballantine's, decorată cu grifoni și steaguri, pe care o păstram pentru accesele mele de frig. Am umplut-o cu apă fierbinte, am înghițit două aspirine și m-am prăbușit în pat, strîngînd-o peste stomac.

Dar senzația de frig nu trecea. Și atunci am făcut un lucru stupid. Am început să plîng.

1. Inimă veselă (fr.).
2. Angajată, implicată (fr.).

4

M-am ridicat din pat după patru zile și, strănutînd violent, m-am urcat într-un autobuz și m-am dus să-mi recuperez vechea mea Alfa Romeo, cu sentimentul că e o parte din mine, desprins în urma unei explozii. La întoarcere m-am oprit să-mi cumpăr iarăși aspirine și cîteva provizii, apoi m-am închis în casă, hotărît să nu mai ies decît atunci cînd lumea o să-mi ceară scuze.

Drept să spun, a făcut tot ce-a putut. Zilele erau călduțe și cerul, de un albastru dezarmant, dar, cumva, tocmai vremea asta frumoasă nu făcea altceva decît să-mi sporească neliniștea. Rătăceam prin apartament, cuprins de un sentiment de inutilitate implacabil. Chiar și dacă mă așezam pe balcon ca să citesc sau îmi aprindeam o țigară, mă surprindeam că mă întreb de ce o fac. Coboram scările doar ca să-mi iau corespondența, fără să știu prea bine ce mă așteptam să găsesc în afară de obișnuita reclamă la detergenți, pe care o vîram în cutia poștală alăturată. O dată am primit o carte poștală de la Graziano Castelvecchio. Era în Creta și îmi spunea „Aici doar pietre, nu veni“. În schimb, altă dată am găsit o scrisoare de la ai mei, pe care în fond aș fi preferat să n-o primesc, nu atît pentru că mama se plîngea că nu mă mai văzuse de un an, cît pentru faptul că tata îmi trimitea niște bani ca să-i cumpăr o

serie de timbre vaticane, ceea ce însemna că trebuia să mă scol în zori și să mă așez la coadă în fața oficiilor poștale ale Sanctității Sale.

Dar de-acum măcar atîta puteam face pentru el, așa că a doua zi, dimineața, eram și eu pe jumătate leșinat de cît căscam în acea mică mulțime de maniaci cuviincioși reprezentată de filateliști. Pe la ora zece, după ce am trimis timbrele printr-o recomandată, frumusețea dimineții m-a îndemnat să merg să citesc lîngă rîu. Pontonul era pustiu și eu m-am așezat pe un șezlong, cu cartea pe genunchi, dar nu reușeam să mă concentrez, așa că în cele din urmă am închis cartea și am stat să ascult zgomotul domol al traficului care se rostogolea pe poduri și să privesc canotorii care alunecau pe luciul apei ca niște libelule mari. Pe la ora două mi s-a făcut foame și m-am dus la *signor* Sandro. Prima persoană pe care am văzut-o acolo a fost Annamaria.

— Ia te uită! a zis ea.

Nu ne mai întîlnirăm de cînd o concediaseră de la ziarul unde lucra pentru că, în cronica înmormîntării unei personalități a orașului, printre numele îndureraților care mergeau în urma sicriului îl pusese și pe cel al mortului.

— Ce faci așa de departe de casă? am întrebat-o.

— Acum locuiesc prin părțile astea, pe strada, pe strada…

Uneori dădea impresia că îi vine greu să-și amintească și propriul nume, dar petrecurăm niște seri frumoase împreună.

— Ce faci diseară?

— Habar n-am. De cînd țin regim, am mare succes la bărbați.

— Doar la ei? am zis, amintindu-mi o anumită relație de-a ei cu o actriță de teatru foarte celebră.

Ea a rîs.

— Ia spune, tu cum o mai duci cu fetele? m-a întrebat.

Împunsătura din piept pe care o căram după mine a început să pulseze. Atunci m-am hotărît: am cerut o fisă și m-am dus la telefon. Vocea masculină care mi-a răspuns era foarte politicoasă și, cînd am cerut cu doamna, a avut o ezitare profesională. Imediat după aceea am auzit vocea Violei.

— Sînt Leo, am zis și ea a chicotit, cum făcea de obicei. Încetează să rîzi de fiecare dată cînd dau un semn de viață.

— Rîd cînd am chef, mi-a zis ea. Se poate ști pe unde ai umblat? E o săptămînă de cînd te caut în ziarul ăla nenorocit al tău. Tu nu muncești niciodată?

— Bolnav, am replicat. Am fost bolnav.

— Nu vreau să știu nimic despre treburile tale. Vreau să vii azi la mine și să-mi ții companie. O să bem ceai și eu o să scurtez niște fuste vechi.

În fond, exact asta îmi dorisem, așa că la cinci, exact ora la care marchizele comandă o trăsură și ies din casă, m-am dus la ea.

Era așezată lîngă fereastră, cu difuzorul de la radioficare pornit și cîteva sute de fuste împrăștiate pe covor. Într-o parte, canapeaua de catifea albă părea o plută abandonată. M-am așezat pe ea ca să-mi beau ceaiul.

— Arianna m-a întrebat azi de tine, a zis Viola, scoțîndu-și o fustă ca să probeze alta.

A fost ca și cum, după o săptămînă întreagă, o tobă ar înceta să bată.

— Ce mai face?

— E furioasă pe tine. Zice că ai părăsit-o în mod brutal și n-ai mai dat nici un semn de viață.

Ei bine, fusese drăguță că povestise lucrurile așa.

— Totul e în regulă cu sora ei?

— Sigur că da. Așa fac ele tot timpul: se ceartă și se împacă.

— E o făptură imprevizibilă.

— E frumoasă, dragul meu, și făpturile frumoase sînt întotdeauna imprevizibile. Ele știu că, orice ar face, vor fi iertate, a zis Viola, luînd altă fustă de pe podea. Ah, da! a adăugat oftînd. E chiar mai bine decît să fii bogat, pentru că frumusețea, dragul meu, nu duhnește niciodată a osteneală și izbîndă, ci vine direct de la Dumnezeu și asta îți ajunge ca să faci parte din singura aristocrație umană adevărată. Nu ești de aceeași părere?

— Foarte profund.

— E o simplă constatare. Am o perioadă în care nu fac altceva decît să constat. De unde îmi vine oare? s-a întrebat ea.

— N-aș putea spune. Ai încercat să mergi la un medic?

— Arianna ar face așa ceva. De cînd a fost internată la clinică, nu poate trăi fără ei, a rîs Viola. Știi că era cît pe ce să se mărite cu unul? Apoi a venit la Roma și nu s-a mai ales nimic din toată povestea.

— Ce clinică? am întrebat.

Ce clinică putea să fie? Unul din acele locuri oribile unde oamenii intră un pic nervoși și ies complet nebuni. Cît stătuse închisă acolo, nu făcea altceva decît să doarmă și să facă pasiențe. Cînd Eva aflase, luase primul tren spre Veneția și o adusese la Roma. Desigur, rămîneam la cină.

— Bine, am zis îngîndurat.

Mă simțeam ca și cum eu aș fi fost într-adevăr cel care se descotorosise de ea în dimineața aceea.

— De ce se ceartă? am zis după un timp.

Vai, dintr-o groază de motive, unul mai neînsemnat decît altul. În plus, trebuia să țin cont că nervii Ariannei erau încă un pic zdruncinați. Nu putea merge nicăieri fără sticla aia de parfum a ei și fără pachetul de cărți. O dată, cînd își uitase cărțile de joc acasă, hoinărise pe străzi plîngînd, știam asta?

— Nu, nu știam, am zis.

— Pot să pregătesc cina, doamnă?

După-amiaza trecuse și seara se revărsa prin ferestre. Viola a tresărit și a aprins lumina, făcînd să se materializeze un omuleț cu o voce gravă, îmbrăcat într-un sacou în dungi. Apăruse din după-amiaza lui de libertate cu o față chinuită.

— Cred că are necazuri cu ucenicul brutarului, a zis Viola cînd omulețul a plecat. Sînt cincisprezece zile de cînd ne obligă să mîncăm galete din cutie, susținînd că ajută la siluetă.

Dar eu abia dacă o ascultam.

— Ce e? a zis.

— Nimic, am răspuns eu.

Arianna închisă în clinica aia și făcînd pasiențe, asta era, plus neliniștea de care nu mai scăpam și împunsătura aia din piept. Viața mea neapreciată, care trebuia schimbată, asta era.

S-a auzit trilul imperceptibil al soneriei și după cinci minute a apărut Renzo.

— Leo, bătrîne! a zis, bătîndu-mă pe umăr. Am petrecut întreaga zi anticipînd plăcerea unei partide.

Era vesel și foarte sigur pe el și pe faptul că și eu voiam să joc șah. Împotriva voinței mele, m-am ridicat și m-am așezat în fața lui. A fost o luptă scurtă și sîngeroasă. După două deschideri prudente, m-am lăsat copleșit de neliniștea mea și am provocat cîteva ciocniri bubuitoare de pioni, pierzînd un nebun. Atunci am dezlănțuit caii și am reușit să egalez

blocîndu-i regele într-un asediu dezordonat. Părea oricum pe punctul de a-și face valizele și de a pleca în sud, cînd regina, promițîndu-le cîtorva pioni disperați cine știe ce dezmățuri secrete, a organizat o ieșire care a salvat regatul. Au început lungile lovituri de spadă ale turelor și ne-am duelat pînă cînd am fost străpuns. Renzo nu s-a putut abține să rînjească. Frecîndu-și mîinile, l-a strigat pe valet și a comandat o sticlă de Chablis.

— Bravo, iubitule! a zis Viola la cină, sărutîndu-l pe frunte.

Renzo s-a ferit cu o modestie exagerată și ea a rîs. I-am studiat. Vinul de Chablis era rece și revigorant, dar nu îndeajuns încît să mă facă să suport izbitura tandrețurilor lor. Toată seara, stînd în fața televizorului pornit, m-am simțit foarte singur, pînă cînd prezența spăsită a valetului așezat în fundul camerei de zi a sfîrșit prin a mă exaspera. Atunci am ieșit și m-am dus la *signor* Sandro.

Annamaria – da, fusese acolo, dar plecase în urmă cu zece minute.

Se apropia sfîrșitul lunii și eu am fost nevoit să încep să merg la ziar cu regularitate, ca să-mi pot plăti chiria fără să fiu constrîns să-mi schimb vocea la telefon. Apoi, într-o după-amiază, unul dintre telefoanele din cabine a țîrîit și Rosario s-a dus să răspundă.

— E pentru tine, a zis el cu fața unuia care nu avea de gînd să fie secretarul meu.

Era Viola, care mă invita în seara aia la teatru.

— Pune-ți costumul cel bun, o să fim toți foarte eleganți, a zis ea.

— Nu știu dacă am chef.

— Of, ba sigur că ai chef, mi-a replicat.

Așa că m-am întors acasă conducînd prin traficul de seară. Pe ușă am găsit un bilet prins cu o agrafă: „Sînt singură, bogată și simpatică. Ai avea chef de un western? Claudia“. L-am citit de două ori, apoi l-am pus în buzunar și am sunat la curățătorie să-mi trimită cămășile. Am făcut totul cu un calm absolut. Mai întîi am pornit pick-upul și m-am dezbrăcat, apoi am scos din uitare un costum de culoare închisă, comandat într-un acces de grandoare la croitorul contelui di Sant'Elia, și am întins șosetele sub saltea. Ajuns în baie, am deschis toate robinetele, pentru că-mi plăcea să aud apa curgînd, și m-am întins să reflectez în cadă. Cînd am auzit că sună cei cu cămășile, am ieșit, înfășurîndu-mă într-un halat roșu pe care Serena uitase să-l ia în Mexic. Am verificat dacă îmi cususeră înapoi nasturii la cămăși, am plătit și m-am dus să iau șosetele de sub saltea. Erau perfecte. Apoi mi-am periat – cu două perii diferite – sacoul și pantofii și m-am îmbrăcat cu grija unui toreador.

Familia Diacono a ajuns cu întîrziere la întîlnire și am intrat în teatru cînd pe scenă o tînără plîngea după tinerețea ei pierdută. Era o versiune foarte jalnică a piesei *Trei surori*, pe care încercările disperate ale regizorului și actorilor de a distruge textul și rezistența lui minunată, ironică, au făcut-o foarte interesantă. Se simțea o asemenea încordare din cauza incertitudinii rezultatului, încît în pauză toată lumea a dat buzna la bar. Erau acolo, bineînțeles, toți prietenii familiei Diacono și au reușit să formeze un grup chiar și în învălmășeala de cîteva sute de persoane însetate. Eva fremăta sub lumina unui candelabru de cristal imens. Alături de ea, bărbatul pasăre ținea două pahare și ea sorbea cînd și cînd distrată dintr-unul. El avea o curelușă elastică la încheietura

mîinii, de parcă vreun ornitolog îl capturase și apoi îi redase libertatea, înzestrîndu-l cu acel semnal pentru a-i urmări traseul migrator. Arianna nu era cu ei. Am văzut-o abia la sfîrșitul spectacolului, cînd a trebuit să mă arunc în gloata de la garderobă ca să recuperez pardesiul Violei, și nici n-aș fi observat-o dacă nu i-aș fi auzit vocea. Era în compania unui omuleț gras, cu ochelari, și traversa foaierul, cerînd cu insistență o votcă. Singurul lucru pe care mi l-a oferit trecerea ei a fost acela că am pierdut locul bun pe care-l cucerisem în drumul spre garderobă, așa că am fost unul dintre ultimii ajunși la destinație.

— Am văzut și garderobieri mai buni decît tine, a zis Viola în timp ce o ajutam să-și îmbrace pardesiul. Să ne grăbim, trebuie să mergem să bem ceva la Eva.

— Eu cred că o să mă duc acasă, am replicat.

— Atîta-ți trebuie! a zis ea, așa că am mers la Eva.

Casa ei era foarte asemănătoare cu cea a familiei Diacono, o vilișoară albă, dar grădina era mai mare și în spatele cîtorva tufișuri se întindea o piscină comună goală ce aștepta vara. În camera de zi erau obișnuita abundență de fotolii și cîteva tablouri, printre care un De Chirico, probabil autentic, și un Morandi, probabil fals. Pe fotolii, aceiași oameni: un bărbat serafic de cincizeci de ani, căruia toți i se adresau cu un nume foarte lung, spre deosebire de cel foarte scurt cu care era cunoscut printre scriitorii umoriști, un tînăr jurnalist de stînga pe nume Paolo, despre care se spunea că avea o tactică secretă cu femeile, și un romancier cu mustăți albe și o vilă în stil venețian în Friuli. Din grup mai făceau parte fosta soție a unui prezentator de televiziune, acum divorțată și nevoită să aibă tentative sinucigașe de fiecare dată cînd voia să-și obțină pensia

alimentară, un poet bărbos și alintat, în slujba partidului comunist, un simpatic jurnalist surprins de un infarct în America Latină și o actriță care nu vorbea decît despre Compton Burnett. În seara aia stăteau pe aceeași canapea un june cu o chitară, ce părea a fi rus, un manechin de modă *haute couture*, îndrăgostită de un fotograf homosexual, și o aristocrată decrepită, îndrăgostită de un pilot al companiei Alitalia pe care nimeni nu-l văzuse vreodată. Acestora, care formau nucleul central, li se alăturau pentru perioade mai mult sau mai puțin lungi și alți oameni, care erau preluați de grup și apoi expulzați, într-un fel de schimb fiziologic care-i garanta continuitatea. Asta se întîmpla mai ales iarna, pentru că vara dispăreau în diverse direcții. Amoruri balneare, călătorii, aventuri – orice prilej era bun pentru ca fiecare să plece singur. Dar imediat cum cerul devenea ceva mai puțin metalic și dur, imediat ce hotelurile începeau să șovăie în bătaia vîntului aducător de nori, imediat ce zilele începeau să alerge grăbite spre asfințituri de octombrie intense și violete, telefoanele începeau iarăși să zbîrnîie prin oraș și ei se căutau din nou, istoviți și vorbăreți.

— Așadar, ți-ai ispășit păcatul? a zis Eva.

M-a surprins familiaritatea ei.

— Ce poți să-mi spui despre Arianna?

Arianna nu era în camera de zi și eu i-am spus ce văzusem în foaierul teatrului.

— A, da, era cu regizorul spectacolului, a zis ea. Arianna trebuie să implice mereu pe cineva în pretențiile ei.

Și în felul acesta probabil că-i povestise totul și ei. Poate chiar în aceeași dimineață, după noaptea noastră în doi, cît au stat pe pat să-și bea ceaiul și să ciugulească madlene. Ura!

— Îl știi pe Livio Stresa? a zis ea apoi, apucînd brațul bărbatului pasăre, care tocmai trecea pe lîngă noi, căutînd un braț de fotoliu pe care să se cuibărească.

Numele lui îmi spunea ceva și imediat l-am legat de un cunoscut tenisman ajuns în declin. Făcuse treabă foarte bună cu cîțiva ani în urmă, jucase și în echipă cu Pietrangeli, apoi dispăruse brusc de pe listele turneelor oficiale. Iată, acum știam ce se alesese de el.

Arianna a intrat după o jumătate de oră, deschizînd larg ușa.

— La Moscova! La Moscova! a strigat ea și, după chipul regizorului care venea în urma ei, ai fi zis că tot timpul în care stătuseră împreună nu făcuse altceva decît să se maimuțărească rostind exclamația aia.

Își strînsese părul și părea foarte fericită.

— Spuneți-mi, Cebutîkin, a zis ea, prăbușindu-se tragic pe un fotoliu, ați iubit-o pe mama?

— Spune-mi, Irina, a zis la rîndul ei Eva, apropiindu-se de ea, cine bate în podea?

— E doctorul Ivan Romanovici. E beat. Ce noapte zbuciumată! Ai auzit? Mută brigada!

— O, sînt zvonuri, doar zvonuri!

— Vom rămîne singure! Scumpa, buna mea soră! a zis Arianna, întinzînd brațele spre Eva. Eu îl stimez mult pe baron, e o persoană minunată. Mă voi mărita cu el, sînt de acord, dar te rog să plecăm la Moscova! Nu e nimic mai frumos ca Moscova! La Moscova! La Moscova!

Regizorul a intervenit stînjenit, spunînd că încurcaseră personajele, și rîsetele s-au întețit. Scriitorul cu mustăți albe tușea ca și cum și-ar fi înghițit una din ele, în timp ce Arianna și

Eva priveau cu ochi scînteietori succesul lor. Stăteau pe același fotoliu, fericite, insolente și singure.

— Ia zi-mi, Arianna, *prietenul ăsta al tău* e întotdeauna așa de serios? a zis Eva după ce mi-a aruncat o privire.

— E doar foamea, a zis ea.

— De data asta e somnul, am zis.

— Ei bine, mie mi-e foame, a replicat Arianna. Vino cu mine în bucătărie, a continuat ea, întinzîndu-mi o mînă.

Am urmat-o și ne-am trezit încă o dată pe un coridor întunecos și apoi iarăși într-o bucătărie și eu din nou în fața unui frigider. Viața avea totuși punctele ei stabile. Arianna a vorbit în timp ce umplea un sendviș cu niște resturi de pui.

— Să nu crezi că mă poți trata în felul ăsta, știi? De ce n-ai sunat? A trebuit să-i cer eu Violei să te invite la teatru. E posibil așa ceva? Nu, așteaptă, nu răspunde, a zis, ridicînd mîna liberă. Să mergem în camera mea. Detest să mănînc în bucătărie, mă face să mă simt ca o bucătăreasă.

M-a dus într-o cameră îngustă, care avea pe toată lungimea peretelui o etajeră plină cu cărți, reviste de modă, discuri și niște lenjerie de corp, pe care a înșfăcat-o și a băgat-o într-un ditamai sertarul, ridicînd din umeri. Restul mobilierului era sărăcăcios: o masă ocupată cu rigle, echere și cărți de arhitectură acoperite cu un strat subțire de praf, un pat și, pe pereți, o reproducere după Klee și o reproducere fotografică mărită cu Picasso în fața unui șevalet.

— Era camera menajerei, dar de cînd a divorțat Eva, ne descurcăm fără ea, a zis.

O ușă dădea spre o baie mică. Pe tocul ei, o piuneză ținea o foaie scrisă la mașină: *„ora 8 trezire și baie, ora 9 micul dejun, ora 10 universitate pînă la 13, prînzul, apoi somn pînă la ora 16*

fără trișat, ora 16.30 (după ce am trișat) citit scris scrisori acasă învățat mai ales materii ușoare, ora 18 magazinul Evei, ora 20 libertate, ora 24 obligatoriu ÎN PAT!“.

— Nu-l lua foarte în serios, a zis Eva, apărînd în ușă. Arianna își petrece zilele scriind orare.

— *Scuze*, dar tu ce treabă ai cu asta? a întrebat Arianna.

— Am. Și ar fi mai bine să veniți dincolo, a zis Eva. Ai și tu obligații de gazdă cît timp locuiești în casa asta.

— Trebuie să vorbesc cu Leo.

— Leo o să înțeleagă, a venit răspunsul Evei.

S-au privit fix, cu severitate, una pe alta, timp în care eu simțeam dorința foarte vie de a fi altundeva, pentru că dacă era un lucru pe care nu-l suportam, acela îl reprezentau certurile de familie. Arianna și-a desprins ochii de pe chipul Evei, lăsînd pe el două semne roșii.

— Vii mîine să mă iei la concert? a zis.

Am întrebat-o ce concert. Mi-a spus.

— Dacă vrei, am zis eu.

— Cum adică *dacă vreau*?

În vocea ei se auzea rumoarea grindinei. Un vînt rece a ajuns pînă la mine și am profitat de moment ca să-mi iau tălpășița. În camera de zi mi-am intersectat privirea cu privirea amuzată a Violei, dar, în afară de ea, nimeni altcineva nu părea să fi observat absența noastră. Erau strînși cu toții în jurul junelui ce părea a fi rus și cînta cîntece care păreau a fi rusești. Cînd Arianna s-a întors, s-a dus și s-a așezat pe fotoliul cel mai depărtat de cercul format în jurul cîntărețului. Furia lăsase o umbră în ochii ei prea mari. M-am dus lîngă ea.

— Rămîne valabilă întîlnirea? am zis, întinzîndu-i o țigară.

— *Dacă vrei*, a zis ea luînd-o.

Am observat că mîna îi tremura ușor, dar cînd și-a aplecat capul spre flăcăruia brichetei, chipul ei își recăpătase deja aroganța dintotdeauna.

După-amiază, ca să-mi păstrez calmul, m-am dus la cinema, dar filmul era plictisitor și pentru prima dată fețele jigărite și intrigile secrete ale acelei faune abandonate care populează cinematografele după-amiaza mi-au stîrnit o mare tristețe. Atunci am ieșit și am început să mă plimb pe străduțe, ținînd pumnii strînși. Mai era o oră și ceva pînă la întîlnire și simțeam cu o claritate feroce cum fiecare minut care trecea e unul pierdut din viața mea. Cu un sfert de oră înainte de ora șapte m-am așezat în fața bisericii unde se ținea concertul. Compoziții de Mozart. La ora șapte s-a deschis o ușă, lăsînd să se reverse un puhoi de lume care a dispărut imediat pe străduță. Nu m-am mișcat din loc: am stat și am așteptat. Ușa s-a deschis din nou și au ieșit doi tineri, apoi cîteva doamne în vîrstă. Apoi a rămas închisă. Am trecut dintr-o săritură pe partea cealaltă a străzii. Înăuntru, ultimii membri ai orchestrei își puneau instrumentele în cutii și un preot se învîrtea printre statuile sfinților, stingînd lumînările. Preotul s-a uitat la mine.

— S-a terminat, a zis el.

Eu am închis ușa la loc și m-am așezat pe trepte, neștiind ce să fac. Orașul era atît de gol, încît se auzeau clădirile îmbătrînind.

Vreme de o oră și jumătate nu s-a întîmplat nimic. Apoi a sosit ea. Era cu mașina, însoțită de Livio Stresa.

— Scuze, dar, știi, am stat toată ziua în pat la taclale și nu mi-am dat seama cît e ora, a zis ea prin geamul mașinii.

Iată, acum, că știam, puteam să fiu vesel. M-am ridicat și mi-am scuturat pantalonii de praf.

— Ești ofticat? a întrebat în timp ce urcam lîngă ea. Nu spune nu, se vede clar că ești *tare* ofticat.

Livio Stresa stătea pe bancheta din spate și mi-a pus o mînă pe umăr.

— Trebuie să știi că pentru surorile astea două ora unei întîlniri e momentul cînd trebuie să înceapă să se machieze, a zis el.

Gestul m-a rănit.

— Și dacă nu te machiezi? am replicat.

El și-a retras mîna și a reluat discuția cu Arianna. Despre Eva, bineînțeles, și despre magazinul ei, spre care ne îndreptam.

Magazin era un fel de-a spune: era de fapt un mic apartament plasat în apropiere de Trinità dei Monti, care nu deborda de lucruri fără valoare, ca obișnuitele prăvălii de anticari, ci etala doar cîteva piese de mobilier. Se vedea imediat că era de-ajuns să vîndă una ca să trăiască o lună și mi-a venit în minte magazinul tatălui meu, cu meticulosul și răbdătorul lui comerț cu fluturi de hîrtie, cataloagele groase, lupele, pensetele și mirosul acela suav de lipici de care nu putea scăpa nici acasă.

— Zău așa, la ora asta? a zis Eva cînd am intrat.

Pe cîteva fotolii mici stăteau tînărul jurnalist de stînga, scriitorul umorist și manechinul de modă *haute couture*. Era foarte înaltă, mult mai înaltă decît era în vogă anul acela. Beau niște aperitive și Arianna a furat două măsline de pe o farfurioară.

— Noi plecăm, a zis, întinzîndu-mi una.

Eva a protestat, spunînd să trebuia să cinăm toți împreună, iar cînd am plecat, n-a vrut să-și ia la revedere.

— Uf, de ce nu vă plăceți? a zis Arianna în timp ce ieșeam.

Am mers într-un local amenajat într-o pivniță, cu pereții plini de sticle, aflat în apropiere de Piazza del Popolo. Arianna a cerut un sherry, dar era nervoasă și nu se hotăra să-l bea.

— Ce nenorocită sînt, nu știu niciodată ce să fac! a zis ea.

— De ce nu faci o pasiență?

Nu știu de ce am spus-o – și de ce am luat tonul ăla. Știu că toate acele sticle din jur îmi făceau poftă să beau și că aveam chef să mă cert. Dar ea n-a reacționat. N-a spus nimic. Chipul ei curajos a tremurat un pic și ea a lăsat paharul pe tejghea. Apoi a făcut un straniu gest afirmativ din cap și a ieșit. Eu nu m-am mișcat din loc. Am luat paharul ei de sherry și l-am băut încet, încercînd să mă liniștesc. În scurt timp mi-am strîns lucrurile și am ieșit la rîndul meu, oprindu-mă în ușă ca să privesc șuvoiul de lume ce se scurgea pe trotuar.

— Hei.

Era în spatele meu, în umbra unei uși.

— Ascultă, eu cred că te iubesc, am zis.

— Vai, te rog, nu spune asta! mi-a răspuns ea.

Și chiar în acel moment s-a întîmplat ceva, o explozie delicată și o rostogolire delicată cînd o femeie a ridicat surprinsă tonul vocii și restul unei sacoșe de plastic plină cu portocale s-a rostogolit pe trotuar. Femeia mi-a cerut ajutor și eu am început să cotrobăi mecanic printre picioarele trecătorilor, într-o încrucișare de mîini și rîsete. Cînd am terminat, Arianna se retrăsese și mai mult în umbra ușii. Atunci i-am întors spatele și am rămas amîndoi așa mult timp: ea în umbră și eu adulmecînd parfumul portocalelor rămas pe vîrful

degetelor și privind șuvoiul de lume de malurile căruia ne agățaserăm.

— Să n-o mai spui niciodată, a zis ea în surdină. *Promite-mi*.

— De acord.

— Bine, a spus Arianna și vocea i-a ieșit din umbră ca un solo scurt de chitară în mijlocul unei orchestre, mai întîi precaut și apoi, de la o notă la alta, tot mai sclipitor. Unde mă duci să mîncăm?

— La Charlie?

Era cel mai în vogă restaurant din oraș.

— Ești nebun, a rîs ea.

Apoi a cules de pe jos o portocală uitată pe trotuar și a început s-o descojească.

— Să mergem într-un loc oarecare și să stăm foarte aproape unul de altul. Va fi suficient.

— Nu va fi deloc suficient, am zis eu.

Aveam banii de chirie în buzunar și dorința să-i cheltui pe toți. Aproape că am reușit într-un restaurant aflat nu prea departe, elegant și scump, cu ospătari bățoși, în cămăși cu plastron plisat. Am comandat inimi de palmier, biftec în sos de piper și vin de Bourgogne.

— Ce desfătare să fii bogat! a zis ea. Îți dă așa un sentiment de siguranță! La Veneția nu mă gîndeam la asta, mi-am dat seama de el aici, la Roma. Dar la Veneția o aveam pe Eva, în vreme ce aici n-o mai am.

Pentru că eu nu aveam habar cum fusese Eva odinioară! Acum devenise o snoabă isterică, dar, vai, ea nu putea uita cum fusese în tinerețe! Dumnezeule, ce îngrozitor e să îmbătrînești! Ea nu voia să îmbătrînească, *nu voia*! La noi, la bărbați, era altceva, cu cît îmbătrîneam, cu atît deveneam mai fermecători,

eu chiar eram *prea tînăr* pentru gusturile ei, știam asta? Dar femeile! Ce îngrozitor e pentru femei să îmbătrînească! Și totuși, dacă n-ar fi fost Eva, ea ar fi murit sau ar fi luat-o razna cu totul, știam asta? Dar cum putea să o ierte că-l distrusese pe Livio în halul ăla? Cu flirturile și maniile ei nocturne, îl obligase să stea treaz pînă la patru dimineața chiar și în timpul antrenamentelor, pînă cînd el încetase să joace tenis, iar cînd încetase, ea divorțase. Pentru că Livio Stresa fusese soțul Evei, știam asta? Așa a spus, iar eu mi l-am amintit ținîndu-i paharul în foaierul teatrului și am înțeles că, într-adevăr, viața lui trebuie să fie destul de nenorocită. Totuși nu puteam să nu-l disprețuiesc un pic. De ce nu pleca? Ce oameni! Nu făceau altceva decît să încerce să se despartă și le era groază că o să izbîndească.

— Bine, gata cu tristețea, a zis ea, topind cu un zîmbet inflexibilitatea ospătarului care-i umplea paharul. Spune-mi ceva amuzant, cum a fost povestea cu conjunctivul atunci cînd erai beat.

— Nu, mai bine să plecăm de-aici, am zis eu. Am putea deprinde obiceiuri proaste. Ai chef de-o plimbare?

Ea a zis că avea chef de orice, așa că am ieșit și am început să rătăcim fără țintă, oprindu-ne din cînd în cînd în fața unor vitrine luminate.

— Of, de ce nu ești bogat? a zis Arianna, văzînd o rochie de mătase cu flori colorate, care părea că există pe lume doar pentru ea. Îmi place așa de mult să cumpăr haine!

Chiar dacă ar fi existat vreo posibilitate să devin astfel, aceea se îndepărtase mult după nota de plată de la restaurant. I-am înconjurat talia cu brațul și ea m-a urmat docilă pînă cînd am cotit pe o străduță, unde m-am oprit și mi-am pus palmele pe

pieptul ei. Avea sîni mici, tari și emoționanți sub bluza subțire. S-a rezemat de un zid, privindu-mă foarte serioasă.

— Vai, te rog! a zis ea. Fii delicat cu mine.

Apoi ne-am sărutat încet de mai multe ori, îndepărtîndu-ne de fiecare dată fețele ca să ne privim, iar liniștea din jur era atît de mare, că puteam auzi rîul curgînd pe sub poduri.

— Să mergem la mine acasă, am propus.

Stăteam încă o dată în umbră și încă o dată din umbră a ieșit vocea ei, mai întîi gravă și apoi sclipitoare.

— *Ești nebun?* a zis rîzînd. N-am chef să fac dragoste. N-ai înțeles încă?

Mi-a dat o ultimă sărutare ușoară pe buze.

— Vino, a zis și m-a apucat de un braț. O plimbare cu mașina ne va face bine amîndurora. Ești ofticat? a întrebat, urcînd în mașină. Nu spune nu, se vede foarte bine că ești *tare* ofticat.

Zîmbea din nou și dacă o făcea ca să mă enerveze, reușea. N-am spus nimic, doar am luat cartea lui Proust de pe bancheta din spate. Dădea impresia că nici nu fusese atinsă.

— Vreau să văd ceva, a zis ea pe neașteptate, întorcînd mașina spre rîu.

S-a îndreptat spre cartierul în stil umbertin și a oprit în fața unei vile cu două niveluri, înconjurată de o grădină vastă.

— Simți? m-a întrebat ea, coborînd din mașină. Sînt arbuștii de liliac.

Cunoșteam bine parfumul ăla, așa cum cunoșteam bine și vila. Era a contelui di Sant'Elia.

— Îți place? a zis Arianna.

Ultima dată cînd trecusem prin fața ei, cu ani în urmă, văzusem un panou roșu pe care scria că e de închiriat. Ferestrele fuseseră revopsite și grădina arăta mult mai îngrijită

decît nu era atunci. Emana un aer de liniște și discreție care nu existase la vremea mea și, în concluzie, îmi dădea impresia că e un loc diferit. Nu mi-a plăcut.

— Ei bine, n-o fi Combray, dar e un înlocuitor acceptabil, nu crezi? a zis Arianna. Dacă ai locui într-o astfel de casă, ai avea chef doar să asculți muzică, să ai grijă de liliac și să faci dulcețuri.

În ceea ce privea muzica, locul era mai potrivit decît ar fi putut ea s-o știe, dar n-am spus nimic despre pianul cu coadă al contelui di Sant'Elia și apoi, chiar în momentul ăla, s-a aprins becul de la capătul scării. O corală de Bach a ajuns pînă la noi. Arianna a devenit atentă și în scurt timp în capătul de sus al scării scurte a apărut un bărbat în cămașă. Era înalt, agil, iar părul lui grizonant aducea cu o jumătate de aureolă așezată în jurul cefei noduroase. Semăna cu Picasso, dar mai înalt, mai tînăr, mai sever. O vreme s-a uitat de jur-împrejur, apoi a scos un fluierat ușor. Din fundul grădinii s-au auzit imediat un zgomot de pietriș răscolit și lătrături, iar apoi au apărut doi ogari care au urcat repede pe scară.

— CumințI! a zis ferm bărbatul, dar a trebuit să le suporte asaltul. CumințI! a zis el mai ferm și cîinii s-au ghemuit, schelălăind de nerăbdare, pînă cînd bărbatul le-a întins ceva de mîncare. Acum plecați, le-a ordonat el.

Cîinii au încercat să opună o ușoară rezistență, timp în care corala de Bach se auzea tot mai intens prin ușa deschisă.

— Acum plecați! a repetat bărbatul și cîinii s-au îndepărtat, privindu-l cu o infinită melancolie, dar el le-a întors spatele și într-o clipă totul s-a terminat: bărbatul, cîinii, lumina și muzica.

Eu m-am uitat la Arianna.

— Vin aici în fiecare seară, a zis ea.

— De ce?

— Nu știu. Poate pentru că e un ritual și ritualurile îți oferă mereu un sentiment de siguranță. Există oameni care merg la biserică pentru așa ceva. Eu vin aici.

— Cine e?

— Oh, un pictor.

— Seamănă prea mult cu Picasso ca să fie iscusit, am zis și exact în clipa aia mi-a venit în minte reproducerea fotografică mărită cu Picasso atîrnată pe peretele dormitorului ei.

Ce ghinion: nu pentru Picasso îl atîrnase ea pe perete. Am simțit cum mă copleșește furia.

— Însoțește-mă la mașină, i-am zis.

— Dar, scuză-mă, nu ți se pare că e un pic cam devreme? s-a mirat Arianna.

— Nu, sînt obosit, am răspuns. Și-apoi vezi-ți singură de masturbările tale.

Chipul ei s-a înăsprit.

— Ai putea cel puțin să nu fii vulgar, mi-a zis.

— Da, aș putea, am replicat eu.

Apoi n-am mai spus nimic și atunci a urcat și ea în mașină și a demarat brusc. Cînd am ajuns la vechea mea Alfa Romeo, am urcat fără să-mi iau la revedere. A dat să spună ceva, apoi s-a răzgîndit, a trîntit portiera și a plecat, făcînd cauciucurile să scîrțîie. Am stat și m-am uitat cum dispare de-a lungul străzii. Drept să spun, eram la capătul puterilor și, ca să evit să mă fac praștie într-un bar, m-am dus imediat acasă. Mai întîi am pornit radioul, am luat tot ce era pe fotoliu, l-am apropiat de veioză, apoi am pus o pernă pe locul unde era desfundat, mi-am tras țigările la îndemînă și am deschis o carte, încercînd să mă abandonez acelei voci interioare persuasive cu care citim.

Diferită pentru fiecare dintre noi dacă sufletele sînt diferite, identică dacă sînt identice, dar în orice caz perfectă, fără disonanțe, neexersata voce pe care, poate, o avem dinainte să venim pe lume urlînd.

Cînd s-a auzit soneria, parcă s-ar fi prăbușit casa. Descărcarea electrică a reverberat în liniștea clădirii cu intensitatea unui cutremur. M-am dus să deschid, simțindu-mi inima tulburată. Ea era acolo, în ușă, zîmbindu-mi de parcă aș fi fost bătrînul Bogart.

— La naiba, ce gălăgie! a zis, arătînd spre sonerie. Am sunat la singura plăcuță anonimă de pe ușă.

A intrat, privindu-se scurt în oglinda din anticameră.

— Of, *sînt foarte frumoasă*! a zis scuturîndu-și părul. Nu ți se pare?

Nu i-am răspuns și ea a ridicat din umeri, intrînd în camera cu vedere spre vale.

— Deci aici locuiești, a zis privind în jur.

Casa era într-o stare jalnică de abandon, cu prizele ieșite din pereți, stinghiile rulourilor de la ferestre lăsate spre podea, ziare îngrămădite prin colțuri și televizorul stricat îngropat sub o stivă de cămăși murdare. De clanța unei uși atîrna o pereche de pantaloni. I-am luat și i-am aruncat în spatele fotoliului, dar ea a observat și asta a fost chiar mai rău.

— Deci aici locuiești, a repetat, continuînd să privească în jur. Arată ca un refugiu. Nu ai pe cineva care să te ajute? Nu știu, o menajeră, ceva.

S-a așezat pe pat.

— Ai de gînd să spui ceva sau nu?

— Da, am zis. Dacă nu-ți convine, poți să pleci.

A rămas o clipă nemișcată și severă, apoi s-a uitat la ceasul ei stricat.

— Scuză-mă, înțeleg că e cam tîrziu să le faci vizite oamenilor, a zis.

Am observat că-și scosese pantofii și a trebuit să se ridice ca să înceapă să-i caute sub pat. Atunci m-am apropiat și i-am înconjurat pieptul cu brațele cît încă stătea cu spatele la mine. Nu s-a mișcat.

— Am venit să mă culc cu tine, a zis cu vocea ei un pic răgușită.

Am rămas așa, încremeniți, așteptînd să se întîmple ceva, așteptînd ca unul din noi să facă următoarea mișcare. În cele din urmă eu am desfăcut brațele și ea, după ce a șovăit un pic, a început să se dezbrace. A făcut-o sprintenă, fără să se uite la mine, ca și cum ar fi fost singură și s-ar fi dus la culcare. Mi-a tresărit inima cînd și-a scos chiloții și, pentru prima dată în viața mea, m-am simțit jenat.

— Și tu? m-a întrebat după ce s-a acoperit cu așternutul.

M-am așezat lîngă ea.

— Tot mai ești ofticat? a zis cu duioșie.

Am clătinat din cap. Încă aveam în ochi strălucirea corpului ei și mă simțeam timorat. Am stins lumina înainte de a începe să mă dezbrac și, cînd m-am întins lîngă ea, lîngă trupul ei micuț și rigid, fără s-o ating, m-a cuprins nefericirea.

— Mîngîie-mă, atîta doar, te rog, a zis ea încet în timp ce radioul ne aducea jelaniile lumii de afară.

Am pus mîna pe abdomenul ei mic și plat, dar fără s-o pot mișca. Eram împietrit și nefericit și în mine nu era nimic, nici un pic din acea căldură lejeră și plăcută pe care mi-aș fi dorit-o mai mult decît orice altceva în toată viața mea, acea chinuitoare

căldură lejeră și plăcută pornită din pîntece, care să-mi străbată corpul pînă să mă facă să mă împreunez cu ea. Iar vocea ei joasă, rugătoare, înrăutățea și mai tare lucrurile. În loc să o apropie, o îndepărta și mai mult, o făcea inaccesibilă, iar eu eram încremenit, inert și foarte trist. Radioul a continuat mult timp să alterneze pîrîiturile și bîlbîielile cu izbucniri neașteptate și foarte clare de muzică, iar cînd m-am ridicat să-l opresc, era foarte tîrziu. Arianna se așezase între așternuturi. Ghemuită pe pat, cu spatele la perete, mă privea în tăcere. Atunci m-am așezat și eu în fața ei și am stat și ne-am privit fix, ne-am scrutat, după care ne-am întins din nou pe spate. Numai că nu se schimbase nimic și în cele din urmă ea a adormit.

Spre zori aerul s-a făcut mai rece și copacii din vale s-au umplut de trilurile păsărilor. Arianna s-a trezit și am stat să le ascultăm în timp ce camera se lumina. Apoi ea s-a ridicat să se îmbrace.

— Rămîi acolo, a zis, sărutîndu-mă ușor pe buze, cum făcea de obicei.

Dar eu m-am dus la fereastra care dădea spre curte ca s-o mai văd o dată. Mergea spre poartă, adusă de spate, în lumina dimineții. A tot pipăit în jurul încuietorii, apoi s-a urcat în mașină și a plecat. Eu m-am întors în camera cu vedere spre vale. Am simțit că mi se strînge stomacul văzînd patul nefăcut. Atunci l-am răvășit și l-am aranjat din nou cu grijă. Dar așternuturile păstrau încă parfumul ei și eu m-am dus să-mi fac niște ceai.

Cît am așteptat să fiarbă apa, am pornit radioul. Transmitea cîntece vechi și știri din lume. În concluzie, era în regulă.

5

M-a trezit liniștea. Casa era plină de lumină, dar, în ciuda faptului că era aproape amiază, nici un zgomot nu intra pe ferestrele deschise. Probabil că se mai întîmplase și altceva în timpul nopții, ceva ce, în mod inevitabil, era încă în desfășurare. Am sărit jos din pat și m-am dus pe balcon. Valea tăcea sub apăsarea unui cer cristalin și neclintit și aerul era încremenit, parcă așteptînd o prevestire. M-am chinuit un pic pînă să pricep că era căldura. Brusc, am știut ce să fac. E ciudat cum schimbările de anotimp ne stîrnesc dorința de a fi într-un alt loc decît cel în care sîntem. Poate pentru că aerul devine altfel, sugerîndu-ne alte clime, sau poate pentru că ne dăm seama că timpul trece și noi rămînem pe loc, cert e că de fiecare dată cînd vremea se schimba, simțeam dorința să pornesc la drum. De cele mai multe ori nu făceam nimic. În dimineața aia am hotărît să mă pornesc. Mi-am umplut o valijoară cu cîteva cămăși și cîteva cărți și am luat micul dejun, gîndindu-mă la locurile unde puteam să merg cu banii pe care îi aveam. Nici locurile nu erau multe, nici banii nu erau mulți. Apoi locurile au devenit și mai puține.

Mă gîndeam la nord. Nu la Milano, nu de o întoarcere acasă aveam eu nevoie. Mă gîndeam, nu știu de ce, la zona lacului din Stresa, care în anotimpul ăsta probabil că era plină de azalee și

de bătrînei îmbrăcați în alb care beau suc de portocale și citeau ziarele la umbra marilor hoteluri, cu Europa înfățișîndu-se dinspre munți.

— Da, nu-i rău, a zis Graziano Castelvecchio la începutul amiezii, cînd a țîrîit telefonul. În orice caz, nu te duce în Creta. Acolo sînt numai pietre.

Se întorsese cu o zi sau două în urmă, nu-și mai amintea bine. Își amintea că mă căutase, asta da.

— Oricum, să nu iei niciodată hotărîri pripite, a zis el. Te aștept aici, e așa o frumusețe!

Frumusețea era Piazza Navona și, cînd am ajuns, m-a surprins obișnuita idee tîmpită că acolo cerul e mai frumos decît cel de deasupra restului orașului. L-am văzut imediat pe Graziano. Purta unul dintre legendarele lui costume albe și stătea pe un fotoliu mic de la barul Domiziano, întorcîndu-și spre soare fața palidă, protejată de o pereche de ochelari negri. Își lăsase barba să crească și avea ambele mîini ocupate, una cu un pahar cu bere și cealaltă cu unul cu scotch.

— Nu bea în felul ăsta. Nu știi că alcoolul te omoară încet? am zis, ajungînd în spatele lui.

— Nu contează, eu nu mă grăbesc, mi-a răspuns el.

Era un vechi joc de-al nostru. Ne-am pupat pe obraji și l-am întrebat ce-i cu barba. El a ridicat un deget ca să mă facă să vorbesc mai încet.

— Sînt aici incognito, cu barba și ochelarii negri, a zis. În chip de cîntăreț la chitară clasică foarte ghinionist.

Îi lipsea drogul, dar a spus că era o treabă de universitari și că un *tandem* de calitate era mai bun decît orice. În privința băutului era serios. O dată îl văzusem ducînd o bere la gură și vărsîndu-și-o pe gulerul cămășii. Eu nu-mi aminteam să fi etalat

dovezi atît de tipice de dismetrie nici în cele mai bune momente ale mele.

— Cu asta te dai de gol, am zis. Nimeni nu bea la dublu, ca tine.

— Deloc adevărat, și aici e totul schimbat, a replicat el, ridicînd cele două pahare. Gata cu scotch-ul în stînga și berea în dreapta. Acum berea e în stînga și scotch-ul în dreapta. Sînt foarte viclean. Ce mai faci?

— De cine te ascunzi?

— De nevastă-mea, copile. Ține minte că nu m-ai văzut. Dar să nu crezi că mă duci cu prețul, te-am întrebat ce mai faci.

— Ce-ai vrea să fac? am zis, lăsîndu-mi privirea să rătăcească peste piață. Bine, stau.

La ora aia piața era populată mai ales cu bătrînei, copii pe bicicletă și mame așezate în jurul fîntînii arteziene. În cafenele, la umbra bisericii, cîțiva mușterii își beau cafeaua și răsfoiau ziarele. Lipseau doar azaleele și lacul. În jur nu era nici măcar o față pe care s-o cunosc, pe cînd doar cu puțini ani în urmă aici n-am fi făcut altceva decît să vedem prieteni, să vorbim de la o măsuță la alta și să umblăm cu scaunele în mînă ca să nu ni le sufle alții. Trecuseră vremurile alea, doar ospătarii erau aceiași, ospătarii sînt mereu aceiași indiferent ce se întîmplă, și cînd l-am văzut pe bătrînul Enrico, cu fața lui de comic fără succes, am comandat un suc proaspăt de portocale. Graziano a zîmbit sarcastic.

— Să nu-ți închipui cumva că mă duci cu prețul, a zis el. Să nu-ți închipui că-i vinzi gogoși celui mai bun prieten al tău. Eu știu că atunci cînd se lasă asfințitul, te închizi în closet să-ți faci *energizantele* alea ale tale.

— Nu, e o minciună și știi asta.

— Sigur, mint știind că mint, a acceptat el. Doar că e trist să te întorci acasă și să fii întîmpinat cu infuzii de vitamine. Poți să-mi explici de ce te-ai lăsat?

— De teamă că o să reușesc.

— Să faci ce?

— Să mor, am răspuns eu.

A tăcut un moment, apoi a început să-și aprindă un trabuc. I-a luat destul de mult timp și, cînd a terminat, mi-a adresat un zîmbet radios.

— Bravo lui, e foarte viclean, a zis și apoi și-a întins iarăși picioarele pe fotoliul mic, îndreptat spre soare.

Numai că scruta de sub ochelarii negri doi tineri așezați la măsuța din față. Aveau părul lung, pieptănat frumos, sandale, curele și cămăși indiene. Încercau să cînte la un flaut. La un moment dat Graziano a suflat spre ei fumul trabucului.

— Rebeli de doi bani, a zis el.

Cei doi tineri s-au oprit din cîntat și s-au uitat unul la altul. Apoi cel mai vînjos dintre ei i-a arătat flautul și i-a zis amabil:

— Îl vrei în cur?

Graziano a zîmbit pe sub ochelari.

— Sunetul nu s-ar schimba mult, a zis el.

Atunci eu m-am ridicat și am pus niște bani pe măsuță. Îi cunoșteam atitudinea asta: nu știa niciodată cînd era cazul să se oprească.

— Ai văzut ce tipi? mi-a zis în timp ce ne îndepărtam pe sub porticuri. Dar i-am pus la punct, nu?

— Desigur, le-ai arătat tu lor.

— Bineînțeles că le-am arătat eu lor. Nu pot să-i suport pe rebelii ăștia de doi bani. Ai văzut ce frumoși sînt? Au dinți cu care sparg fierul ca pe nuga, zău dacă nu.

El avea dinți mici și decalcifiați. Era ceea ce făcea ca fața să-i rămînă una de om sărac, în ciuda hainelor de două sute de mii de lire. Dinții dau întotdeauna de gol sărăcia din naștere a unui om, dinții și ochii, iar Graziano flămînzise mult în timpul războiului. Fuseseră nevoiți să-l opereze de două ori înainte să-și dea seama că durerile de stomac i le provoca doar amintirea foamei de care suferise cînd era copil. Ne-am dat jos sacourile și ne-am plimbat prin soare.

— Deci numai pietre în Creta? am zis eu.

— Și nici măcar o praștie.

— Pietre mari? am întrebat, înțelegînd că nu-i mersese bine nici de data asta.

— Pietre mari, pietre mici, pietre de toate dimensiunile. O plictiseală! mi-a răspuns el în timp ce intram în Campo dei Fiori.

Am început să ne învîrtim printre tarabele pieței luminoase, în care se auzeau strigăte din toate părțile. Doar statuia lui Giordano Bruno era sumbră și tăcută, dar avea motivele ei. La podul Sisto Graziano n-a vrut să traverseze rîul, pentru că s-ar fi apropiat prea mult de soția lui, care, la fel ca toate americancele în căutare de folclor, locuia în Trastevere. Pe Sandie o cunoșteam doar aproximativ. Era o făptură foarte aspră, cu vreo doisprezece ani mai în vîrstă decît el. Fiica unui rege al cîrnaților, îi adusese zestre un Bentley, un pudel albastru, două gemene de cincisprezece ani și un vag miros de afumătură. Graziano o tratase de sus, dar fusese nevoit să renunțe la atitudinea asta după ce n-a mai putut să se culce cu ea. Se întîmplase în timpul unei călătorii acasă la ea, în Texas, atunci cînd înțelesese cît de copleșitor de bogată era. Din acel moment nu mai fusese în stare s-o atingă. Impotență de stupoare, așa o

numea el. Ăsta era și motivul pentru care călătoreau atîta, pentru ca Graziano să se destindă, dar cu cît călătorea mai mult, cu atît creștea stupoarea lui. Iar călătoria în Creta fusese fatală. După o lună în care el ar fi trebuit să-și termine romanul, întîlnise o tînără grecoaică pe care o chema Niarcos și porniseră la drum împreună, luînd cu ei patru milioane din banii soției. Pierduseră tot într-un sfert de oră la cazinoul din Corfu. Planul lor fusese să-și dubleze capitalul, să-i dea înapoi banii lui Sandie și să se ascundă într-o insuliță egeeană, dar Niarcos dispăruse în dimineața de după dezastrul de la cazinou și el fusese nevoit să-i telefoneze soției ca să vină să-l elibereze din hotelul unde era ținut captiv pînă achita nota de plată. Sandie venise cu gemenele, iar cînd Graziano, în chip de justificare, îi dăduse doar niște vești încurajatoare despre Apendicele său Inert, încasase o geantă care-i învinețise un ochi.

— Dar, Leo, a zis el, scoțîndu-și ochelarii ca să-mi arate ochiul încă vînăt. Era extraordinară! De Niarcos zic. Un stimulent al naibii de mișto, nici n-ai idee. Nicidecum ruda nababului, știi – poate doar a crupierului.

A tăcut o clipă, gîndindu-se la Niarcos.

— De altfel, ce să aștepți de la viață cînd primul lucru pe care ți-l fac cînd vii pe lume e să-ți tragă o palmă?

— Foarte profund. Și apoi? am întrebat.

— Și apoi ghinionul, copile, un ghinion absurd. Eu credeam că, odată ce și-a luat avînt, Inertul o să înceapă să funcționeze și, gîndindu-mă că e singurul mod în care pot s-o liniștesc – vreau să zic pe Sandie –, am luat-o și-am trîntit-o pe pat. Foarte viril, Hristoase! Da' ți-ai găsit! Ea era acolo pregătită să-l ierte și pe Iisus, iar eu nimic. Stăteam acolo și mă gîndeam la Niarcos ca un finanțist deznădăjduit.

— Bine, chestii de-astea se mai întîmplă, am zis eu.

— Nu mai spune, a răspuns el posomorît.

Apoi a înțeles.

— Nu mai spune! I s-a întîmplat și bătrînului Manolete[1]?

— Azi-noapte.

— Biet copil! De-aia vrei să-ți iei tălpășița? a zis el, cuprinzîndu-mă cu o mînă pe după umeri.

Nu mă simțeam în stare să-i răspund și ne-am așezat pe parapet ca să privim rîul, care era murdar, calm și indiferent.

— Nu știu eu multe despre zei, dar rîul e… a zis Graziano pe un ton distins.

— Nu știu prea multe despre zei; dar cred că fluviul e un zeu puternic și brun[2], am replicat eu. Ăsta e Eliot, copile, nu-l poți cita așa.

— Ce faci, crezi că poți să mă pui în încurcătură? Ascultă aici: țîfnos, neîmblînzit, irascibil, răbdător pînă la un punct, a zis el, ridicînd un deget. Și-apoi cum e povestea aia cu marea și rîul?

— Rîul e înăuntrul nostru, marea, de jur-împrejur.

— Bravo, copile! Ce citești?

Cînd am spus că *Iliada*, a ridicat ochii spre cer.

— Vai, Hristoase! Auzi la el! Eu sînt plecat și îndur chinurile infernului, iar el ce face? Citește *Iliada*.

— Am făcut-o ca să avem un subiect de conversație cînd te întorci, am zis eu. N-ai fost pe mările homerice?

— O să înțelegi. Numai pietre.

— Și marea? Cum era marea?

— Marea?

S-a gîndit o clipă.

— Marea era de jur-împrejur.

Am străbătut partea aia a rîului mergînd prin umbra grea a platanilor. Din cînd în cînd ne opream să privim panorama celor două maluri, care se modifica în funcție de coturile rîului, și tot despre cupole era vorba – și despre poduri, și despre case vechi, scăldate în lumină, voind parcă s-o păstreze pentru venirea crepusculului, pînă cînd a apărut Castel Sant'Angelo, mai compact și întunecos în comparație cu restul, cu îngerul său corodat în vîrf.

— Trebuie să facem ceva, a zis Graziano. Tu ce-ai de gînd să faci?

— Ți-am spus.

— Nu ajută la nimic, copile. Trebuie să hotărăști singur. Nu poți continua așa.

— Ce faci, începi și tu?

— Bineînțeles. O fac pentru mîntuirea sufletului tău. Nu poți continua așa, a zis el iar.

Mi-a arătat îngerul:

— Ce-o să zici cînd în fața ta o să apară îngerul celor treizeci de ani, cu sabia lui în flăcări, ca să te întrebe pentru ultima dată ce vrei să faci cu viața ta?

I-am spus că l-aș lansa împotriva lui pe îngerul meu păzitor.

— O să fie treaba lui, e furios, am zis eu, dar el se pierduse în gînduri și n-a spus nimic.

Am mers mai departe pînă la Piazza del Popolo, unde am găsit în fiecare cafenea un mesaj de la soția lui, pe care Graziano l-a tratat cu indiferență, asigurîndu-și complicitatea barmanilor cu niște bacșișuri amețitoare. Plătea scoțînd de fiecare dată din buzunarul sacoului un sul emoționant de bani.

— Romanul a murit, a zis la un moment dat, ieșind dintr-o cafenea.

— Așa spun toți.

— Al meu, a precizat el.

Mi-a părut rău: era singurul sprijin pe care-l avea.

— Prea dificil și prea inutil. Trebuie să începem să facem ceva consistent, altfel ce-i povestim îngerului? a zis el, ridicîndu-și degetul subțire. De-acum ar trebui să știi cum stau lucrurile în realitate. Vrei ca prietenul tău cel mai bun să fie cel care-ți spune cum stau lucrurile în realitate?

— Cu precauțiile de rigoare.

— Am pus la punct o teorie. Mari invenții, teoriile – mult mai bune decît practicile. Privește în jur, a zis Graziano în timp ce coboram pe Via del Corso printre oamenii care ieșeau din birouri. Există ceva la care să te simți părtaș? Nu, sigur că nu există. Și știi de ce nu există? Pentru că noi aparținem unei specii dispărute. Sîntem doar niște supraviețuitori. Exact așa, a spus el, oprindu-se să-și aprindă un trabuc. Pentru că, deși noi nu o știam, ne-am născut pe cînd bătrîna și frumoasa Europă punea la punct cea mai lucidă, precisă și definitivă tentativă a ei de sinucidere. Cine erau tații noștri? Oameni care se masacrau reciproc pe fronturile unor patrii care nu mai existau. Ăștia erau ei. Noi ne-am născut între o permisie și alta, iar mîinile care au mîngîiat șoldurile mamelor noastre erau pline de sînge, o imagine deloc rea, sau am fost copiii unor bătrîni, ai unor bolnavi, ai unor ramoliți. În orice caz, ai unor oameni distruși sau ai unor oameni distrugători. Am avut cei mai deznădăjduiți tați din istorie.

— Vorbește în numele tău, am zis eu, dar mi-a venit în minte tăcerea tatălui meu în timp ce repara scaunul în bucătărie, în aceeași zi în care se întorsese de la război, și n-am mai spus altceva.

Dacă mă uitam în jur, procreatorii noștri eroici, cei întorși acasă, organizaseră cel mai opulent, festiv și vulgar banchet funebru din istoria umanității. Făcuseră alți copii, pe acei rebeli de doi bani care contestau ordinea existentă. Iar noi? Noi eram o amintire urîtă, niște supraviețuitori ai măcelului, și tot ce puteam face era să ne mulțumim cu rămășițe.

— Cînd ne merge bine, am zis, gîndindu-mă la bolul cu alune din casa Diacono.

Apoi m-am gîndit la vechea mea Alfa Romeo și la casa cu vedere spre vale. Era adevărat, tot ce aveam îmi rămăsese de la cineva. În afară de Arianna, dar pe ea n-o aveam.

— Bine, dar n-am putea noi, supraviețuitorii, să concretizăm aceste rămășițe într-un hamburger suculent? am întrebat. Mi-e foame.

— Se poate aranja, dar cînd o să apară îngerul tău, ce-o să faci? O să-i oferi carne tocată și cepșoare? a zis el.

— Și o frunză de salată. Tu ce propui?

— Un film. Să facem un film. Ce zici? Povestea cuiva care, atunci cînd îngerul vine să-l întrebe ce vrea să facă cu viața lui, se duce acasă și-și omoară tatăl.

S-a gîndit o clipă.

— Sau să facem un western frumos. Ce merge mai bine la ora actuală?

— Westernul, am zis. Știu deja titlul: *Ultimii mohicani*. Ce părere ai?

— Bătrîn poponar de curse! Cu ăsta nu poți vorbi niciodată cît de cît serios. Nu poți fi cît de cît serios măcar o dată?

— Cine pune banii?

— Acum ești lugubru, a zis el, așezîndu-se pe o treaptă a scării monumentale din Piazza di Spagna. Sandie, cine să-i

pună? Imediat ce-i pot oferi garanțiile necesare. N-ai cumva o sulă de cauciuc?

Pe scara monumentală erau azalee, peste tot ghivece mari cu azalee, și apoi erau pictorii, hipioții, turiștii și vînzătorii de coliere. O seară romană senină se lăsa încet peste acoperișuri, iar vîntul ce sufla în cămășile noastre ne aducea parfumul florilor. Graziano tăcea vlăguit, studiind atent circulația din jurul fîntînii arteziene. Vîntul îi flutura barba și înroșea capătul trabucului pe care-l ținea moale între dinți. Orașul ne mîngîia. Încetul cu încetul, nu mi-a mai venit greu să mă gîndesc la Arianna. În fond, nu se întîmplase nimic iremediabil. În orașul ăsta nu se întîmpla niciodată nimic iremediabil. Eventual lucruri triste, dar nu iremediabile. Și, oricum, dacă trebuia să plec, voiam s-o văd. La ora aia probabil că era la magazinul Evei, făcîndu-și pasiențele.

— Să pornim la drum, am zis. Cunosc pe-aici niște oameni care ne-ar putea oferi de băut.

— Rămășițe, nimic altceva decît rămășițe, mi-a răspuns el.

Apoi s-a ridicat și a venit după mine pe scară pînă am ajuns la Trinità dei Monti și am luat-o pe strada în pantă care ducea la magazinul Evei. Am urcat treptele ținîndu-ne de balustradă, apoi am împins ușa de sticlă, care s-a deschis, făcînd să răsune un clopoțel. Erau acolo scriitorul umorist, care citea ceva cu voce tare, manechinul, Livio Stresa și acel Paolo, jurnalistul cu tactica specială la femei, care stătea lîngă Arianna. Am fost salutat ca și cum ar fi fost cel mai firesc lucru din lume să fiu și eu acolo, cu ei.

Nu era ceva neplăcut. Am făcut prezentările, timp în care Graziano, cuprins de neașteptate scrupule protocolare, făcea gesturi confuze cu sacoul, în căutarea unei mîneci.

— Ce mai faceți? a zis el.

Arianna i-a zîmbit. El a avut un moment de rătăcire, și-a încheiat nasturii sacoului în timp ce încerca să ajungă la ea, dar s-a împiedicat de covor și puțin a lipsit să nu cadă. Ea a rîs. Pînă în momentul acela nu-mi dădusem seama cît era de beat.

— De ce nu luați loc? a zis Eva. Mi se pare mai sigur.

Dar eu am spus că trebuia să plecăm imediat, că aveam o obligație. Graziano m-a privit uimit, apoi a intrat în joc și a tras din chiștocul trabucului.

— Desigur, o grămadă de obligații. Așa sîntem noi făcuți.

— Doar un pic, a zis Arianna, încetînd să mai întoarcă cărți pe măsuță. *Vă rog!*

— Dacă sînt ocupați… a intervenit Eva.

Ceilalți tăceau și ne priveau cu zîmbete înțelegătoare.

— Dar *abia au venit*! a zis Arianna.

Ceva din vocea ei l-a izbit pe Graziano în vreo zonă foarte sensibilă, pentru că a privit-o din nou și zîmbetul i s-a stins de pe buze.

— A cui e? a zis fără să-și desprindă ochii de la ea.

Cineva a rîs și el s-a enervat:

— Ce, nu mai are omul voie să pună o întrebare?

Apoi a tăcut brusc și s-a clătinat, căutînd ceva de care să se sprijine. Singurul lucru care s-a nimerit la îndemînă a fost o măsuță cu o vază chinezească, care s-a legănat. Pentru o clipă toți am făcut niște fețe de oameni pregătiți să audă bubuitul. Cea a Evei, pămîntie, m-a înveselit și, luîndu-l pe Graziano de braț, l-am condus spre un scaun.

— Niciodată să nu te așezi, a zis el ridicînd un deget. S-ar putea să nu apară nimeni care să te ridice.

Apoi m-a dat la o parte ca s-o vadă mai bine pe Arianna.

— Despre ce vorbim? a întrebat.

— Despre conjunctiv? a zis ea.

— Despre unde să mergem la cină eu, tu și Leo, a zis Graziano. Leo e ăla. Prietenul meu cel mai bun.

— Bănuiam eu, a spus Arianna.

— Dar nu aveați o obligație? a întrebat Eva, care își revenise din spaimă, dar ținea încă buzele strînse.

— Anulate, a zis Graziano. Toate obligațiile, anulate. De ce nu veniți și dumneavoastră? Să mergem toți să mîncăm niște rămășite la Charlie. Rămășițele de la Charlie sînt cele mai bune din oraș.

— Las-o baltă, am intervenit eu. Rămîne pe altă dată.

— Așa spui întotdeauna. Te știu eu, ești foarte viclean.

— Garantez eu, a sărit Arianna.

— Bine, bine, a zis Graziano ridicînd un deget. Niciodată nu trebuie să insiști. E de prost gust. Acum mă ridic, a zis apoi și a început să-și dojenească picioarele.

Am încercat să-l ajut, dar m-a respins și am stat toți să asistăm la ridicarea lui. A reușit din a treia încercare și Arianna a chicotit:

— Cine face pentru el, face pentru trei, nu-i așa?

El a privit-o.

— Cine face pentru el, face singur, a zis.

Și i-a sărutat mîna, apoi și pe a Evei și pe-a manechinului. Foarte corect, drept să zic, dar deja prea tîrziu ca să mai salveze aparențele. Nu ne-a rămas decît să pornim cît mai repede la drum. Arianna ne-a condus pînă la ușă.

— Ce mai faci? a zis ea cu duioșie.

— Ce să fac? am zis. Bine, stau.

A stat și s-a uitat după noi în timp ce coboram scările și asta n-a făcut lucrurile mai ușoare, pentru că Graziano întorcea mereu capul ca să o privească. Afară lucrurile au mers mai bine. Vîntul serii l-a însuflețit din nou.

— A cui e? a zis iar.

— A nimănui.

— Imposibil. Nu e iubita ta?

— Nu.

— Minunat, a zis el. Acum mă duc acasă, fac un duș și încep să o caut.

În loc de asta, am mers într-un birt de pe Via del Babuino, unde el a intrat și a cerut cu voce tare cele mai bune rămășițe ale casei. Apoi s-a năpustit cu capul aplecat deasupra unei farfurii imense de spaghete cu smîntînă. Mînca tăcut și în grabă, de parcă își făcea o transfuzie.

— Nu mă îmbrobodești tu pe mine, a zis la un moment dat, ridicînd capul din farfurie. Aia e iubita ta.

La miezul nopții am ajuns într-o discotecă, un loc întunecos, gălăgios și plin de fantasme, ca toate locurile de genul ăsta. Aleseserăm o măsuță plasată departe de boxe, dar n-a ajutat la nimic și a trebuit să ne urlăm în urechi ca să putem vorbi. Aș fi vrut să ies, dar Graziano privea atent un cub mare și fosforescent din mijlocul sălii, unde dansau cîteva fete cu picioare lungi. Una dintre ele îi plăcea și la un moment dat s-a năpustit în învălmășeală, cerîndu-mi să-l urmez. Am dansat cîtva timp în trei, dar fata n-a părut să se simtă stînjenită. În realitate, în locul ăla fiecare se mișca pe cont propriu, ca pe pistele de patinaj. La un moment dat din întuneric s-a

materializat o altă fată, care rătăcea singuratică prin sală, și atunci am fost patru.

Am reușit să le păstrăm pe fete lîngă noi și atunci cînd muzica ne-a oferit o pauză și ne-am putut întoarce la măsuță, unde Graziano a comandat o sticlă de șampanie pe care fetele au început s-o bea de parcă ar fi fost suc de portocale. Nu arătau rău. Și, drept să spun, știau foarte bine ce vor.

— Permiteți-ne să ne prezentăm, a zis Graziano. Gazzarra și Castelvecchio. Ultimii mohicani.

Una dintre fete a întrebat dacă făceam parte dintr-o formație[3].

— Da, a zis Graziano, de oameni care se simt vinovați. Mai vreți șampanie?

Dar ele preferau să danseze și noi le-am urmat, hotărîți să ne distrăm. În scurt timp, profitînd de numărul par și de faptul că, în fond, fusese niște șampanie între noi, am încercat să le îmbrățișăm, dar lor nu le plăcea să simtă mîini pe ele și alunecau din brațele noastre, continuînd să se zbîrțuie grațios, ceea ce era și mai rău. Tot insistînd, am reușit pînă la urmă să le ținem un pic pe loc, timp în care DJ-ul, avînd grandioasa idee a unui moment retro, a pus o melodie a lui Presley veche de vreo doisprezece ani.

— Îl auzi, Leo? a zis Graziano, făcîndu-mi cu ochiul peste umărul fetei lui. Bătrînul Elvis!

Dar ea se eliberase, făcînd un gest iritat.

— E posibil ca aici să mai meargă discurile de șaptezeci și opt de turații? i-a zis prietenei ei.

Preferau să vorbească între ele.

— Discurile sînt singurul lucru pe care progresul l-a încetinit, am comentat eu în timp ce ne întorceam la masă.

Mi se părea un subiect bun de conversație, dar a căzut între ele ca o observație despre vreme. În timp ce beau, aruncau ocheade rapide spre sală.

— Hristoase, fetelor! a zis Graziano. Hai să vorbim despre ceva. Cu toată șampania asta și cu voi ținînd mereu nasul pe sus în felul ăsta, mă faceți să mă simt ca un septuagenar foarte deznădăjduit.

Ele l-au privit uluite și poate că ar fi spus ceva dacă lîngă masă n-ar fi apărut pe neașteptate un june cu păr lung, îmbrăcat în velur roșu, care a întins mîinile către fata lui Graziano.

— Vii? a zis el.

Fata tocmai se pregătea să se ridice, cînd Graziano a pălit și, înainte să apuc eu să fac ceva, s-a năpustit asupra junelui.

În întunericul și zăpăceala de acolo, nimeni nu și-a dat seama că la masa noastră izbucnise un scandal. De altfel, a fost o poveste scurtă. Graziano și-a pierdut ochelarii negri și s-a întors să se așeze, avînd cămașa sfîșiată.

— Dar cine-i cretinu' ăla? zicea tare junele, pe care acum îl țineau fetele.

Și ne-au lăsat singuri.

— Le arăt eu lor, zicea Graziano cu răsuflarea tăiată, le arăt eu rebelilor ălora de doi bani. Păi cum, eu pun la bătaie șampania și el ne șutește fetele? Acum fac un duș, apoi mă duc să-l caut și îi sparg fața.

Dar era sleit. Stătea întins pe scaun, gîfîia și n-avea putere nici măcar să țină paharul în mînă. I-a luat mult timp să-și revină și o vreme a stat și a studiat întunericul, mușcîndu-și buza, apoi s-a ridicat și s-a îndreptat spre toalete. Numai că s-a oprit în mijlocul încăperii și a urcat pe marele cub fosforescent.

A ajuns pe el și apoi nu s-a mai clintit. A stat și a privit un pic podeaua, aflată la cîțiva metri mai jos. Cînd am înțeles ce are de gînd, era deja prea tîrziu. Nu era prima oară cînd îl vedeam făcînd jocul ăsta, dar mă gîndeam că cel puțin cu povestea aia o terminase. S-a legănat un pic pe margine, apoi s-a lăsat să cadă pe podea, cu fața în jos.

Mi-am făcut loc cu coatele printre oameni. El zăcea cu fața pe linoleum, înspăimîntător de țeapăn. Cineva i-a atins un umăr cu acea scîrbă precaută cu care atingi necunoscuții cărora li se face rău pe stradă. L-am întors cu maximum de delicatețe. Avea barba mînjită de sînge.

— Lucky Strike, a zis calm.

În astfel de momente nu fuma altceva. Am transmis rugămintea ospătarilor din jur și în scurt timp a sosit o țigară. I-am pus-o între buze, gata aprinsă.

— Lăsați-l să fumeze, le-am zis ospătarilor, care voiau să-l ridice iar în picioare. O să se ridice el cînd termină.

Și, într-adevăr, în scurt timp mi-a cerut să-l ajut să se ridice. L-am condus la toalete, am așteptat în spatele ușii pînă a terminat de vomitat, apoi i-am spălat fața cu un mănunchi de hîrtie igienică udă. Avea un cucui vinețiu chiar în mijlocul frunții.

— Hristoase, ce izbitură! zicea atingîndu-l cu vîrful degetelor. Uite aici, pulsează ca o inimă.

Am încercat să-i curăț și cămașa, însă doar am înrăutățit lucrurile.

— Las-o baltă, am o groază de cămăși, a zis el.

Ca să ieșim, a trebuit să traversăm din nou sala, dar n-a vrut să-l ajut. Mergea foarte drept, cu bustul țeapăn. După

tentativele de sinucidere ai întotdeauna nevoie de multă demnitate.

A refuzat taxiul oferit și am pornit pe jos, dar a obosit imediat și a trebuit să ne așezăm pe treptele unei bazilici care se înălța impunătoare într-o piață pustie. Și-a aprins un trabuc și a rătăcit cu privirea de-a lungul zidului de incintă al bazilicii pînă cînd, văzînd o ușiță, s-a ridicat și a mers să vadă unde duce. Ne-am trezit într-un claustru delimitat de cîteva coloane de piatră.

— Hristoase, iar pietre, a comentat.

Deasupra noastră se deschideau bolți foarte înalte de cărămidă și, dacă ridicai privirea, puteai vedea cerul înstelat secționat în cercuri, elipse și triunghiuri, ca într-una dintre hărțile acelea pe care sînt marcate traiectoriile planetelor. Ne uitam curioși cînd am auzit în liniștea aia o bătaie într-un geam și un călugăr a apărut la o fereastră încă deschisă.

— Ce vreți? a zis el blînd și amabil.

— La ce etaj stă Dumnezeu? am întrebat eu.

Graziano, aflat în umbră, a rîs liniștit. Călugărul a tăcut un pic, gîndindu-se cum s-o ia, apoi a fluturat degetul mare spre înalt.

— La mansardă, a zis el, dar acum doarme. Să-i spun ceva?

— Da, a zis Graziano, că l-am căutat, dar nu l-am găsit. Acum e rîndul lui să ne caute.

— Încercați să veniți ziua, a zis călugărul. Și acum mergeți, dar nu uitați să închideți ușa. Noapte bună.

— L-ai auzit pe călugăr? Era foarte isteț, a zis Graziano cînd am ieșit. Unde crezi că am putea găsi un taxi? Sînt la capătul puterilor.

Cînd l-am găsit, ne-am prăbușit pe banchetă. Graziano a început să fredoneze melodia lui Presley.

— Ce boier, băieți! zicea din cînd în cînd. N-a mai existat niciodată unul ca el, așa-i, Leo? Știi ce facem acum? Acum mergem la Sandie, o trezim și îi spunem că trebuie să ne finanțeze filmul.

— Ne împușcă.

— Nicidecum. E o femeie de lume, ce crezi? Știe că eu sînt bărbatul în casă. Cel puțin într-un anumit sens. Și apoi nu avem arme în casă.

N-a fost nevoie s-o trezim. Sandie nu dormea și nu ne-a lăsat să trecem nici de vestibul, care era ocupat integral de o masă de ping-pong. Aspectul distrus al lui Graziano n-a făcut decît să-i sporească furia. Unde am fost? Ce am făcut? Sandie avea fața acoperită cu un strat de cremă și un batic în jurul capului. Nu era în cea mai bună formă în privința înfățișării, dar nu-i păsa și eu mă apăram cu greu de atacul ei. Cu un zîmbet șiret, Graziano se dusese să se așeze pe singurul fotoliu din cameră, de unde ne privea în liniște.

— Vrem să vorbim despre lucruri serioase? a intervenit el.

— Nu e momentul, Graziano, i-am zis.

— Ce lucru serios? a sărit atunci Sandie. Ăsta e lucru serios! Cine plătești notele? Cine plătești notele la toată ziua? Eu nu întreține prieteni ai tăi și vreau să știu cine plătești notele!

Așezate pe masa de ping-pong, cele două gemene, treze și ele, ne studiau în tăcere, mestecînd gumă. Graziano a băgat de seamă prezența lor și a început să spună:

— Cum de voi două sînteți încă treze?

Și o spunea pe orice ton posibil: blînd, patern, îngrijorat, iritat, autoritar. Părea un actor care repetă o replică dificilă.

Apoi, brusc, și-a scos cureaua. Preț de o clipă m-am gîndit că o s-o folosească pentru cele două vaci de pe masă, dar el și-a strîns-o în jurul frunții și s-a cocoțat pe fotoliu, cu capul în jos. Era tratamentul lui împotriva căderii părului.

— Te privești la el! a zis Sandie furioasă. La ce folosește părul?

— N-aș ști să zic. Să te piepteni? am sugerat eu.

Graziano a chicotit și nici eu n-am putut să nu schițez un zîmbet. Dată fiind ora, nu era o replică rea. Dar Sandie n-a apreciat-o și a început să țipe.

— Poponari! zicea ea. Poponari!

În acel moment puteam pleca. Am făcut o plecăciune și m-am oprit în ușă ca să-l întreb pe Graziano dacă vrea să vină cu mine. Stătea tot cu capul în jos.

— Nu, Leo, a zis, abia m-am întors și Sandie s-ar supăra.

Așa că l-am lăsat acolo, să privească viața din poziția cea mai suportabilă.

Dar, drept să spun, eram la capătul puterilor și cînd am ajuns pe străduță, pornindu-mă spre podul Sisto, am început să iau la șuturi tomberoanele de gunoi, răsturnîndu-le pe pavaj. Rîul era negru și în depărtare farul de pe colina Gianicolo mătura cerul la intervale regulate. În piața Campo dei Fiori se aranjau deja tarabele pentru a doua zi și am luat dintr-o stivă de lădițe două mere pe care le-am mîncat în drum spre Piazza Navona. Fîntîna arteziană strălucea împietrită pe fundalul ei albastru în mijlocul pieței pustii. La ora aia piața era minunată, conștientă parcă de propria strălucire și de propria supraviețuire inutilă. M-am așezat sub porticuri și am stat s-o privesc, așteptînd să-mi vină cheful să mă întorc acasă. Dar

cheful nu-mi venea, așa că m-am gîndit să mă duc să văd marea. Străzile pustii m-au îmboldit să accelerez din răsputeri vechea mea Alfa Romeo și am ajuns în mai puțin de o jumătate de oră.

Era o întindere vastă, imensă, întunecată. M-am dus și m-am așezat pe marginea unui dig. În jur marea își risipea toate monedele și departe, în beznă, licăreau felinarele pescarilor. Cum spunea bătrînul Kavafis? Orașul te va urma, spunea el. Cît de plecare, spunea, nu spera – nici un vapor pentru tine, și nici drum. Așa cum ți-ai ruinat viața în acest ungher, pe întregul pămînt la fel ți-ai distrus-o[4]. Era foarte isteț bătrînul Kavafis. Am fumat cîteva țigări, gîndindu-mă la valiza pregătită, pe care o lăsasem acasă. Bine, ajunsesem unde trebuia să ajung. Nu-mi rămînea decît să mă întorc.

Cînd am ajuns acasă, cerul începea să se lumineze într-o parte foarte îndepărtată. În fața porții era parcată o mașină englezească mică. De-acum o știam bine. Ca și pe fata care era înăuntru, adormită pe banchetă.

— Arianna, ce faci aici? am spus.

I-a luat ceva timp să înțeleagă unde se află. Apoi a încercat să zîmbească.

— Vai, Leo! a zis ea. Mi-era teamă că n-o să te mai întorci.

1. Faimos toreador spaniol.
2. Fragment din poemul lui T.S. Eliot *The Dry Salvages*, traducere din limba engleză de Sorin Mărculescu, în T.S. Eliot, *op. cit*., p. 377.
3. În italiană, *complesso*, care are și sensul de complex, de unde și jocul de cuvinte ulterior, despre complexul de vinovăție.
4. Citat preluat din poezia „Orașul“ de Konstantin Kavafis (1863-1933), traducere de Aurel Rău, în volumul *Poezii*, Editura Virtual, 2011, p. 45.

6

Vara a sosit pe neașteptate, înainte de vreme. La începutul lunii mai un cer egiptean, fără nici un nor, a dominat cîteva zile orașul pînă ce ne-am trezit, aproape ca prin farmec, în plin sezon. Cafenelele au deschis larg ușile cu geamuri, sub pavilioanele de pe malul rîului din juke-boxuri au început să răcnească cîntecele clocite pe timpul iernii, iar în fața ruinelor s-au revărsat hoarde de turiști din sute de microbuze. Începuse lunga și extenuanta vară romană și eu luasem niște hotărîri. Îi cerusem lui Renzo Diacono să mă ajute să mă angajez la televiziune. Se bucurase și mă invitase la prînz la Charlie ca să semnez o cerere și să-mi povestească despre toate chestiile bune pe care le-aș fi putut face odată angajat. Era sigur că sînt omul potrivit situației. N-a precizat care era situația, dar de sigur era sigur.

În așteptarea acelui moment, mergeam în fiecare dimineață cu Arianna la mare. Ea nu suporta zona stațiunilor, cu toată *lumea aia* sub umbrele și aparatele lor de radio portabile, așa că preferaserăm să explorăm coasta spre nord, căutînd niște locuri liniștite și un pic de mare curată. O găsiserăm, dar adesea, ca să ajungem la ea, eram nevoiți să sărim peste zidurile împrejmuitoare ale unor vile încă nelocuite și aici, pe cimentul teraselor scăldate în soare sau printre stîncile vreunui mic

debarcader privat, ne întindeam prosoapele, ne așezam să citim și așteptam ora potrivită pentru baie.

— E-adevărat, zicea Arianna, vilele oferă întotdeauna o senzație puternică de siguranță. Crezi că o să-mi poți cumpăra una, mai devreme sau mai tîrziu? Am mare nevoie de o vilă, ofta ea, întinzîndu-se la soare.

La început își adusese cu ea cărțile de arhitectură, dar de obicei prefera să facă o pasiență sau să stea întinsă și nemișcată, cultivîndu-și propria lene. Din ziua în care începusem să citesc cu voce tare *În partea dinspre Swann*, cărțile de arhitectură dispăruseră cu totul din geanta ei de plajă și fuseseră înlocuite cu o pernă pe care și-o punea la ceafă, ca să stea să mă asculte mai comod. Era frumos să citești la soare și spre prînz, avînd pe mine doar pantalonii, mă duceam cu mașina în localitatea cea mai apropiată ca să cumpăr sendvișuri și bere. Cînd mă întorceam, o găseam privind curioasă prin ferestre înăuntrul vilei sau era deja în apă în cazul în care căldura excesivă îi învinsese teama de a înota singură. Îi era groază să-și vadă umbra urmînd-o pe fundul apei și de obicei înota pe spate. Plecam pe la ora trei după-amiază și în unele vile ne simțiserăm atît de bine, încît lăsam pe ușă un bilet cu mulțumiri.

Ajuns în oraș, mergeam la redacție și rămîneam acolo pînă la ora cinei, apoi mă duceam să o aștept la Trinità dei Monti, printre taximetriștii care jucau bacara pe capotele mașinilor, vînzătorii de flori și turiști. De obicei întîrzia și eu păcăleam timpul citind cartea pe care o aveam în buzunar, dar ridicam privirea la sfîrșitul fiecărei pagini ca să văd dacă vine. Și, într-adevăr, venea, pășind alene prin mulțime, cu nasul încrețit a dezgust din cauza gazelor de eșapament ale mașinilor și cu

brațele încrucișate pe piept, strîngînd cartea de arhitectură închisă. Mă căuta cu privirea, iar apoi, cînd mă vedea, încetinea și mai mult pasul și, reținîndu-și un zîmbet satisfăcut, se oprea în fața unei vitrine, ocolea de două ori un felinar sau se răsucea și se uita insistent la unii turiști îmbrăcați ridicol. În cele din urmă ajungea în fața mea și îmi dădea un sărut distrat.

— Bine, acum să nu crezi cumva că te iubesc, știi, zicea ea.

Uneori ne întorceam împreună la magazinul Evei și asta însemna că trebuia să ne petrecem seara cu toți ceilalți. Nu se întîmpla prea des, pentru că de-acum era limpede că relația mea cu Eva era în pragul morții. Vizita făcută împreună cu Graziano o rezolvase o dată pentru totdeauna, pentru că, vai, Eva putea suporta orice, mai puțin bețivii, și, în plus, aflase că într-o vreme și eu exercitasem profesia asta. Cînd ne strîngeam cu toții, noi doi evitam să ne vorbim și eu îmi petreceam timpul pălăvrăgind cu familia Diacono, cu scriitorul cu mustăți albe și, cîteodată, cu manechinul de modă *haute couture*, dar numai ca s-o văd pe Arianna cum se agită pînă ce începetam. Pe urmă nu mai vorbea o oră cu mine. Dar de cele mai multe ori reușeam să stăm singuri și atunci cinam la vreun birt, în aer liber, înainte de a începe să hoinărim prin orașul care de-acum se răcorise, era animat și forfotea de aventuri și întîlniri în fața cafenelelor și în jurul fîntînilor arteziene. De obicei colindam în căutare de biserici baroce, pentru că Arianna se gîndea la o teză de licență în care să demonstreze că Borromini îi e superior lui Bernini și, într-un fel sau altul, ajungeam mereu dinaintea fațadei capelei San Filippo, palidă în lumina farurilor, estompată și elegantă ca o doamnă care se hrănește exclusiv cu ceai. Deși nu pricepeam ce legătură are barocul cu problemele hidraulice ale salvării Veneției, o urmam în peregrinările ei, sărutînd-o pe sub bolțile

bisericilor pe buzele ei pline de prospețime, la fel ca sînii ei, pentru ca apoi să ajungem la mine acasă, unde dormeam împreună pînă în zori, cînd ea pleca pentru ca Eva, atunci cînd se trezea, s-o găsească în patul ei și pentru ca să se pregătească pentru expediția la mare de a doua zi. Pînă cînd, într-o dimineață, am găsit nu mai puțin de patru vile ocupate de proprietarii legitimi și am înțeles că se terminase cu asta.

Într-una din primele seri de iunie Renzo m-a anunțat că peste două zile o să încep lucrul. În dimineața următoare mi-am făcut un inventar al hainelor și mi-am dat seama că nu dețin nimic potrivit pentru ocazie, așa că am hotărît să-mi investesc banii rămași într-un costum nou. Cînd are loc o capitulare, învinsul – nu se știe bine de ce – e întotdeauna mai elegant decît învingătorul, poate ca să obțină condiții mai bune sau poate pentru că atunci cînd nu-ți mai rămîne nimic, îți dai seama că și aparențele înseamnă totuși ceva. Așa se face că m-am dus să dau o tură prin magazinele din centru. Am găsit un costum alb, ca ale lui Graziano. Desigur, nu era făcut din același in, dimpotrivă, poate nici măcar nu era din in, dar impresie făcea. L-am îmbrăcat imediat și m-am dus la *signor* Sandro ca să-i telefonez Ariannei.

— Am noutăți. Trebuie să-ți vorbesc, am zis și i-am explicat unde să vină după mine.

— Spune-mi imediat, a zis ea. Doar nu crezi că pot rezista pînă o să te văd.

— Încearcă să supraviețuiești, merită, i-am răspuns eu.

A ajuns cu douăzeci de minute întîrziere, nu mai mult, mergînd pe trotuarul scăldat în soare. Tocurile ei îmi pătrundeau în inimă. Rochia cu dungi albe și bleu pe care o purta îi dădea aerul cel mai natural pe care-l văzusem vreodată.

— Uau, ce costum! a zis privindu-mă. Ei bine? Ce se întîmplă?

— Ce vrei să bei? am întrebat-o.

A vrut un suc de rodii, era *înnebunită* după sucul de rodii, și eu am comandat două specialități ale lui *signor* Sandro, gheață pisată cu rom și sucuri de fructe exotice, care erau servite, în funcție de cantitatea de zahăr, într-o nucă de cocos sau într-o tulpină de bambus.

— O Virgină Perversă și un Bambus, i-am spus lui *signor* Sandro.

Arianna a chicotit:

— O combinație foarte sugestivă.

Nu remarcasem niciodată efectul acestei asocieri și am chicotit și eu ca un prost în timp ce *signor* Sandro începea ritualurile de preparare. Arianna, care era fascinată de toate ritualurile, îl urmărea cu mare atenție. Cînd bătrînul ospătar și-a dat seama, mîna lui a devenit și mai ușoară, și mai elegantă. Apoi a așezat în fața noastră rezultatul magiei lui, așteptînd verdictul. Arianna s-a aplecat spre pai, a sorbit de două sau trei ori, apoi și-a înălțat ochii mari, întredeschiși, și a zîmbit. *Signor* Sandro a zîmbit la rîndul lui și a plecat capul. Se înțeleseseră.

— Ăsta e un barman adevărat! a zis ea cu voce tare cînd, înghețați și un pic beți, am ieșit în stradă. Sînt *înnebunită* după el!

— Sigur. Nu ești înnebunită după toți bătrîneii? am zis eu.

— Baliverne. Ce aveai să-mi spui?

Dar eu am ținut-o ca pe ghimpi tot drumul pînă la Piazza San Silvestro.

Era atît de nervoasă, încît se încăpățîna să treacă pe roșu. Am intrat la Remainder’s și am început să umblăm printre

rafturi, fiecare pe cont propriu, dar din cînd în cînd ridicam ochii s-o privesc pe fundalul colorat al cărților, observînd nerăbdarea de pe chipul ei văzut din profil și părul care o încurca – iar asta e amintirea cea mai *semnificativă* pe care o am din toată povestea asta, dacă nu cumva și cea mai frumoasă –, pînă ce am ajuns șovăitori la ieșire ca la capătul unui labirint, unde eu i-am dăruit un exemplar din *Sub vulcan*, pe care ea n-a citit-o niciodată.

— *Dar totuși!* a zis sleită. Vrei să-mi spui ce-i cu sărbătorirea asta?

— Mă fac om responsabil, i-am spus eu. De mîine încep să lucrez la televiziune.

Ea a încremenit pe loc, cu ochii ațintiți la fotografia de pe carte: Lowry pe malul lacului, cu pantaloni albi, destrămați, și barbișonul lui trist.

— Nu știu dacă-mi place, a zis în cele din urmă.

— De ce? am întrebat.

— Nu știu. Tu ești tu.

Și, cu această afirmație incontestabilă, a închis subiectul și a refuzat să vorbească despre el toată după-amiaza. Ca să facem ceva, am cutreierat Via Frattina și ne-am holbat în vitrinele magazinelor, dar ea le privea fără să le vadă. Era foarte nervoasă și, cînd ne-am dus la cină în același birt în aer liber, a mîncat fără poftă.

— De ce-o faci? a zis la un moment dat.

— Pentru că m-am săturat de rămășițe.

— Ce înseamnă asta?

— Știu eu, am zis și ea a tăcut și s-a jucat cu piciorul paharului.

Era umed și îl folosea ca pe o ștampilă, lăsînd semne circulare pe hîrtia albă care acoperea masa.

— Ești sigur că nu o faci pentru mine? Nu vreau să o faci pentru mine.

— O fac pentru mine, doar pentru mine, am zis.

— Oh, atunci e-n regulă.

Am tăcut un pic amîndoi, timp în care mie îmi venea să urlu, iar cînd am cerut nota, am făcut-o cu o voce prea ridicată. Ea s-a oprit din joaca ei absentă cu paharul și m-a prins de mînă, strîngîndu-mi-o cu putere.

— Mergem la tine? a întrebat.

Îi era teamă. Detesta orice schimbare și avuseserăm parte de un mai așa de frumos. Pe neașteptate, m-a cuprins speranța că în sfîrșit totul o să se așeze pe un făgaș și că noaptea aia o să fie în sfîrșit diferită. Dar n-a fost. Ne-am trezit iarăși în patul meu, epuizîndu-ne în mîngîieri, ascultîndu-ne cu urechea, implorîndu-ne, căutînd cuvîntul care n-a fost niciodată rostit, *știi, să nu crezi că te iubesc*, pînă cînd zorii ne-au găsit agățați unul de altul, încolăciți și inerți ca două fructe de mare.

— Să fiu al naibii, ce costum! a zis Renzo coborînd din Mercedesul lui în fața clădirii televiziunii.

Era un început cum nu se poate mai păgubos. Sub soarele dimineții, costumul meu se reflecta în clădirea de sticlă ca și cum ar fi putut s-o zdrobească, iar în jur era toată mulțimea aia de funcționari în sacouri bleu și cu pipa între dinți. Cioara albă, Hristoase! Înăuntru lucrurile au decurs un pic mai bine, pentru că în lumina artificială costumul meu ieșea mai puțin în evidență. În schimb, era aproape frig și transpirația nervoasă pe care mi-o declanșa costumul mi-a înghețat spinarea în timp

ce-l urmam pe Renzo de-a lungul unui coridor cu multe uși. Ne-am oprit în fața celei pe care scria „Birou Resurse Umane“ și am intrat fără să batem.

— Bună ziua, domnule Diacono, a zis o angajată, venind spre noi. Bună ziua, domnule Gazzarra.

Evident, eram așteptat. Angajata era o tînără eficientă și nici nu intraserăm bine, că și vîrîse un formular în mașina de scris.

— Numele? a zis, deși tocmai mi-l pronunțase. Prenumele?

Apoi a continuat cerîndu-mi prenumele tatălui meu, iar eu m-am gîndit la el, apoi pe al mamei, iar eu m-am gîndit la ea. Apoi a vrut să știe unde mă născusem, iar eu m-am gîndit la orașul meu sumbru, apoi data fericitului eveniment, iar eu m-am gîndit la aniversarea zilei mele de naștere din urmă cu trei luni, în zorii dimineții, la cafelele cu lapte calde din barul de la capătul liniei unui autobuz.

— Asta-i tot, a zis tînăra cu un zîmbet care nu admitea replică.

Era umilitor să ți se completeze datele într-un formular. Renzo m-a bătut pe umăr.

— Să mergem la tine în birou, a zis și a pornit-o în fața mea cu un ascensor ce ne ducea în încăperea unde aș fi cîștigat într-o lună o cifră cum nu mai văzusem niciodată în viața mea.

Era lungă și îngustă și avea două mese, iar la una din ele stătea o doamnă agreabilă de patruzeci de ani, care s-a ridicat în picioare cînd am intrat. Am strîns mîna pe care mi-o întindea fără să-i înțeleg numele, dar cu timpul, mi-am zis, o să-l învăț. De altfel, n-aveam să stau mult acolo, în biroul ăla: mai devreme sau mai tîrziu aș fi ajuns să lucrez cu Renzo. Prietenul meu a zăbovit o vreme ca să-mi aducă elogii. Femeia asculta

uimită, aruncîndu-mi din cînd în cînd o privire încîntată, la care eu răspundeam în același fel, zîmbind cu modestie. M-am gîndit că la final o să ajungem să ne facem plecăciuni și ceva asemănător s-a întîmplat atunci cînd Renzo, după ce m-a mai bătut o dată pe umăr, s-a dus în biroul lui, aflat cu trei etaje mai sus.

— V-ați luat licența? a zis femeia imediat ce am rămas singuri.

— Da, în răbdare, am răspuns eu.

— Atunci o să faceți carieră aici, a rîs ea. De altfel, știți, aici lucrează asemenea imbecili, că e de-ajuns să nu fii idiot ca să pari un geniu.

Probabil era un cod și eu am tăcut, timp în care ea mi-a explicat în ce consta munca noastră. Trebuia să redactăm pentru presa națională un buletin informativ despre emisiunile în pregătire. Așa a spus și eu m-am gîndit la lumea de afară. Ce aveam?

— E frig aici, am zis clar și răspicat, masîndu-mi brațele.

— A, da, aerul condiționat e puternic și prima oară are întotdeauna efectul ăsta. Numai că nu se poate face nimic, sistemul e general.

— Mă bucur pentru el, am comentat, dar probabil că ea își consumase rezerva de umor matinal, pentru că gluma mea subtilă nu i-a smuls nici măcar umbra unui zîmbet.

Mi-a întins în schimb un teanc de buletine informative, ca să deprind stilul. Citisem și lucruri mai bune, dar am continuat să le răsfoiesc pînă cînd, într-un final, oboseala nopții nedormite cu Arianna și atmosfera rarefiată au învins și m-a apucat de-a binelea tremuratul de frig. Am început să mă întreb dacă nu aș reuși cumva să obțin o sticlă goală de Ballantine’s de la bar. Dar

unde să găsesc apă caldă? Era ceva cald acolo înăuntru? În ce privește folosirea ei, aș fi putut s-o fac pe ascuns, în spatele tăbliei biroului, ținînd-o în poală. Ca un bătrînel într-o lume unde toți prietenii lui au murit.

— Știți ce-ați putea face? a zis colega mea de birou, uitîndu-se dincolo de peretele de sticlă, la străzile scăldate în soare. Ați putea să mergeți în biroul domnului Laurenzi și să încercați să-i smulgeți niște informații despre filmele importate recent din America.

— Mi se pare o idee bună, am zis eu cu entuziasmul potrivit. Unde îl găsesc?

— În camera 212. Chiar dacă nu aveți timp, așteptați.

— Am tot timpul din lume.

— Vorbeam de domnul Laurenzi[1], a zis ea.

M-am ridicat roșind. Dacă nu avea timp, eu o ștergeam la bar, pe cuvînt. Am ieșit din încăpere și m-am pierdut imediat într-un labirint de coridoare și de camere înghesuite una în alta unde puteam vedea secretare muncind și funcționari cu picioarele pe masă, fumînd pipă în timp ce se uitau la televizoarele pornite. Erau și o mulțime de oameni care se plimbau pe coridoare ținîndu-se de braț și lăsînd în urmă o dîră de tutun dulce, timp în care eu împingeam uși care erau ferestre, deschideam ferestre care erau debarale și apăsam butoane de ascensoare defecte. La un moment dat am renunțat, m-am oprit în fața unor ferestre mari cît peretele ca să mă uit în curtea interioară și am văzut dinaintea mea o fațadă roșiatică și transparentă, împărțită cu regularitatea unei table de șah, unde fiecare pătrățel era un birou, iar unele aveau veioză pe masă, ceea ce însemna că acolo era biroul vreunui director, și cu cît urcai mai sus, etaj cu etaj, cu atît creștea și numărul veiozelor,

pentru că se știe că de sus se conduce mai bine. În disperare de cauză, am oprit o fată ca s-o întreb unde e biroul domnului Laurenzi. Era una dintre acele fete care umblă de parcă numai ele ar putea vedea și m-a privit ca pe un prost înainte să-mi arate un portar care și-a lăsat în silă ziarul *Corriere dello Sport* – ce vremuri frumoase! – ca să mă conducă la destinație.

— Ce e? a zis domnul Laurenzi în persoană cînd am intrat în biroul lui.

Putea fi cam de vîrsta mea, dar în privirea lui nu s-a zărit nici o licărire de solidaritate generațională. În timp ce-i spuneam ce vreau, scruta costumul meu alb ca și cum ar fi fost un giulgiu.

— N-am timp, a zis apoi.

Avea aerul cuiva care își întîlnise deja îngerul și îi dăduse răspunsul pe care îl merita. I-am spus că o să aștept.

— Nu aici, a zis el și eu am întrebat dacă la bar era bine.

Mondenitatea răspunsului l-a surprins. S-a uitat la ceas.

— Da, la bar, peste patruzeci și cinci de minute, a zis.

Acum se punea problema să găsesc barul, dar m-am lăsat condus de instinct și am luat primul ascensor, apăsînd butonul cel mai de sus. Cînd s-a deschis ușa, am simțit imediat un clinchet reconfortant de pahare și sticle. Le-am urmat chemarea și am ajuns într-o sală imensă, ai cărei pereți de sticlă îți ofereau o vedere panoramică a orașului. Am comandat un *tandem* și m-am așezat pe unul dintre taburetele înșirate pe lîngă peretele de sticlă. După o oră și un sfert Laurenzi încă nu-și făcuse apariția și cu cît trecea timpul, cu atît devenea mai evident că n-o să-și facă apariția, dar mie mi se spusese să-l aștept și eu așteptam.

Între timp studiam mulțimea din jurul tejghelei. Erau mai ales funcționari cu pipă. Pipa le conferea un aer nobil și trăncăneau scuturînd-o în scrumieră, sugîndu-i mușțiucul, cu degetul mare apăsat peste vatră, sau scormonind obsesiv în ea cu un futac. Peste tot era o agitație permanentă de pungi cu tutun și degete care apucau, apăsau, răsuceau. Emanau un miros bun, iar eu le priveam sacourile bleu, pantofii lucioși, cravatele moderat de bizare și pipele. M-am întors spre peretele de sticlă ca să observ orașul. Soarele scălda Monte Mario, unde era casa mea cu balcon spre vale. Probabil că afară, la distanța insurmontabilă de o palmă de sticlă verzuie, era cald. Am hotărît că un al doilea *energizant* era mai mult decît justificat și tocmai mă duceam spre tejghea, cînd l-am văzut pe regizorul pe care-l întîlnisem cu Renzo la *signor* Sandro. Avea același impermeabil militar și, din cîte se părea, aceeași stare de matoleală. M-am dus la el fără să mă întreb dacă o să mă recunoască. M-a privit cu ochii mijiți, făcînd un efort de gîndire. Apoi a zis:

— Tot mai ești responsabil pentru viața ta?

Își amintea replica mea cu memoria feroce pe care o au alcoolicii pentru inepții.

— Nu, azi nu, am răspuns.

— Mda, a zis el privind în jur, pe zi ce trece devine tot mai greu. Ce bei?

Apoi a văzut cele două pahare.

— Hristoase, te pricepi!

El bea Pernod sec. La unsprezece dimineața. Ținînd paharele în mîini, ne-am făcut loc printre oameni ca să ajungem la peretele de sticlă și el trebuia mereu să salute pe cineva și să se

lase bătut pe umăr de tot felul de oameni, care îi rosteau doar prenumele, Corrado.

— Ce cauți în locul ăsta? a zis apoi, cocoțîndu-se pe un taburet.

Pipăia geamul, vrînd parcă să-i verifice soliditatea. I-am spus că lucram și eu acolo.

— O dată i-am tras un pumn, a zis el îngîndurat. Mi-am rupt două falange. Și ce lucrezi?

I-am spus și asta.

— Două falange nu-i deloc un fleac. De ce nu vii cu mine la studiouri? O să te întorci plin de știri și de glorie. O să fii decorat pe cîmpul de luptă. Zău că da.

— Bine, am zis, încîntat de ideea de a ieși din locul ăla.

Am alunecat de pe taburete și ne-am îndreptat spre ascensoare. El se sprijinea cu o mînă de umărul meu, iar pe cealaltă și-o lăsase liberă ca să salute cu ea. În ascensor nu știa pe nimeni și s-a sprijinit de perete. Cînd ne-am oprit la parter, tresăltarea ușoară în sus l-a făcut să deschidă iar ochii. Holul mare era pustiu și portarii pălăvrăgeau între ei, controlînd legitimațiile de intrare. Mi-a fost teamă că o să-mi blocheze trecerea și o să mă întrebe unde merg, dar nu s-a întîmplat nimic de genul ăsta și, odată împinse ușile de sticlă, ne-am trezit afară, în soarele dogoritor.

Studiourile erau la cîțiva kilometri și am luat vechea mea Alfa Romeo. Corrado privea traficul cu ochii reduși la două crăpături și cotul scos pe geam. Vîntul se izbea de el, umplînd mașina cu vîrtejuri de alcool. Te puteai îmbăta doar stînd lîngă el.

— Bine, a zis el deodată, prima zi nu e atît de nasoală pe cît pare. O să vezi c-o s-o scoți la capăt.

Era surprinzător: intuise ce gîndeam. I-am spus că pentru zilele nasoale o să-mi cumpăr o pipă.

— Mda, a zis el, pare că funcționează, numai că atunci cînd e în pahar, ai impresia că nu se mai dizolvă niciodată.

Dar era un tip deznădăjduit cum rar întîlneai. La porțile studiourilor portarii l-au salutat ca și cum ar fi fost unul de-al lor și nici înăuntru n-a fost tratat altfel. Toți cei pe care-i întîlnea îi ofereau de băut și îl salutau ca și cum ar fi fost prieteni buni, dar imediat ce le întorcea spatele, zîmbeau, pentru că, chiar dacă era cel mai mare regizor pe care îl avusese vreodată televiziunea, singurul care putea intra în biroul președintelui fără să bată la ușă, toți știau și că era un om sfîrșit și tot așa îl salutau și cîinii. Spre ora unu era complet luat. Coridoarele era pline de oameni îmbrăcați bizar, pentru că se filmau două adaptări după romane istorice. Am văzut un figurant îmbrăcat în haine de soldat al lui Napoleon sprijinind ușa unei toalete.

— Bravo, i-a zis Corrado împingînd ușa, ai făcut-o pentru împăratul tău?

Celălalt l-a privit fără să înțeleagă, dar a zîmbit tîmp.

— Bună ziua, șefu', a zis el.

— Știi povestea soldatului lui Napoleon? m-a întrebat Corrado cu limba încleiată în timp ce folosea closetul alăturat, agitîndu-se misterios.

— Da.

Era povestea unui lăncier de la Austerlitz care mergea înaintea tuturor, prin fum și ghiulele, pînă cînd își pierdea picioarele și brațele, dar continua să înainteze neabătut, tîrîndu-se pe pămînt cu steagul între dinți. Seara, la spital, Napoleon îi dă o medalie și îl întreabă dacă a făcut-o pentru

împăratul lui. „Nu“, spune soldatul. „Pentru drapel?“ „Nici.“ „Pentru patria ta?“ „Nici măcar.“ „Și atunci de ce ai făcut-o?“ „Pentru un pariu“, răspunde soldatul.

— Frumoasă poveste. Foarte instructivă, a zis Corrado.

Apoi a tăcut și după o clipă am auzit o bufnitură și un geamăt. Am ieșit în fugă din closetul meu și m-am dus în al lui. Stătea sprijinit de perete, ținînd la piept o mînă umflată și sîngerîndă. Lovise cu pumnul plăcile de faianță ale zidului și mă privea cu ochii plini de lacrimi și stupoare. M-am apropiat să-l ajut și mi-am dat seama că era pe cale să vomite. Abia am reușit să-l fac să se aplece la timp peste vasul de toaletă.

— Of, Hristoase, gemea el. Of, Hristoase!

Apoi mi-am dat seama că nu el gemea, ci eu. Cînd s-a răsucit, aproape că a căzut peste mine. A fost o îmbrățișare, dar mai ales nevoia de a se sprijini de ceva care să nu fie vasul de toaletă.

— Așază-te, mă duc să chem pe cineva, am zis eu.

Dar Corrado tot clătina din căpățîna aia a lui.

— Pe cine vrei să chemi? Nu ai pe cine să chemi, nu mai avem o lume! plîngea el. Nu mai avem o lume!

Și, dintr-odată, un imens, înspăimîntător hohot a reverberat peste faianța closetului. L-am privit speriat. Hristoase, cum era posibil să ajungi în halul ăsta? Am început să mă trag înapoi instinctiv pînă cînd am ajuns la ușă.

— Eu plec, am zis.

Pe coridor l-am zărit pe soldatul lui Napoleon. Avea un aer îngrijorat.

— Du-te să chemi pe cineva, i-am zis înainte să o șterg spre ieșire.

Pe trotuar m-am oprit un moment să mă încălzesc la soare. Apoi am urcat în vechea mea Alfa Romeo și m-am îndreptat către Piazza Navona.

Era scăldată în soare. Era ora pauzei și m-am așezat la Domiziano, unde am comandat niște sendvișuri cu brînză, sperînd să-l văd pe Graziano. Din cînd în cînd ridicam ochii spre orologiul bisericii. Sendvișurile erau comestibile, dar simțeam cum mi se strînge stomacul la gîndul că trebuie să mă întorc în clădirea aia. Am fumat țigară după țigară, observînd mișcarea acelor orologiului. La două și jumătate a devenit dramatic. La trei fără un sfert, după o ultimă încercare de a mă ridica, am închis ochii și am numărat pînă la o sută. Cînd i-am deschis din nou, era prea tîrziu ca să mai ajung la timp și știam că, în loc să mă duc la clădirea de sticlă, m-aș fi dus la redacția ziarului *Corriere dello Sport*. Gîndul la agreabila doamnă de patruzeci de ani care se întreba unde sfîrșisem m-a distrat. Atunci am comandat încă o bere și m-am pus să mănînc sendvișurile, gîndindu-mă cum să-mi salvez reputația.

— Hristoase, ce costum! a zis Rosario cînd am intrat la *Corriere dello Sport*. Pari cineva.

— Da, Lord Jim, am zis, apoi l-am întrebat dacă mai e valabilă propunerea de angajare permanentă.

Credea că da, dar trebuia să aștept să vină redactorul-șef. Era bucuros. Îi făcea plăcere gîndul că o lucrăm împreună, pentru că se simțea ca un cocoș într-un coteț cu toate fetele alea în jur și, în plus, am fi putut împărți turele de noapte. Și redactorul-șef, atunci cînd a ajuns, a fost bucuros că mă hotărîsem. Era un dulău cu ochi albaștri, care-și ținea mîinile pe brațele fotoliului său mic de parcă s-a fi înfrînat permanent să

sară la noi. Am început imediat să lucrez și am bătut ca o furie la mașina de scris, transcriind un articol după altul pînă la terminarea turei, cînd fetele au vrut să deschidă o sticlă de spumant.

— Te-am prins, au zis, dar erau și ele bucuroase.

Cel mai rău a fost cînd m-am trezit pe stradă, avînd în față seara pustie. Nu puteam să mă duc acasă, pentru că Renzo m-ar fi căutat și încă trebuia să găsesc o scuză validă, așa că am făcut turul cafenelelor din Piazza del Popolo, căutîndu-l pe Graziano, numai că el părea să se fi evaporat. Atunci m-am gîndit la Claudia. Nu mai știam nimic de ea de cînd îmi lăsase biletul în ușă. Mi-ar fi făcut plăcere să o văd, dar șovăiam. Nu că m-aș fi gîndit că o s-o găsesc supărată, trecuse prea mult timp de la povestea noastră împreună, mă gîndeam mai degrabă că viața ei luase un curs unde eu nu mai intram în calcul. Se mai întîmplă. În cele din urmă am cumpărat un buchet de flori și m-am dus s-o aștept în fața casei ei.

Locuia într-o piațetă de pe străduțele din Trastevere și a ajuns la ora cinei, cărînd o sacoșă de plastic plină cu provizii. Avea pe ea niște pantaloni și un tricou albastru. Vara purta mereu saboți, care îi făceau mersul și mai legănat, iar umerii drepți îi scoteau în evidență sînii rotunzi. Am lăsat-o să treacă pe lîngă mine fără să mă observe, apoi am urmat-o pe scări și i-am apucat sacoșa.

— Gazzarra! a zis ea tare. Și flori!

S-a aruncat cu mîinile de gîtul meu și am rămas așa, îmbrățișați, sub privirea portarului. Ea s-a desprins ca să se uite atentă la chipul meu și, indiferent ce-o fi văzut, n-a zis nimic. Și-a luat sacoșa și florile și a continuat să urce pe scări. După

graba cu care o făcea, am înțeles că se bucura cu adevărat că mă vede.

În apartament, unde am intrat singur, timp în care ea s-a dus s-o recupereze pe Biondella de la vecină, m-a izbit obișnuitul miros de fum de țigară, de bucătărie și de apă de colonie, pe care îl știam bine. M-am dus la fereastră. O seară de vară lungă și foarte blîndă inunda piațeta unde, printre mesele localurilor, ospătarii așteptau sosirea primilor mușterii.

— Ce costum! De unde l-ai furat? a zis ea cînd a intrat.

Încă un comentariu despre costumul meu și l-aș fi făcut ferfeniță cu un foarfece de tranșat carnea de pui. Claudia mi-a întins fetița, iar eu am luat-o și m-am dus să mă așez pe canapea. Crescuse în lunile care trecuseră, cu acea premeditare inexorabilă și lentă cu care cresc copiii. Nu știa sigur dacă să mă recunoască sau nu, dar în cele din urmă a încuviințat și am început să ne jucăm, în vreme ce Claudia prepara cina. După un pic de timp, cu obișnuita ei înțelepciune, a venit să mi-o ia ca s-o pună în țarc. O trata cu o dezinvoltură afectuoasă și, în momentul cînd s-a aplecat, cele două capete blonde apropiate m-au făcut să mă gîndesc că individul ăla care o lăsase însărcinată înainte să o ia de soție și apoi murise pe o motocicletă avusese într-adevăr mare ghinion.

— Cum merge la școală?

A folosit vechea ei replică:

— Ca o pisică cu coada lungă într-o fabrică de balansoare.

— Tot în război cu ceilalți profesori?

— Tot, a zis ea în timp ce eu am început să mă uit pe rafturile cu cărți ca să văd dacă au apărut noutăți.

Am găsit scrisorile lui Dylan Thomas către Vernon Watkins.

— Dacă e să te iei după el, ai zice că Thomas îi datorează totul, a zis Claudia. Adevărul e că-i întotdeauna o greșeală să mori înaintea celorlalți. Ia lucrările alea de corectat de pe masă, cina e gata, a zis Claudia și eu am luat temele elevilor ei de pe masă.

Odinioară petrecuserăm niște seri frumoase împreună corectînd așa ceva.

— Ce vin ai? am întrebat.

— Cel mai bun vin vărsat.

— Nici o șansă, am zis, strecurîndu-mă afară pe ușă.

Am coborît scările și am reușit să obțin într-un birt o sticlă de Soave deja rece.

— Era vinul preferat al lui Hemingway cînd era la Veneția, a zis Claudia în timp ce ne așezam la masă. Știai?

Nu știu de ce, treaba asta m-a emoționat.

— Ce se întîmplă cu tine? m-a întrebat ea. Ai o față… Nu, a zis apoi, punîndu-mi o mînă pe braț. Nu-mi spune.

Fetița dormea și am mîncat în tăcere, ascultînd zgomotele care intrau pe fereastră. Cînd a țîrîit telefonul, Claudia a tresărit și a ridicat iute capul. L-a lăsat să sune de cîteva ori, uitîndu-se la mine. Apoi s-a dus să răspundă.

— Bună, a zis imediat ce a ridicat receptorul.

Stătea cu spatele la mine și o vreme a continuat să spună numai da și nu.

— Da, dar nu în seara asta, a zis brusc. Îmi pare rău.

La celălalt capăt cineva a insistat și ea a chicotit.

— Îmi pare rău, a spus din nou, dar chiar nu pot. Mîine da. Îmi pare rău.

Mi-a fost greu să rezist și să nu-i fac un semn prin care să-i arăt că plec. Era necinstit, dar nu eram într-o situație în care să-

mi permit să fiu cinstit. Cînd s-a întors și s-a așezat, avea fața îmbujorată.

— În fine. Mă iubește… a zis ea.

Am căutat cu disperare ceva spiritual de spus, dar n-am găsit nimic. Atunci am tăcut.

— Rămîi aici? m-a întrebat, punîndu-mi din nou mîna pe braț.

— Dacă pot.

Ea a dat din cap, a rămas o clipă îngîndurată, apoi și-a încrucișat brațele și, dintr-o singură mișcare, și-a scos tricoul ce se mula peste sînii ei goi, moi și plini. Inima a început să-mi bată din nou în piept. Părea încremenită de luni de zile. Tot tăcută, s-a ridicat de la masă și și-a scos concomitent pantalonii și chiloții roșii, apoi, cu acel mers dansant pe care-l iubeam la ea mai mult decît orice altceva, a trecut pe lîngă Biondella, mîngîind-o cu un gest rapid. Cînd a apăsat pe o manetă, canapeaua s-a transformat într-un pat deja făcut.

I-am simțit din nou brațele în jurul gîtului și degetele în păr. Mi-am lăsat fruntea între sînii ei și am rămas așa, nemișcați, pînă ce curiozitatea ușoară a degetelor ei a început să-mi exploreze corpul, recunoscîndu-mă. Atunci, cu un mic strigăt de furie, a început să-și miște șoldurile. Era o mișcare lentă de chemare, la fel de antică precum resacul pe o plajă, și eu am simțit toropeala uitată ivindu-se din pîntecele meu chircit.

— Oh, Leo! a zis ea încet. Dragul, dragul, dragul meu Leo!

Și s-a oprit o clipă, exact cît trebuia ca să o înșfac, apoi a început iar să se unduiască, mîngîindu-mă și chemîndu-mă îndelung, „Vino, Leo, vino, vino, vino, dragule…“, pînă cînd, brusc surprinsă, a tremurat, s-a arcuit și și-a înfipt unghiile în spinarea mea.

Am adormit subit, dar în timpul nopții m-am trezit de cîteva ori. Într-una din dăți Claudia fuma în tăcere, mîngîindu-mi părul, în timp ce pe fereastra deschisă pătrundeau zarva glasurilor de la localurile din piațetă, zgomotele tacîmurilor și sunetul melancolic și fals al unei trompete. Am stat nemișcat și am ascultat pînă ce am adormit din nou. Am dormit pînă dimineața tîrziu, cînd m-am trezit în casa goală. Lîngă cafeaua deja preparată am găsit un bilet: „Rămîi cît vrei“. M-am gîndit stînd întins în cada plină cu apă călduță, m-am gîndit dacă să rămîn sau nu, pînă cînd am înțeles că de-acum nu mai puteam face altceva decît să plec de acolo și să nu mă mai întorc. Așa că, la fel ca în multe alte dăți, m-am ridicat pentru ultima oară din cada ei, m-am șters, am terminat cafeaua și am plecat, închizînd bine ușa în urma mea.

1. În limba italiană forma verbală a prezentului la persoana a treia singular e aceeași cu cea a adresării politicoase la persoana a doua plural. Aici *ha tempo* înseamnă și „el are timp“, și „dumneavoastră aveți timp“.

7

Renzo stătea așezat pe terasa casei, pe fundalul unui asfințit roșu, brăzdat de sute de rîndunele, și s-a arătat foarte înțelegător. A susținut că ar fi trebuit să înțeleagă imediat că acolo nu era locul potrivit pentru mine. Era stînjenitor: încă o clipă și și-ar fi cerut scuze.

— Bine, a fost un vis frumos, am zis. Să nu ne mai gîndim la el.

Chicotitul Violei s-a dovedit un pic forțat.

— Mă tem că ești pur și simplu irecuperabil, Leo! a zis ea înainte să-și îndrepte iarăși atenția spre piciorul gol cu care împingea balansoarul pe care stătea întinsă și bea un suc de grepfrut.

În tăcerea ce a urmat am avut senzația că treaba aia îl costase pe Renzo mai mult decît lăsa el să se vadă.

— Domnul rămîne la cină? a zis valetul, apărînd între noi cu obișnuita silențiozitate asasină.

Nu făcea un secret din simpatia lui față de mine și cînd stăteam la masă, insista mereu să mă servească de două ori.

— Nu, am o obligație, am zis eu.

Nu era adevărat, dar cînd simți iminența unui atac, o retragere demnă rezolvă multe lucruri. Nici Renzo, nici Viola n-au insistat și atunci m-am ridicat, luîndu-mi sacoul. Renzo s-a

limitat să mă întrebe cînd o să mai dau un semn de viață ca să facem o partidă și Viola m-a condus pînă la ușă.

— Sun-o pe Arianna, a zis înainte să plec.

— S-a întîmplat ceva?

— Nu, nimic, dar știi cum dramatizează ea.

M-am dus la barul lui *signor* Sandro ca să-mi fac curaj s-o sun. Încercasem toată ziua și mă oprisem mereu la ultima cifră. În ciuda unui *energizant* viguros, n-am reușit nici de acolo și atunci am mîncat un hamburger și m-am dus la cinema. Odată întors acasă, m-am apucat din nou să citesc și se făcuse ora două cînd, în ciuda murmurului aparatului de radio, i-am auzit pașii pe scară. M-am dus să deschid înainte să zguduie casa apăsînd soneria. Probabil că-și turnase pe ea o sticlă întreagă de parfum. Am văzut imediat că era isterică.

— Sînt isterică, a zis cînd a intrat, apoi m-a privit. Mă gîndeam că te-au pus în tura de noapte la televiziune. Am stat pînă la cinci să te aștept aici, în fața casei.

Era mai bine să înceteze, știa foarte bine cum decurseseră lucrurile.

— Încetează, am zis, știi foarte bine cum au decurs lucrurile.

— Eu? a răspuns ea. Eu nu știu nimic.

Cînd a trecut prin fața oglinzii din anticameră, a făcut un gest de lehamite, fiindcă dacă nu era nicidecum în stare să nu se privească în oglindă, în momentul ăla era atît de isterică, încît nu suporta să vadă nici măcar propria imagine. Și-a continuat drumul pînă la fotoliu, unde s-a așezat pe cartea pe care o lăsasem deschisă.

— Deci? a zis uitîndu-se în jur, dar, ca de obicei, fără să atragă nici o consolare. Cum te simți de cînd ai devenit un om responsabil? a adăugat.

Începeam să nu-i mai suport pe oamenii care se fîțîiau de colo colo amintindu-și replicile mele. Arianna mă privea în continuare, timp în care eu simțeam aproape fizic prezența cărții sub coapsele ei. A fost ca și cum mi-ar fi citit gîndurile. S-a dat într-o parte doar atît cît să o poată apuca și a aruncat-o pe podea. Am simțit cum furia pune stăpînire pe mine.

— Ia cartea de jos, am zis.

— Nu, n-o iau, mi-a răspuns ea.

— Ia cartea de jos, am zis iar.

S-a uitat la mine sfidătoare, apoi s-a aplecat să ia cartea, dar imediat ce-a avut-o în mîini, n-a rezistat și a sfîșiat-o, aruncînd-o apoi iarăși pe podea. Cînd s-a uitat din nou la mine, ceva în ea se frînsese.

— Vai, iartă-mă! a zis cu ochii plini de lacrimi. Îți cumpăr una nouă, știi? Îți cumpăr una nouă!

I-am întors spatele și am privit țintă peretele, încercînd să mă controlez.

— Eram atît de îngrijorată, a început ea din nou. Credeam că ți s-a întîmplat ceva!

Îmi înfipsesem unghiile în palme.

— Nu s-a întîmplat nimic, doar că n-am reușit, asta-i tot, am zis.

Ea aduna paginile cărții, împrăștiate pe podea.

— Of, nu puteai să faci un efort? a întrebat.

— Pentru cine? Pentru ce? Și-apoi ai spus și tu că eu sînt eu.

— Nu-i adevărat! a zis ea plîngînd. Tu nu ești un ratat!

— Cine a spus asta?

— Nimeni, s-a grăbit ea să răspundă. Nimeni n-a spus-o.

— Mi-am găsit de lucru ca jurnalist, i-am explicat.

Îți trebuia curaj ca să definești astfel munca la *Corriere dello Sport*, dar simțeam nevoia să mă pun cumva în valoare. Ea m-a privit șovăitoare.

— Serios? Vrei să spui că ai fost angajat la ziarul ăla de sport?

Am spus că da și ea și-a trecut mîna peste frunte.

— Of, bine atunci, a zis, liniștindu-se, apoi s-a așezat din nou în fotoliu. Pot să rămîn aici? Nu știu unde să mă duc.

Deci se certase cu Eva.

— Te-ai certat cu Eva? am întrebat.

A fost ca și cum aș fi luat capacul de pe un cazan. Vai! Chiar nu mai suporta! Gata! Aerele ei de regină a albinelor o extenuau! Dar știam că acum începuse să flirteze cu individul ăla, umoristul ăla cu nas mare, doar pentru că o comedie de-a lui avusese un succes mărunt? Dar era posibil să fie cineva atît de stupid de snob? Livio era distrus la propriu – și știam ce făcea ea? Îl îmbrățișa pe celălalt *chiar și în fața lui*! Și apoi umbla de colo colo exprimîndu-și părerile despre alții, *tocmai ea*! Eu ce aveam de gînd să fac acum?

— Ascultă, am zis, oprindu-mă din dezbrăcat, eu mă duc la culcare.

Drept să spun, ajunsesem la capătul puterilor.

— Tu fă ce vrei. Dacă nu știi unde să te duci, fotoliu-i acolo, dar încetează odată cu povestea asta. Mă face să vomit. Și-apoi nu veni să-mi spui că îți făceai griji pentru mine.

— Îmi făceam cu adevărat griji pentru tine.

— Bine, bine, am zis. Și ce vrei să facem? Vrei niște brioșe sau să mergem să vedem marea? Ei bine, eu mă duc la culcare. M-am săturat să-ți fiu paratrăsnet.

Așa am vorbit, timp în care ochii i se umpleau iarăși de lacrimi, dar n-a spus nimic și eu m-am dus la culcare, întorcînd fața spre perete ca să n-o mai văd. Probabil că nici ea nu suporta să mă vadă, pentru că a stins lumina. Camera a fost inundată imediat de lumina lunii.

Ce noapte! Pe fereastra deschisă pătrundeau o briză răcoroasă și un țîrîit îndepărtat de greieri, dar ea nu s-a mișcat din fotoliu și nici eu n-am chemat-o. Am rămas așa o bună parte din noapte, pînă cînd am căzut într-o moțăială ușoară, plină de vise. Spre dimineață, trezindu-mă brusc, m-am uitat spre fotoliu. Era gol și camera avea un vag parfum de liliac.

Și totuși era frumos să ieși din casă dimineața împreună cu ceilalți oameni. Te făcea să te simți în regulă. Coboram în oraș cu vechea Alfa Romeo, străbătînd o pantă abruptă, mărginită de copaci atît de deși, încît îți dădeau impresia că traversezi o pădure, apoi lăsam automobilul într-o parcare și îmi continuam drumul pe jos. Agitația din oraș, sub soarele luminos și răcoros, era diferită de cea jigărită și febrilă a nopții, iar traficul nu avea acea posomorîre tragică de după-amiază. Găști de puștani eliberați din școli se jucau la umbra monumentelor și în ușile magazinelor vînzătoarele vorbeau tare, așteptînd căldura după-amiezii. Cafenelele aveau o sobrietate a lor, poate din cauza laptelui care dădea pe dinafară din cești cu *cappuccino*, și doar brioșele reci mă întristau un pic. În realitate renunțasem la plăcerea micului dejun luat acasă și îl mîncam în cafeneaua de la parterul redacției, unde Rosario mă aștepta pentru o partidă de *flipper* înainte să urcăm la muncă. Pînă și stupididitatea absolută a muncii se putea suporta, mai ales pentru că de obicei începea la o oră după sosirea noastră și

aveam timp să citim ziarele, să fumăm cîteva țigări și să stăm la taclale cu fetele.

Chiar în după-amiaza aia, în timp ce transcriam cronica unui meci de fotbal amical încheiat cu o încăierare, spre imensa consternare a corespondentului nostru, am simțit din nou parfumul de liliac. Cu ochii fixați pe claviatura mașinii de scris și urechile acoperite cu căști, aveam la dispoziție doar nasul ca să mențin contactul cu realitatea. Dar nu puteam să mă înșel, era *Coeur joyeux*. M-am răsucit brusc. Arianna era în spatele meu. Trecea pe acolo și s-a gîndit să dea o fugă să mă viziteze. Nu eram bucuros?

— Am fost atît de proști azi-noapte, a zis ea.

Ce scriam? Eu m-am ridicat să i-o prezint lui Rosario și s-o țin departe. Eram singuri în încăperea mare unde se primeau știrile.

— Continuați să munciți, a zis ea, așezîndu-se în fotoliul redactorului-șef. N-aveți aer condiționat aici?

Rosario era încîntat. N-avea încotro, ea purta rochia aia cu dungi albe și bleu, iar felul în care îi zîmbea îl năucea. Și eu stăteam ca pe ghimpi, dar din alte motive. Mă temeam că în cele din urmă o să afle că acolo eram doar un dactilograf foarte deznădăjduit. Am început iarăși să bat articolul la mașină în cea mai mare grabă. Din cînd în cînd, ridicînd privirea, îi puteam vedea pălăvrăgind, timp în care ea privea curioasă cabinele cu pereți de plută și inscripții obscene, discurile moi și maro pentru înregistrarea discuțiilor, magneții pentru curățarea lor, mașinile de scris cu pedale și căștile. Cînd unul dintre telefoane a început să sune, Rosario s-a dus să răspundă, iar ea a venit din nou în spatele meu. Simțeam cum prezența ei devenea tot mai

apăsătoare pe măsură ce înainta cu lectura imbecilităților care ieșeau din mașina mea de scris.

— Nu e un fragment de Proust, a zis.

— Și nici măcar de-al meu, am continuat, distrugîndu-mă cu propriile mîini.

— Păi cum, a zis cînd i-am explicat că doar transcriam articolul altcuiva, tu *nu scrii niciodată* ceva de-al tău? Nu te trimit *niciodată* să vezi ceva și să scrii despre asta? Nu faci niciodată niște cronici… nu știu, niște editoriale?

Nu știa nimic despre ziare, dar era la fel de dificil s-o fac să creadă că eu sînt directorul. Am văzut în venirea lui Rosario o ocazie de a ieși din încurcătură. A fost ca un colac de salvare de care m-am agățat, pentru că el, înțelegînd din zbor problema, s-a oferit să-i explice în detaliu cum funcționează departamentul. Eu am început să dactilografiez din nou, dar tot mai trăgeam cu ochiul la Arianna. Încerca îndrăzneață să-și păstreze zîmbetul pe buze, dar de fiecare dată cînd privirea ei se îndrepta spre mine, o cobora în pămînt înainte să mă ajungă. Cum a dat Dumnezeu și-am terminat, m-am dus lîngă ei.

— O muncă pentru studenți, zicea Arianna și Rosario i-a spus că exact niște studenți veneau să ne dea o mînă de ajutor duminica, atunci cînd era mai mult de lucru.

— Comandă ceva la bar, i-am zis lui Rosario.

Dar Arianna a spus că trebuie să plece, pentru că avea niște comisioane de făcut. Își pusese ochelarii de soare și își căuta geanta. A trecut prin fața ei de mai multe ori înainte să o vadă. Unul dintre telefoane a zbîrnîit și eu m-am dus să răspund. Cînd m-am întors, plecase.

— Ciudată fată, a zis Rosario. Ce crezi că i s-a întîmplat?

— Nimic, de ce?

— Părea gata să izbucnească în plîns, n-ai văzut?

— Te înșeli. Nu te mai gîndi la asta.

Numai că eu nu reușeam să mă gîndesc la altceva și cînd am ieșit, am început să umblu pe străzi, conștient că am pierdut-o. Voiam să mă îmbăt, voiam să trag cea mai cruntă, cea mai criminală matoleală de care eram în stare, pentru că puteam suporta orice, dar nu și s-o pierd dezamăgind-o. Trebuia să-l găsesc pe Graziano. Și aveam să-l găsesc, chiar dacă aș fi fost nevoit să colind toate barurile din oraș – și am început cu cele din Piazza del Popolo, dar am găsit numai oameni care-l văzuseră. Din ce mi-au spus, am înțeles că era o seară importantă pentru el. Unul mi-a zis că-l văzuse cu două sticle în buzunarele sacoului, ca să se mențină în formă pe drumurile de la un bar la altul, un altul că își legase o eșarfă în jurul unei coapse, iar al treilea că îl văzuse îndreptîndu-se spre Piazza Navona, dar că se îndoia că o să ajungă acolo.

Cunoscîndu-l pe Graziano, nu l-am băgat în seamă și m-am pornit spre Piazza Navona cu vechea mea Alfa Romeo. Am lăsat-o într-o parcare, pentru că nu știam cînd o să mă pot întoarce s-o recuperez, și mi-am continuat drumul pe jos. Seara era răcoroasă, temperatura, potrivită să bei fără gheață, iar stomacul îmi era în stare bună. Ar fi fost o întîlnire memorabilă. Dar de cînd am ajuns pe splai, am înțeles că n-o să-mi fie ușor să-l găsesc pe Graziano. Locul era plin de microbuze staționate și asta însemna că piața fusese invadată de turiști. Am sperat că nu-l scîrbiseră în așa măsură încît să-l alunge în vreun alt loc, eventual la Santa Maria in Trastevere, deși era improbabil, ar fi fost prea aproape de soție. Piața era plină de lume și nu puteai trece printre turiștii, pictorii de cartoline și grupurile de excursioniști fără să te izbești de cineva. La Domiziano, Enrico

mi-a spus că-l văzuse cu o oră în urmă căutînd o masă liberă, după care ceruse un pahar și plecase. Nu putea fi prea departe, așa că am început să mă învîrt printre tarabele cu jucării și șevaletele pictorilor în timp ce pe cerul luminat de felinare se ridicau, șuierînd și răsucindu-se, baloane monstruoase în formă de omidă.

L-am găsit așezat pe marginea fîntînii centrale, pe latura cu biserica, cea mai puțin aglomerată. Acum avea eșarfa înnodată în jurul frunții și-și ținea picioarele în apa albastră. Punea scotch și bere în pahar, lungea amestecul cu un pic de apă din arteziană și bea. Era limpede că avea nevoie de ajutor.

— Leo, copilul meu, a zis uitîndu-se la doi turiști care fotografiau fîntîna, ce tristețe să simți că faci parte dintr-o faună!

A ridicat paharul spre ei.

— De la ultimul mohican? am zis.

— Da, de la ultimul și cel mai deznădăjduit mohican. Cînd facem filmul nostru?

— Mîine, am zis, hai să începem mîine. De data asta serios. Dar acum te însoțesc acasă.

— Acasă? Eu nu mă întorc acasă, mi-a răspuns el, ridicînd degetul.

I-am spus că, dacă voia, putea veni la mine și el m-a privit emoționat.

— Ce m-aș face fără tine?

Am încercat să-l ajut să se ridice în picioare, dar n-a vrut.

— Nici o șansă, a zis, mai bine așază-te tu. Trebuie să-ți spun niște lucruri. Copilul meu, a venit momentul în care trebuie să afli. Ai observat vreodată fluturii primăvara? Iată, pentru copii e altfel. Nu, nu asta voiam să-ți spun. Mă tot gîndesc de ceva

timp că trebuie să-ți spun niște lucruri. Care erau? A, da. Trebuia să-ți fac o declarație. Leo, tu ești de treabă. Nu spune nu și lasă-mă să vorbesc. Tu ești foarte de treabă, pentru că trebuie să fii foarte de treabă ca să te lași de băut. Cum se face?

— Încearcă să te rogi, am zis.

— Eu nu mă rog, cel mult zic vă rog, mi-a răspuns el.

— Bine, acum hai să plecăm.

— Ți-am spus că nu. Ți-am spus că mai întîi vreau să-ți fac o declarație. Pe urmă mergem acasă la tine, mergem unde vrei tu. Tu ești de treabă, dar asta ți-am spus deja. Tu ești un motan. Stai deoparte și te scuturi de lumea asta abjectă și murdară care se degradează. Tu n-ai deloc nevoie de o soție bogată. Te admir mult – fără glumă. Dacă aș fi poponar, m-aș îndrăgosti de tine. N-am face o pereche frumoasă? a zis el în timp ce-i puneam pantofii. Apendicele e cel care mă bagă la apă. Apendicele Inert, Pendulul Ireversibil. Oare devin poponar? Uneori mă gîndesc la asta și mi-e teamă că devin poponar. De ce nu devii și tu poponar? Pentru un prieten o poți face. Ce te costă? Devenim poponari și atunci măcar am fi ceva. Altfel ce sîntem acum? Nimic nu sîntem, nici măcar poponari.

— Să ne gîndim la asta cu calm mîine, am replicat eu și între timp mă blestemam că lăsasem mașina atît de departe.

Mi-am dat seama că n-o să reușesc să-l duc pînă în parcare și atunci l-am ajutat să se așeze pe trotuar, într-un capăt al pieței, punîndu-l să-mi promită că n-o să se miște de acolo. Apoi am alergat să iau vechea mea Alfa Romeo. A durat ceva pînă să mă întorc, pentru că microbuzele cu turiști se puseseră în mișcare și blocau intersecțiile. Cînd m-am întors în sfîrșit la Graziano, l-am găsit adormit în același loc unde îl lăsasem. L-am trezit atît cît era nevoie ca să nu fiu nevoit să-l duc în brațe pînă pe

bancheta din spate, apoi m-am îndreptat spre casă. A fost problematic să-l ajut să urce prima rampă de scări, pînă la ascensor.

— Ce m-aș face fără tine? Ești mai bun decît mama, sigur, tot spunea el emoționat pînă cînd am reușit să-l așez pe patul matrimonial, cel pe care nu-l foloseam niciodată. Hristoase, sînt praf, a mai zis și apoi a adormit subit, fără să-mi dea timp să-i scot măcar sacoul.

Avea încă în buzunar sticla de Chivas și am dus-o cu mine în camera cu vedere spre vale. Am luat un pahar, l-am umplut și am pornit radioul. Apoi m-am trîntit în fotoliu și am început să beau singur.

Dimineața aveam capul mare cît camera în care mă aflam și nu mi-a fost ușor să-l fac să treacă prin ușa de la bucătărie ca să merg să prepar cafeaua. Am făcut o cantitate industrială și m-am dus să-l trezesc pe Graziano.

— Măcar ne-am distrat? a întrebat el, apucînd ceașca lui de cafea neagră cu ambele mîini.

Tremura și a cerut borcanul cu zahăr. A luat cîteva linguri.

— Am visat toată noaptea filmul nostru. Cînd începem?

— Nu azi, mîine. Azi îmi simt capul plin de nisip.

— Ai băut? Zi drept: ai băut. Bătrînul copil a băut. Chestia asta trebuie neapărat sărbătorită. Ai lăsat vreun pic? a zis, frecîndu-și mîinile.

Lăsasem, dar golisem tot în chiuvetă cînd preparasem cafeaua, pentru că mi se făcea greață numai cînd vedeam sticla.

— Hai să vorbim despre film, am zis.

Problema era Sandie, dar el a spus că avea s-o lucreze așa cum trebuia. Era de ajuns s-o facă să-i fulgere prin minte posibilitatea că Pendulul Ireversibil s-ar pune în funcțiune.

Pentru început am stabilit că o să mergem în fiecare seară la cinema ca să studiem problema din punct de vedere tehnic: cadre, planuri, contraplanuri și toate prostiile alea, a zis el. Urma să începem chiar în seara aia. Deocamdată trebuia să se întoarcă acasă și s-o liniștească pe Sandie. Unde era telefonul? A format numărul de acasă fără să vorbească, doar ca să evalueze după *Hallo*-ul ei cît era de înveninată, apoi, destul de încurajat, a făcut o baie, și-a pieptănat barba și a plecat aprinzîndu-și un trabuc.

Nu m-am clintit de acasă pînă cînd s-a făcut ora să merg la *Corriere dello Sport*. Toată ziua am tresărit de fiecare dată cînd țîrîia telefonul și o dată la capătul celălalt al firului n-a răspuns nimeni, dar nu puteam fi sigur că e Arianna. Spre seară am început să nu mai rezist, întotdeauna e mai greu să reziști cînd se înserează, așa că am sunat-o acasă, dar nu a răspuns nimeni. Atunci am încercat la magazinul Evei. Nu era nici acolo, a zis Eva, și nu, chiar nu știa unde ar putea fi. A zis că îi pare rău.

Am văzut-o peste două seri la ieșirea dintr-un cinematograf. Eu eram cu Graziano și ea, cu Livio Stresa, care părea chiar mai înalt și mai slab decît de obicei, în blugi și cu un tricou de tenis. Preț de o clipă m-am gîndit să mă duc la ei, dar nu m-am clintit. Nu știu, poate fața Ariannei, palidă și prea țeapănă, a fost cea care m-a făcut să mă înfrînez sau poate faptul că erau singuri și se țineau de mînă, dar știu că m-am oprit instinctiv, am stat locului și i-am privit cum se îndepărtează printre oamenii din jur. Înainte să urce în mașină, Arianna s-a răsucit în direcția mea și ochii ei mari și îngrijorați au scotocit o clipă prin mulțime.

— Dar eu o cunosc pe aia, a zis Graziano de lîngă mine. Splendidă rămășiță. Ce zici, mergem să facem un duș și

începem s-o căutăm?

Am sunat-o a doua zi.

— Tu ești, a zis ea.

— Trebuie să-ți vorbesc, am zis.

— Și eu trebuie să-ți vorbesc.

M-am dus să o aștept la Trinità dei Monti, la fel ca întotdeauna. Dar de data asta nu a ajuns cu întîrziere și nu s-a oprit să dea ocol felinarelor. De data asta a venit direct spre mine. Purta ochelari de soare. S-a oprit lîngă mine și s-a uitat la scara monumentală dinspre Piazza di Spagna. Era plină de oameni ce stăteau jos, așteptînd să înceapă să bată vîntul de seară, și buchetele mari de azalee se pleoștiseră de căldură. Arianna a tăcut un pic, strîngînd cu putere cartea pe care o ținea în brațe, dar mîna ei se deschidea și se închidea nervos.

— Înainte să-mi spui tu ceva, vreau să știi că m-am culcat cu altul, a zis ea.

Peste cîteva zile, cînd m-au pus în tura de noapte la ziar, am început să lucrăm la film. Graziano a apărut la mine acasă la nouă dimineața, fără barbă.

— Viață nouă, față nouă, a zis. Ai ascuns toate sticlele?

Promisese că n-o să bea pînă la șase seara în tot timpul cît urma să lucrăm la scenariu.

— Domnule, a oftat el cînd i-am pus în față o sticlă cu suc de portocale, n-o să reușesc niciodată să beau atîta apă. Nu ai cumva niște rămășițe mai tari?

— Îngerul tău.

— Bine, am înțeles, a zis și s-a pus la mașina de scris.

Așa a început lupta noastră cu îngerul celor treizeci de ani. Avea să dureze mult timp, aproape pînă la sfîrșitul lui iulie. Vreme de aproximativ o lună și jumătate aveam să lucrăm în

fiecare zi pînă la asfințit, goi, ca să ne apărăm de valurile de căldură care intrau pe fereastră, întrerupîndu-ne doar la ora prînzului ca să mîncăm niște sendvișuri și să dormim o oră în casa înfierbîntată de soare. Din cînd în cînd mergeam să facem un duș, apoi ne întorceam la mașina de scris. Povestea tipului de treizeci de ani care-și omora tatăl ieșea bine și uneori Graziano se ridica, aplauda și își freca mîinile.

— Bine, bine! zicea el, apropiindu-se de sticlele de scotch. Și dacă am lua un mic *energizant*, ca să reluăm asaltul mai lucizi și mai strategici?

Dar o zicea mai ales ca să mă audă spunînd nu, deși știam foarte bine că atunci cînd ieșeam din cameră, profita de ocazie ca să ia o înghițitură. Apoi, spre asfințit, ieșeam pe balcon să privim valea, timp în care Graziano își bea *tandem*-urile lui.

— Cum faci de rezişti? mă întreba.

Drept să spun, eram la capătul puterilor, pentru că seara trebuia să merg la *Corriere dello Sport* și, în fond, nu dormeam niciodată mai mult de patru ore pe noapte. Uneori eram atît de istovit, că adormeam peste mașina de scris a redacției pînă cînd mă trezea țîrîitul unui telefon.

Dar exista un avantaj. Acela că nu mă mai gîndeam la Arianna. Nu voiam să mă gîndesc la ea, dar de fiecare dată cînd suna telefonul de acasă, îmi încleștam dinții pînă ce aflam cine sună. Din seara aia de la Trinità dei Monti, cînd plecasem fără să-i spun o vorbă, nu mai știam nimic de ea. Apoi, după cîteva săptămîni, am auzit pe cineva sunînd la ușa casei. Graziano și cu mine ne-am pus pantalonii, întrebîndu-ne cine ar putea fi. Era ea.

— Ei bine? a zis, zîmbind îngîmfată. *Ce faci*, nu mă inviți înăuntru?

M-am dat la o parte. A ezitat o clipă, apoi a ridicat din umeri și a intrat, privindu-se rapid în oglindă.

— Dar sînteți în *doi*! a zis extaziată, surprinzîndu-l pe Graziano cu sticla în mînă.

— Bem ceva? a spus el dezinvolt.

I-am luat sticla, timp în care Arianna îl recunoștea și fără barbă.

— Auzi, noi doi nu trebuia să cinăm împreună? a zis ea.

Era superbă, bineînțeles.

— Chiar acum, i-a răspuns Graziano, privind-o încîntat. Din ce film ai ieșit?

Ea a zîmbit și s-a lăsat să cadă pe pat.

— Ce zi! M-am trezit foarte tîrziu, am stat trei ore în piscină și apoi mai bine de două ore iarăși în pat. Sînt epuizată.

Graziano o privea, cuprins de apnee.

— O zi foarte productivă, a zis apoi.

— De ce? a zis ea. Am produs globule roșii, *nu ajunge*?

Graziano a amuțit un moment. Apoi a spus:

— Cînd ne căsătorim?

— Nu înainte de septembrie, a zis ea rîzînd. Mai întîi trebuie să merg în vacanță. Ce faceți?

— Un film.

— Ce film?

— Tradițional de avangardă, i-a explicat Graziano. Povestea cuiva care atunci cînd împlinește treizeci de ani, se duce acasă și-și omoară tatăl.

— Nu s-ar putea să-și omoare sora? a întrebat Arianna.

Cocheta, întotdeauna îi plăcuse să cocheteze, și din cînd în cînd o surprindeam aruncîndu-mi o privire. Eu m-am dus și m-am așezat la mașina de scris fără să spun nimic. N-am reușit să

scot vreun cuvînt nici atunci cînd, pe la ora șapte, înainte să plece, a întrebat dacă putea să ne viziteze din nou, dar din ziua aia a venit în fiecare după-amiază. Pe la ora șase suna la ușă și intra cu aerul ăla insolent, purtînd de fiecare dată ceva diferit, o bluză, o pereche de pantaloni sau de sandale sau doar cu părul pieptănat într-un stil extravagant. Se învîrtea prin cameră, oglindindu-se unde se nimerea, și ajungea cu regularitate pe pat, unde își făcea o pasiență. Uneori prepara ceaiul, pe care-l beam pe balconul cald încă de la soare. Flirta fără rușine cu Graziano, îi aprindea trabucurile și se ocupa de gheața *tandem*-urilor lui, punîndu-l să-i povestească *ceva distractiv* și ascultîndu-l cu ochi mari, bulbucați, apoi, în jur de ora șapte, pleca, eliberînd oglinzile.

— Hristoase, zicea atunci Graziano, de ce nu-i vorbești?

Dar eu puteam să-i văd de la fereastră mașina și geanta cu racheta de tenis pe bancheta din spate și știam că, atunci cînd pleca, o făcea ca să se ducă la Livio Stresa.

Ultima zi de muncă ne-a lăsat un mare gol, pe care am încercat să-l umplem cu o cină. Am cerut la ziar să fiu înlocuit în tura de noapte și m-am dus la întîlnire la *signor* Sandro. Arianna și Graziano mă așteptau.

— Cum te simți? a întrebat ea.

— Obosit, dar nefericit, am zis.

S-a bucurat că-i răspund.

— Nici Graziano, aici de față, nu e deloc foarte vesel. Aveți un aer cam deznădăjduit, a zis ea, vorbind în stilul nostru. Nu înțeleg, n-a ieșit bine?

— Te rog, a intervenit Graziano, nu folosi verbe nepotrivite. *Un energizant?* a zis apoi, întinzîndu-mi paharul lui.

— Eu da, a răspuns Arianna. În seara asta vreau să mă îmbăt.

— De ce? a întrebat el.

— Pentru că Leo nu mă mai iubește.

Am luat mașina ei. O căldură ireală golise orașul, dar în Trastevere localurile în aer liber erau pline de lume și de cîntăreți la chitară. Am ales unul la modă în acele zile, unde se mînca stînd pe niște bănci de biserică. A trebuit să așteptăm mult înainte să fim serviți și ne-am păcălit foamea cu cîteva sticle. Moralul a început să ne crească. Chiar și Arianna bea zdravăn și, cu cît bea mai mult, cu atît mai tare îi sclipeau ochii. Probabil luminau mai puternic decît lumînările de pe mese, pentru că nu exista bărbat în local care să nu se uite la ea.

— Și dacă ea vă spune nu? a întrebat.

— Vreau să văd ce face, a zis Graziano. O s-o duc în vacanță într-o croazieră și dacă o să spună nu, o să refuz să-mi îndeplinesc obligațiile conjugale. Ce zici de asta, Leo?

Fiindcă nu găsise încă momentul potrivit să-i vorbească lui Sandie despre film.

— Desigur, am zis, nici o femeie nu reușește să reziste dacă e surprinsă la momentul potrivit, iar într-o croazieră sînt multe momente potrivite.

— Numai acolo mai sînt, a zis Arianna.

— Desigur, a aprobat-o Graziano. O s-o întreb într-o noapte cu lună plină peste Marea Baltică. Dragă, o să-i spun, vrei să te finanțezi cu mine? Tu ce-o să faci?

— Of, a spus Arianna, încă nu prea știu. Ar trebui să merg cu cumnatul meu la niște prieteni de-ai lui care au o vilă la mare.

Așa a spus.

— Toată lumea pleacă, numai Leo rămîne aici, a fredonat Graziano. Motan bătrîn! E un tip foarte viclean ăsta!

Cînd am terminat cina, am hotărît să dăm o tură prin baruri, iar Arianna a insistat ca eu și Graziano să stăm pe bancheta din spate. Vinul o încuraja să accelereze.

— Doi cineaști faimoși și încîntătoarea lor susținătoare morală, victimele unei morți tragice pe bulevardul Muro Torto, a zis Graziano, începînd să fredoneze Presley. Mi-a venit o idee: cum ar fi dacă am merge în discoteca aia ca să le găsim pe cele două prietene ale noastre? Ce zici, Leo?

Apoi a amuțit brusc și s-a apucat cu mîna de banchetă, pentru că Arianna intrase cu toată viteza pe o stradă cu sens unic. Am evitat ca prin minune cîteva mașini și aproape că ajunseserăm la capătul străzii, cînd am fost opriți de o paletă roșie. Imediat după aceea doi carabinieri s-au apropiat cu mîna la beretă, dar acolo s-a terminat politețea lor.

— Permisul, i-a zis unul din ei Ariannei.

— *Vă rog*, a spus ea înainte să înceapă să scotocească în torpedou.

A scotocit mult timp, mult mai mult decît era necesar, în vreme ce carabinierii așteptau în tăcere. În sfîrșit ea s-a hotărît să găsească permisul și l-a întins pe fereastră. Unul din cei doi l-a luat.

— Ești sigură că l-ai dat celui care știe să citească? a zis Graziano serafic.

Am sfîrșit la comisariat. Chestia e că și ei știau anecdota aia despre carabinieri și, cînd i-au cerut lui Graziano să repete ce spusese, el a povestit-o cum trebuie. Carabinierii, în loc să rîdă, l-au pus să urce în mașina lor. Ne-am luat după ei. La semafoare Graziano ne saluta fluturînd mîna și o dată a apărut la geam.

— N-au nici un pic de simț al umorului, a zis. Ce părere ai, Leo, să le-o spun pe aia cu bătrînica și electricianul?

În fața comisariatului am insistat să urc și eu, dar nu mi-au dat voie.

— Nu-ți face griji, Leo, a zis Graziano în timp ce unul din cei doi carabinieri îl lua de braț. Dacă mă bat, țip. Oricum ar fi, ți le încredințez pe gemene.

Am rămas să așteptăm. Arianna era foarte nervoasă.

— Ce-o să-i facă? tot zicea ea. Nu putea să tacă?

N-am răspuns și am continuat să privesc luminile de pe stradă. Îi simțeam parfumul și apoi i-am simțit greutatea privirii pe chipul meu. Trebuia să fac un efort ca să nu mă răsucesc s-o privesc. Ea a continuat să mă fixeze, apoi a zis cu o voce joasă, precaută:

— Mă iubești, Leo?

— Nu, i-am răspuns, continuînd să mă uit pe stradă.

Era o stradă ca oricare alta.

— Ba da, mă iubești, a zis ea mînioasă.

— Nu, am repetat eu.

Mi se părea că tot restul vieții mele n-o să mai fiu în stare să zic altceva decît nu.

— Iar eu zic că da, a spus ea.

— Și Stresa ce zice?

Am auzit clar cum i se oprește respirația. Apoi i-am auzit vocea spartă din pricina plînsului.

— Cine ți-a spus? a zis disperată.

Exact în momentul acela Graziano a ieșit din comisariat. Zîmbea și flutura o mînă de parcă voia să domolească niște aplauze.

— I-am îmbrobodit, a zis cînd a urcat în mașină.

— Cum ai făcut? am întrebat.

— Mi-am cerut scuze. Unde mergem să sărbătorim libertatea recucerită?

— Eu mă duc acasă, a zis Arianna.

Privea semeață drept înainte.

— De ce? a întrebat Graziano, dar nu i-a răspuns nimeni, așa că după un moment a adăugat: Bine, dacă așa stau lucrurile…

Apoi și-a aprins un trabuc.

Nimeni n-a mai vorbit pînă cînd am ajuns în Piazza del Popolo. Aici Arianna a așteptat ca noi să coborîm, privind în continuare în față. Graziano a ezitat un moment, apoi și-a molfăit de cîteva ori trabucul și a coborît și el. A stat și s-a uitat cum mica mașină englezească dispare la capătul pieței.

— Bine, a zis. Întotdeauna cei mai buni pleacă.

— Hai să ne așezăm, am zis eu, arătînd spre obelisc.

Piața era pustie și se auzea zgomotul fîntînilor arteziene. Ne-am așezat cu spatele la Pincio.

— Ce e cu tine, Leo? a întrebat Graziano.

— Obosit. Sînt așa de obosit, am răspuns eu.

— Toată lumea e obosită, n-ai ce să-i faci.

Apoi a scos sticla de scotch din buzunar și a luat o înghițitură zdravănă. A privit-o cu scîrbă.

— *Energizantele* astea energizează tot mai puțin, a zis, punînd sticla la loc în buzunar. Ce ghinion, cred că și eu sînt îndrăgostit de Arianna, a adăugat, lăsîndu-și privirea să rătăcească peste piața pustie.

8

A venit august, luna neagră. Sub soarele ucigător, orașul era pustiu, străzile goale, iar reverberantele piețe pavate erau acoperite cu un strat de praf încins. Apa era puțină și fîntînile se fărîmițau, etalîndu-și toate semnele bătrîneții, reparațiile făcute cu ipsos și smocurile de iarbă îngălbenită ce se iteau din crăpături. Pisicile se ascundeau la umbra automobilelor și doar spre asfințit oamenii începeau să iasă din case pentru a se reuni în jurul tarabelor cu pepeni verzi, așteptînd vîntul. Ziarele scriau că era cea mai caldă vară din ultimii zece ani.

În ce mă privea, era o lună pe care o detestam. Cu prietenii plecați și localurile închise, puteai să mori de foame fără să știi cui să ceri un împrumut ca să faci față pînă în septembrie. Iar în anul acela aveam o slujbă și orașul golit n-ar fi trebuit să mă sperie. Numai că eram singur. De Arianna nu mai știam nimic, Graziano plecase, probabil, în croaziera lui și familia Diacono se mutase în casa de la mare. Uneori formam totuși numerele lor de telefon doar ca să-mi imaginez aparatul care țîrîia în apartamentul gol. În rest dormeam pînă la amiază și apoi mergeam la piscină, unde stăteam întins pe marginea bazinului și citeam. Erau acolo doi clienți fideli care jucau șah și uneori îl provocam pe cîștigător, dar nu erau deloc niște întîlniri interesante. În jur de ora patru mă întorceam acasă, unde mă

odihneam și mîncam niște fructe, așteptînd să merg la *Corriere dello Sport*. De cîteva ori auzisem telefonul de pe scări, dar nu reușisem niciodată să ajung la timp ca să răspund. Apoi, într-o după-amiază, a sunat chiar cînd deschideam ușa. Am ridicat receptorul. Era o voce pe care n-o cunoșteam. M-a informat că Graziano murise.

Polițistul de gardă de la spital s-a ridicat în picioare cînd am ajuns și s-a așezat la loc doar după ce m-am așezat și eu. Era foarte amabil. Vorbea pe tonul potrivit. A spus că Graziano murise în dimineața aceea, la ora unsprezece, după două zile de comă. Mă căutaseră chiar atunci cînd fusese internat, pentru că găsiseră la el un bilet în care scrisese că, orice i s-ar întîmpla, eu eram cel care trebuia să fie sunat. Încercaseră de mai multe ori și în cele din urmă se convinseseră că sînt plecat din oraș. Atunci cînd răspunsesem, mai încercase el o dată, din proprie inițiativă, pentru că-l durea gîndul că un om poate muri așa, singur ca un cîine. I-am mulțumit. A zis că nu era cazul. Am întrebat cum se întîmplase și el mi-a spus că luni după-amiază îl găsise portarul în colțul din curte, în dreptul ferestrei salonului. Din întîmplare, pentru că în zilele acelea blocul era, practic, lipsit de locatari și portarul se dusese doar ca să ude florile unei familii aflate în vilegiatură. Nenorocirea avusese loc duminică seara, la cîteva ore după ce soția lui Graziano și cele două fiice plecaseră. Portarul auzise bufnitura, dar, din păcate, nu-i dăduse importanță, pentru că păruse să provină dintr-o altă locuință.

Așa că Graziano, încă în viață, rămăsese o noapte și o zi pe pietrele din curte. Mi le aminteam: erau mici, ovale și printre ele creștea iarbă.

— De două zile încercăm să dăm de urma soției lui. Nu aveți idee unde poate fi? a zis polițistul.

I-am spus că s-ar putea să fie într-o croazieră și el și-a notat ceva, apoi a întrebat dacă Graziano are alte rude și dacă puteam să dau de urma lor.

— Tatăl, am zis, dar cînd a dat să mai noteze ceva, i-am zis că o să mă ocup eu.

Mi-a mulțumit și m-a întrebat dacă voiam să vorbesc cu medicul, pentru că de-acum autopsia trebuie să se fi terminat. Am spus că da.

Polițistul a pornit-o în fața mea de-a lungul unui coridor al spitalului. Bolnavii apăreau la ferestre, căutînd un pic de aer. Era o după-amiază foarte caldă și ventilatoarele de pe coridoare făceau mai mult zgomot decît orice altceva. Ne-am oprit în fața cadrului unei uși exact atît cît să apuce polițistul să-și scoată cascheta. Era un polițist foarte manierat.

— Intră, s-a auzit o voce.

Era a unui asistent așezat în spatele unei mașini de scris. La o masă mai mare stătea un medic. Avea în mînă niște hîrtii pe care le flutura din cînd în cînd prin dreptul feței ca să se răcorească. Probabil îi era foarte cald, pentru că era gras și persoanele grase suferă de căldură mai mult decît cele slabe. Nu purta nimic pe sub halat și i se vedea toracele gras, lipsit de păr.

— Un moment, a zis, scoțîndu-și ochelarii și trecîndu-și o batistă peste ochi.

A aruncat o privire la hîrtiile cu care își făcea vînt și a început să-i dicteze din nou asistentului care bătea la mașină. Polițistul mi-a arătat un scaun și eu m-am dus să mă așez.

— Lipsa incisivilor superiori, datorată izbiturii, i-a spus medicul asistentului. Fractură a mandibulei și a celei de-a treia

vertebre cervicale, contuzie cu hematom mare pe clavicula stîngă, deformarea cutiei toracice cu fracturarea coastelor a treia și a cincea din stînga. Moarte survenită în urma hemoragiei interne la creierul mic. Cauza: cădere de la înălțime.

Ne-a privit.

— E incredibil, a zis. Nici o fractură la mîini. De obicei toți încearcă să-și apere fața și-și rup mîinile. Ăsta nu.

Polițistul i-a zis cine eram, iar medicul a adoptat o mină stînjenită și m-a invitat să stau jos, deși eu stăteam deja.

— Vreți să-l vedeți? m-a întrebat.

Eu n-am spus nimic și medicul i-a făcut un semn asistentului, care s-a ridicat de la măsuță. M-am ridicat și eu. Înainte să mă părăsească, polițistul a vrut să știe dacă o să mă ocup eu de înmormîntare și i-am spus că da. Apoi l-am urmat pe asistent pe coridorul cu bolnavii ieșiți la ferestre. În capătul coridorului era o scară care ne-a scos într-o curte scăldată în soare și plină de automobile oprite, iar noi ne-am strecurat cu greu printre ele, îndreptîndu-ne spre ușița unei construcții scunde, acoperită de plante agățătoare. Înăuntru era frig sau așa mi s-a părut după ce am traversat curtea aceea atît de însorită. Ușa dădea direct într-o încăpere vastă. În colțuri erau îngrămădite cearșafuri învălmășite. Exista o singură masă, chiar în mijloc, cu ceva înfășurat într-un cearșaf. M-am apropiat. Pe jos se vedeau niște pete întunecate de ceva ce mi s-a părut a fi sînge. Asta m-a făcut să mă gîndesc că îl tîrîseră ca să-l poată așeza pe masă.

Graziano era acolo, în cearșaf. Chipul îi era descoperit, ca și o parte din toracele înspăimîntător de proeminent. Tot ce se vedea din el era umflat. M-am gîndit o clipă că totul era o

greșeală, că nu era el, că el era în croazieră, așa cum trebuia. Mi-a venit greu să-l recunosc, pentru că îi pieptănaseră părul peste cap, descoperindu-i fruntea, după care i-am recunoscut curbura nasului și buzele subțiri, nemișcate, iar apoi cele două cicatrici ale foamei îndurate de pe stomac. Atunci mi-a venit să plîng, dar n-am plîns. Simțeam prezența asistentului ce aștepta în ușă și aș fi vrut să-i spun să plece, dar nu mă simțeam în stare să vorbesc. Atunci am întins o mînă spre cearșaf și i-am împins la o parte picioarele. Erau mai reci sub cearșaf decît aerul din cameră. Cînd am făcut suficient loc, m-am așezat pe masa de marmură.

— Nu e voie, a zis asistentul.

L-am privit. Era un asistent mic și slab. A dat să spună ceva, dar s-a mărginit să dea din mînă și să iasă. Am fost bucuros că rămîn singur. Marmura rece era plăcută și mi-am aprins o țigară, privindu-l pe Graziano.

— Cine e? am zis tare cînd am auzit ușița deschizîndu-se iar.

Un călugăr cu o cruce mare și violetă pusă peste veșmînt a înaintat printre cearșafurile îngrămădite pe pardoseală.

— Dă-te jos de acolo, fiule, a zis el, punîndu-mi o mînă pe braț.

Barba îi mirosea a ceară. *La ce etaj stă Dumnezeu?* Mi-am tras brațul de sub mîna lui. Țineam capul plecat, ca să nu-l privesc în față, și fumul țigării îmi intra în ochi.

— De ce nu încercați să vă rugați? a zis călugărul.

— Eu nu mă rog, cel mult zic vă rog, am replicat.

Atunci el a stat și m-a privit cum ședeam acolo cu mîinile împreunate în poală, a clătinat din cap și a plecat. În liniștea aceea am auzit o muscă bîzîind. Intrase, probabil, cînd călugărul deschisese ușa. S-a rotit de cîteva ori și mi s-a așezat

pe o mînă. Am alungat-o și s-a dus să se așeze pe toracele lui Graziano. Am îndepărtat-o din nou, dar s-a întors – de data asta pe buze. Atunci m-am dat jos de pe masă, i-am acoperit fața cu cearșaful și am ieșit.

Vechea mea Alfa Romeo frigea și a trebuit să conduc fără să mă rezem de spătar, ca să nu-mi ardă spinarea. Acasă la Graziano l-am găsit pe portar. Era consternat. Nu reușea să-și ierte faptul că nu se dusese să vadă ce e atunci cînd auzise zgomotul.

— Nici măcar nu știam că e în casă, credeam că a plecat cu doamna, a zis el.

I-am cerut cheile și am urcat la etajul al treilea. Înăuntru, singura fereastră deschisă a apartamentului era cea de la dormitor. Dădea spre curte și nu m-am apropiat de ea. Am început să scotocesc peste tot pînă cînd am găsit agenda cu numerele de telefon sub masa de ping-pong din vestibul. Am parcurs-o fără să dau de numărul tatălui lui: probabil îl știa pe dinafară sau nu-i telefona niciodată. Am găsit în schimb numerele unor persoane pe care le cunoșteam și eu – mai mult din vedere – și ale cîtorva prieteni comuni. Era acolo și numărul meu. I-am sunat pe toți de la telefonul din camera de zi, dar n-am reușit să-l găsesc pe nici unul. Atunci am pus agenda în buzunar și m-am dus la *Corriere dello Sport*.

— Cum de-ai venit așa devreme? a întrebat Rosario. S-a întîmplat ceva?

— Nu, nimic, am zis, apoi am luat cărțile de telefon din Florența și i-am sunat pe toți cei cu numele de Castelvecchio pe care i-am găsit, dar cei care mi-au răspuns nu aveau nici o legătură cu Graziano.

Atunci am făcut un semn cu pixul în dreptul numerelor la care nu răspunsese nimeni, ca să încerc iar mai tîrziu, și i-am zis lui Rosario că poate să plece. Voiam să mă apuc imediat de lucru, dar imediat ce a plecat, mi-am dat seama că făcusem o greșeală. Eram prea obosit ca să suport imbecilitățile reporterilor noștri, numai că de-acum faptul era consumat, astfel că am început să răspund la telefoane. De fiecare dată cînd mă opream din transcrierea unui fragment, încercam să sun la Florența.

Spre miezul nopții l-am găsit pe tatăl lui Graziano. Era șofer de taxi și fusese în tură pînă la ora unsprezece. Avea o voce de om bătrîn care, cumva, semăna cu a fiului. A ascultat în liniște ce aveam să-i spun și a rămas tăcut și cînd am terminat. Atunci cînd a vorbit din nou, plîngea. A spus că o să plece imediat, că o să anunțe la garaj și o să plece imediat, dar eu i-am spus că putea să o facă a doua zi, dimineața, și că era mai bine să se odihnească. Abia după ce am vorbit cu el mi-am adus aminte că nu sunasem la firma de pompe funebre. Am căutat-o în cartea de telefoane pe cea cu reclama care atrăgea cel mai mult atenția. Au fost foarte amabili chiar și la ora aia din noapte și m-au asigurat că vor ajunge la spital în timp util, ca să rezolve totul. Nu aveam altceva de făcut. Telefoanele zăceau tăcute. Atunci m-am dus la fereastră ca să fumez și să privesc strada pustie și felinarele. Din cînd în cînd trecea cîte o mașină care tulbura liniștea nopții. Apoi, cu o lentoare de nedescris, cerul a început să se lumineze pînă cînd s-a făcut ora să mă duc acasă.

A doua zi a avut loc înmormîntarea. Toată dimineața am stat la telefon, cu agenda lui Graziano în mînă, dar n-am găsit pe nimeni căruia să-i dau vestea și în cele din urmă am renunțat.

Tatăl lui a ajuns spre miezul zilei cu taxiul. Era un omuleț nervos și palid, cu ochii înroșiți. A vrut imediat să-și vadă fiul și l-am lăsat singur la morgă, așteptîndu-l în curte. Printre mașinile oprite rătăceau niște pisici. Un bărbat a înaintat prin soare, ștergîndu-și fruntea cu o batistă. Era de la firma de pompe funebre și mi-a spus că nu puteau folosi costumul pe care-l purta Graziano cînd murise, pentru că era murdar de sînge. Voia să știe dacă trebuiau să-i cumpere unul. I-am spus că nu și m-am dus la el acasă. Acolo era un dulap plin cu costume. Am luat unul alb și m-am întors la spital, unde i l-am încredințat bărbatului care transpira. M-am dus și m-am așezat lîngă tatăl lui Graziano pe o bancă de granit de lîngă zidul acoperit cu plante agățătoare. Avea ochii ațintiți la pisicile dintre mașini.

— N-avea idealuri, a zis el. Nu poți trăi fără idealuri.

Am observat că purta la butonieră insigna de argint a invalizilor de război și n-am spus nimic. Era omul acela pe care-l omorîserăm în povestea noastră. Era un bătrîn. Am stat și am așteptat în tăcere și la un moment dat a venit polițistul acela pe care-l cunoșteam. S-a scuzat și mi-a întins o foaie și un pachet cu lucrurile pe care Graziano le avusese în buzunar cînd îl aduseseră la spital. Erau acolo o legătură de chei, un sul de bani, o batistă de mătase cu inițiale brodate, un chiștoc de trabuc și o garoafă ofilită care, nu știu de ce, mi-a amintit de contele di Sant'Elia, poate pentru că avea tulpina tăiată la lungimea potrivită ca să fie trecută printr-o butonieră. Am semnat chitanța și i-am dat totul tatălui lui Graziano, mai puțin garoafa, pe care am pus-o în buzunar.

Bărbatul de la firma de pompe funebre a venit să ne anunțe că totul era pregătit. L-am urmat în capela mortuară. Cîteva

buchete de flori răspîndeau un miros insuportabil și un ventilator îndreptat spre Graziano bîzîia, făcînd să-i fluture gulerul de la cămașă.

— N-are pantofi, am zis și omul de la firmă mi-a spus că nu-i avusese, dar putea trimite el pe cineva să cumpere o pereche.

Am refuzat și de data asta. Îmi părea rău că-i puneam să aștepte, dar am luat vechea mea Alfa Romeo și m-am întors în casa aia. După ce am găsit pantofii, am început să caut o tutungerie. A necesitat ceva efort să găsesc una deschisă. M-am întors cu pantofii și țigările. Tatăl lui Graziano se așezase din nou la umbra plantelor agățătoare. I-am dat pantofii bărbatului de la firmă, care a trebuit să se chinuie să i-i pună în picioare, și m-am întors cu spatele pînă cînd a reușit.

— Putem închide? a zis bărbatul de la firmă după ce am pus în sicriu pachetul de Lucky Strike.

— Închideți, am răspuns eu, gîndindu-mă că asta ar fi trebuit s-o spună tatăl, dar el stătea neclintit, incapabil să rostească vreun cuvînt, iar cînd m-am uitat la el, a dat doar din cap aprobator.

Au venit trei flăcăi în tricouri care l-au sudat cu flacăra oxihidrică. Flacăra făcea zgomot și puțea, așa că am preferat să ies în curte.

Drumul dintre spital și biserică a fost scurt. Tatăl lui Graziano nu era în stare să conducă taxiul, așa că m-am așezat eu la volan și m-am ținut după furgonetă. N-am intrat în biserică pe timpul slujbei, care de altfel a fost foarte scurtă. În loc de asta, m-am așezat pe ghizdul unei fîntîni uscate și crăpate. Și acolo erau niște pisici, ghemuite la umbra fîntînii. Bărbatul de la firmă a venit după mine.

— Ce căldură incredibilă, a zis. În astfel de cazuri trebuie să acționezi foarte rapid. Știu că nu e momentul, dar cheltuielile… a adăugat el.

I-am spus că o să rezolv eu problema și să mă caute la *Corriere dello Sport*. Mi-a răspuns că e în regulă, apoi s-a dus și s-a așezat în furgonetă. Nu după mult timp sicriul a fost scos din biserică. Probabil că tatălui lui Graziano i se făcuse rău, pentru că doi dintre flăcăii în tricou îl sprijineau. S-a așezat pe bancheta din spate a taxiului. Era foarte palid.

— N-am dormit toată noaptea, a zis el. Și-a mai fost și drumul pînă aici, a adăugat.

M-am așezat la volan. Pînă la cimitir era mult de mers, dar străzile însorite erau pustii și furgoneta mergea cu viteză. O dată a trecut pe roșu, dar pe străzi nu era într-adevăr nimeni.

La cimitir era mai răcoare, numai că mirosul florilor care se ofileau în căldură era sufocant. Lespezile de marmură înfipte în pămînt păreau niște oase de sepie gigantice, abandonate pe o plajă. Un preot cu doi ministranți a binecuvîntat sicriul în timp ce îl coborau în groapă. M-am întrebat de ce copiii ăia doi stau în oraș ca să practice meseria asta odioasă în loc să fie în vacanță, ca toți ceilalți. Cînd sicriul a ajuns jos, preotul și-a deschis cartea, dar eu am spus nu și am scos *Ultimul mohican*. Nici măcar nu fusesem nevoit să pun vreun semn: ultimele fraze erau cele pe care voiam să le citesc. M-am apropiat de groapa inundată de soare, în vreme ce tatăl lui Graziano s-a dus și s-a sprijinit de un cărucior plin cu flori uscate.

— De ce sînt întristați frații mei? am citit eu cu o voce ridicată. De ce plîng fiicele mele? Un tînăr războinic a plecat să vîneze în pădurile prea fericite! Un șef și-a sfîrșit menirea cu cinste! Era bun, era supus, era viteaz. Manitu avea nevoie de un

războinic ca el și l-a chemat. În ce mă privește, eu nu mai sînt decît un trunchi uscat, pe care albii l-au despuiat de rădăcini și de ramuri. Seminția mea a dispărut de pe malurile lacului sărat și de pe stîncile delawarilor, dar cine poate spune care șarpe din tribul său i-a uitat înțelepciunea![1]

Apoi am închis cartea și am plecat.

Bulevardul din fața cimitirului era pustiu. M-am uitat spre stația de autobuz, pentru că vechea mea Alfa Romeo rămăsese în fața spitalului și trebuia să merg s-o recuperez. Dar nu mă puteam hotărî să mă mișc din loc. Mi se părea imposibil să nu mai pot face ceva pentru Graziano. Dar nu mai exista nici un lucru pe care să-l pot face pentru el. Absolut nici unul.

La mijlocul lui august rîndunelele plecaseră. Nu se întîmplase niciodată să plece atît de devreme și acum, la asfințit, cînd mă duceam pe balcon să aștept vîntul, cerul era gol și tăcut. Ziarele susțineau că plecaseră din cauza atmosferei toxice care plutea peste oraș, dar era o explicație puerilă. Adevărul era că de la înălțime lucrurile se văd mai bine.

Nu citeam, nu mergeam la cinema, nu făceam nimic. Îmi petreceam zilele așteptînd să mă duc la *Corriere dello Sport*, susținut de un singur motiv de mîndrie: că nu beam. Cumpărasem chiar și o sticlă de Ballantine's și o țineam la vedere, pe masă, fără s-o ating. Apoi, cu zece zile înainte să se facă septembrie, am primit o scrisoare de la Arianna. „Dragă Leo drag. Așa, pe scurt! Unde ești? Ce faci? *Cu cine?* Nu mai știu nimic de tine și asta mă îngrijorează. Aici toți sînt foarte drăguți cu mine, dar am trecut prin clipe îngrozitoare. Mă trezeam noaptea temîndu-mă că mă sufoc și voiam cu orice preț să mă întorc la clinică. Pe tot parcursul primei săptămîni Eva l-a

bombardat pe Livio cu telefoane. Apoi a venit aici. A fost o scenă neplăcută, la capătul căreia au plecat împreună. Să-i ia dracu' pe amîndoi. Acum mă simt bine. Nu fac altceva decît să mănînc și tare mi-e teamă că o să devin foarte grasă. Apoi înot și fac excursii foarte frumoase pe mare la bordul unei bărci foarte frumoase. Am descoperit că îmi plac la nebunie bărcile. Dar azi plouă și sînt tristă. Îmi dau seama cît de singură sînt în lumea asta mare și înspăimîntătoare. Nu știu unde să mă duc. Ce-o să fac cu viața mea? De ce nu pornești la drum ca să vii să mă iei? Hai, te rog, te rog, te rog!"

Era acolo și o adresă și după două zile am cerut o învoire de la ziar și am plecat cu mașina. N-am luat-o pe autostradă. Lucrul cel mai minunat la autostrăzi e că eliberează șoselele normale. Vechea mea Alfa Romeo huruia, opintindu-se pe urcușurile din Castelli, în mijlocul unei cîmpii sălbatice și aride, dar care lua deja culorile mai stinse ale toamnei. Am traversat regiunea Castelli, am început o coborîre lungă și într-un final, după un drum drept foarte lung, mărginit de platani, a apărut și marea. Am condus fără grabă în soarele amiezii. Cu cît mergeam mai spre sud, cu atît coasta devenea mai splendidă. Șoseaua lată, pe care puteai merge cu viteză, traversa munți de piatră lipsiți de vegetație, întinzîndu-se sus, deasupra mării ce scînteia dedesubt, între mici arcuiri stîncoase, dar uneori cobora și se desfășura pe lîngă plajele albe și pustii. Apoi au apărut turnurile maure, răsărite brusc în dreptul mării. Și atunci am văzut golful.

Era mai lat decît altele și privirea putea străbate kilometri întregi de-a lungul celor două brațe albastre de coastă care înaintau în mare. Un desiș scund separa plaja de șosea și pe un promontoriu de stînci se înălța în soare o fortăreață maură de

culoare închisă. Am oprit mașina și m-am dezbrăcat. Apoi, în picioarele goale, am intrat în desiș, căutînd o deschizătură spre plajă. Nisipul ardea, dar apa era răcoroasă și curată. Am plonjat și am înotat pînă am rămas fără suflare. Atunci m-am răsucit și am făcut pluta, ascultînd clipocitul apei pe lîngă urechi. Mă simțeam bine, nu-mi aminteam să mă fi simțit vreodată atît de bine. M-am întors la mal, înotînd cu calm spre munți. M-am uscat la soare înainte să urc din nou în mașină și să-mi reiau călătoria. Conduceam în picioarele goale și apa evaporată îmi lăsase pe piele un strat de sare. Mi s-a făcut foame și m-am oprit să mănînc niște pește într-un local de pe traseu. Cînd mi-am reluat călătoria, am început să cer informații în toate localitățile pe care le întîlneam. Într-un final un băiat mi-a spus că știe unde e vila pe care o caut și s-a oferit să mă însoțească acolo pentru o mie de lire.

Vila fusese construită în jurul unui turn maur și era joasă și foarte albă, umbrită de pini marini și tufe de leandru. În fața porții se vedeau cîteva automobile sport și de lux. Am lăsat acolo vechea mea Alfa Romeo, care nu era nici sport, nici de lux, și am tras de un lănțișor care ieșea din zid lîngă poartă. În depărtare s-au auzit țîrîitul unei sonerii și lătratul unor cîini. După cinci minute a apărut un valet în sacou alb.

— Nu e nimeni, au ieșit toți cu barca, a zis el. Domnul e în atelier, dar nu poate fi deranjat.

— Giacomo, cine e? a strigat o voce din turn.

— Pentru domnișoara! a strigat Giacomo și atunci vocea a strigat să iau loc.

Valetul m-a călăuzit de-a lungul unei alei de ciment pînă la o terasă ce dădea spre mare. Era asediată de scaune albe, cu arabescuri și perne în culori vii.

— Doriți un *long drink*? a zis valetul.

Tocmai îl beam cînd, un sfert de oră mai tîrziu, a apărut stăpînul casei. Îl cunoșteam. Era a doua oară cînd îl vedeam. Îl chema Arlorio și tablourile lui – peisaje marine, bărci cu velă, vagoane de marfă și arlechini – umpleau jumătate din saloanele Romei. Era înalt, așa cum mi-l aminteam, uscățiv și cu o jumătate de aureolă de păr grizonant în jurul cefei noduroase. Semăna cu Picasso, doar că mai înalt, mai aspru și fără zîmbetele luminoase ale lui Picasso.

— Sînt toți cu barca. Va trebui să-i așteptați, a zis el.

— Bine, am răspuns.

Avea ochi scînteietori și mobili, de răpitoare, și degete lungi, noduroase, de predicator. Era ars de soare și purta doar un slip cu flori albe și roșii. Pe genunchi avea semnele unor răni vechi, acele cicatrici inconfundabile pe care le lasă înfruntările din copilărie. Mă uimea ideea că un astfel de ins fusese odată copil. Cînd s-a așezat, s-a ciupit de coapse cu gestul cuiva obișnuit să se așeze purtînd pantaloni pe el. Dacă aș fi fost în dispoziția potrivită, aș fi rîs.

— Cum era vremea la Roma? a întrebat.

— August, i-am răspuns eu.

— Înțeleg, foarte cald. Nu înțeleg de ce Arianna vrea să se întoarcă acolo. E atît de imprevizibilă, a spus, folosind adjectivul potrivit. Îmi imaginez că sînteți prieteni foarte buni. Așa e?

— Așa e.

— Doar prieteni? a zis.

L-am privit în ochi și el a rîs, dar fără convingere.

— Mi-a spus că sînteți ziarist. La *Corriere dello Sport*, mi se pare. Vă place? a zis repezit. Pentru că am mulți prieteni

jurnaliști și mă gîndesc că aș putea rezolva ceva.

— Îmi place mult.

— Cu atît mai bine, a zis el, deschizînd larg brațele.

Apoi s-a uitat în jur.

— Cu atît mai bine, a repetat. Vreți un *drink*?

Am spus că nu și el a zîmbit. Apoi s-a scuzat spunînd că trebuia să mai lucreze un pic, dar eu pot să mă simt ca acasă. Dacă voiam să fac o baie, nu trebuia decît să-i cer un costum lui Giacomo. De altfel, ceilalți n-ar trebui să mai întîrzie mult. Bine, el chiar trebuia să plece. S-a scuzat din nou și s-a îndepărtat fluierînd la cîini. În scurt timp din turn s-a auzit o corală de Bach.

Era ora patru cînd dinspre mare ceva a început să vibreze. Încet-încet, a apărut o barcă. S-a dovedit a fi una mare, cu cabină. A acostat la digul dintre stînci și de pe ea au coborît cîteva persoane, toate purtînd același model de costum de baie cu flori albe și roșii. Era și Arianna acolo, cu părul desfăcut pe umeri. Trupul ei de fată, armonios și emoționant, era întunecat și lucios. Avea un aer foarte fericit. I-am auzit vocea în timp ce urcau treptele săpate în stîncă. Spunea ceva legat de oboseala ei și un june blond, cu un șirag de scoici în jurul gîtului, i-a înconjurat umerii cu un braț. Au dispărut în vegetația de pe coastă și, cînd au apărut din nou, vocile le răsunau foarte aproape. Dintr-odată, au ajuns pe terasă. Arianna a fost uimită să mă vadă.

— Dumnezeule! S-a terminat! S-a terminat! a strigat teatral. Ce mai face Graziano? a întrebat după ce m-a sărutat pe obraz.

— Bine.

— Ce ticălos ordinar! Nici măcar o ilustrată, a zis ea. Dar ce ți-ai pus pe tine? a întrebat apoi, uitîndu-se la pantalonii mei în stil militar. Nu aveai o pereche de blugi? Vino să te prezint celorlalți. L-ai cunoscut deja pe Mauro?

Se referea la Arlorio.

Am strîns cîteva mîini. Toți erau foarte dezinvolți și bronzați. În momentul ăla a apărut Arlorio în vîrful turnului, făcînd un gest larg de binecuvîntare. *Introibo ad altare Dei*[2], Hristoase! Toți au rîs, dar chipul Ariannei a devenit serios cu o fracțiune de secundă înainte să mă ia de mînă și să zîmbească.

— Vă cunoașteți deja, *îmi imaginez*, a zis ea arogantă.

Arlorio a încuviințat grav și m-a binecuvîntat și pe mine.

— Trebuie să-mi fac valiza. Mă conduci în camera mea?

Am străbătut iar printre leandri o parte din aleea de ciment, apoi am luat-o pe alta, foarte scurtă, care ducea la o încăpere izolată de restul casei. Avea o fereastră largă, cu vedere spre mare, și era foarte luminoasă. Interiorul era compus dintr-o masă, un *trumeau*[3] străvechi și un pat acoperit cu același material cu flori albe și roșii ca al costumelor de baie. Am privit-o pe Arianna cum își umplea tăcută o valiză. Se comporta ca și cum nici n-aș fi fost acolo și, cînd și-a scos costumul, m-am simțit umilit. Fără să-și mai pună chiloții, și-a tras pe ea o pereche de blugi foarte uzați și o bluză de dantelă transparentă. În picioare și-a pus niște sandale roșii de cauciuc.

— Sînt gata, a zis apoi.

Ne-am întors pe terasă. Toți stăteau tolăniți pe scaunele albe și, cînd ne-au văzut, s-a înălțat un cor de proteste.

— Ce enervantă ești! a spus o fată. Nu puteai să pleci cu noi duminică?

Arlorio, care stătea rezemat de parapetul ce dădea spre stînci, a zîmbit și a zis să rămînem amîndoi pînă duminică. Arianna i-a aruncat o privire ucigașă, apoi a început să-și ia la revedere de la ceilalți. A durat ceva, fiindcă stabilea întîlniri după întoarcerea lor la Roma. Ultimul de la care și-a luat la revedere a fost Arlorio. El continua să zîmbească și asta a enervat-o.

— Pa, i-a zis.

Apoi s-a răsucit pe călcîie, pentru că venise valetul cu valiza.

— Ridicăm ancora? mi s-a adresat ea, luînd-o din loc.

Ajunseserăm la capătul terasei cînd am auzit vocea lui Arlorio.

— Arianna! a zis tare. Nu ai uitat ceva?

— *Ce* crezi tu?

— Știi bine, a zis Arlorio, întinzînd o mînă.

Ochii mari ai Ariannei l-au țintuit o clipă, apoi ea a început să caute în buzunarele blugilor. Erau foarte strîmți și a trebuit să se chinuie pînă a scos un pachet de cărți. I l-a încredințat valetului, care, la rîndul lui, i l-a dat lui Arlorio. Care l-a luat, l-a cîntărit în mînă și, tot zîmbind, l-a aruncat peste umeri jos, pe stînci. Atunci a zîmbit și Arianna.

L-am urmat amîndoi în tăcere pe valet. Cînd am ajuns la vechea mea Alfa Romeo, am trecut în fața lui ca să deschid portbagajul. Valetul a pus valiza înăuntru și apoi și-a curățat mîinile de praf.

— La revedere, domnișoară, a zis el. Sper să vă revăd la Roma.

Arianna a dat din cap și a urcat în mașină. Primii o sută de kilometri nici unul din noi n-a vorbit. Acela a fost momentul cînd am descoperit că două persoane fac mai multă liniște decît

una. Arianna tăcea și privea pe fereastră munții stîncoși care se estompau în asfințit. Marea căpăta o culoare perlată. Era o tristețe imensă în graba cu care se scurtau zilele. Parcă voiau să remedieze ceva iremediabil. M-am gîndit îndurerat la luna septembrie, cînd cruzimea verii se va fi domolit.

— De ce-ai vrut să vin să te iau? am întrebat.

Nu mi-a răspuns imediat. Apoi a zis:

— Ai dreptate, scuză-mă.

Știam foarte bine. Își dorise să mă arate lui Arlorio așa cum îmi fusese și el arătat mie în seara aia, în fața porților de la vila contelui di Sant'Elia. Avantajul lui Arlorio consta în faptul că nu știa. Bine, cu sau fără avantaj, el le avea pe toate. Pentru mine totul se terminase. Acum șoseaua mergea în paralel cu calea ferată. Se întuneca. Pe întuneric n-a mai fost așa de greu să tăcem. Șoseaua dreaptă, mărginită de copaci, era plină de umbre și vîntul răcoros pătrundea pe geamuri. Am întîlnit luminile primei localități din regiunea Castelli și ne-am oprit la un local, unde am mîncat ceva în grabă. Apoi am pornit din nou imediat și după o oră eram la periferia Romei.

— Te duc acasă? am zis, dar ea a spus că n-o să se mai întoarcă niciodată în casa Evei. Și atunci unde?

— Nu știu, a zis. Mă gîndeam că acasă la tine. Cîteva zile.

— Nu.

— Ai înțeles totul, nu-i așa? a zis ea, încercînd să zîmbească.

Orașul se însufleția din nou. Oamenii erau din zi în zi mai numeroși și, cumva, totul urma să fie din nou la fel ca înainte. În orașul ăsta nu se schimba niciodată nimic. Chiar așa. I-am spus că o s-o duc la un hotel.

— Bine, a zis, scotocind în geantă după ceva.

Mașina s-a umplut cu parfumul de liliac.

— Scuză-mă, a mai zis ea. Îmi pare foarte rău.

1. James Fenimore Cooper, *Ultimul mohican*, traducere din limba engleză de Mihnea Gheorghiu, Editura Minerva, București, 1970, p. 524.
2. „Intra-voi în altarul Domnului“ (lat.), antifon cu care se deschide liturghia tradițională romano-catolică, preluat din Psalmul 42.
3. Secretar de epocă, uneori cu o oglindă deasupra (fr.).

9

Eram beat de dimineața pînă seara. Drept să spun, ca în vremurile bune. Zilele treceau independent de mine și vara s-a făcut toamnă, iar toamna s-a făcut iarnă. Singurul moment lipsit de sens era trezirea, vomitatul de dimineață se numără printre chestiile cele mai neplăcute ale unei intense activități alcoolice, dar în rest nu mă puteam plînge. Continuam să merg la *Corriere dello Sport*, chiar dacă tremurul mîinilor aproape că mă împiedica să bat la mașină. Degetele îmi nimereau între taste și aveam mereu unghiile rupte. De cele mai multe ori stăteam neclintit în fața mașinii de scris, în timp ce discul se învîrtea în gol. Cînd fetele au început să se sature de faptul că erau nevoite să muncească și pentru mine, i-au strecurat niște vorbe redactorului-șef. Dulăul a jucat mai întîi cartea înțelegerii, apoi, cum nu i-a folosit la nimic, mi-a comunicat că la sfîrșitul lunii noiembrie va trebui să plec. Lumea are totuși o dreptate a ei, așa încît, cu cincisprezece zile înainte de a se încheia termenul meu, s-a încheiat al lui. Nu, nu a murit, doar că în departamentele ziarului a avut loc un fel de revoltă despre care am auzit vag ceva, dar la capătul căreia redactorul-șef a fost concediat și locul lui a fost luat de Rosario. Ajunsesem să trăiesc în puf.

Seara mergeam la *signor* Sandro și, cînd ajungeam să mă ridic la înălțimea momentului, ieșeam să mă cert cu polițiștii. Oamenii în uniformă mă enervaseră întotdeauna și, atunci cînd beam, simțeam nevoia imperioasă de a mă duce să le-o spun. Mă înfuriam pe oricine avea uniformă, inclusiv pe vatmani, dar, după polițiști, preferații mei erau portarii de hotel. Mă întorceam acasă sleit. Dimineața, dacă reușeam să mă țin pe picioare, luam scenariul filmului și mă plimbam cu el pe la casele de producție cinematografică. Nu o făceam doar pentru Graziano, ci și pentru mine. Încă mai plăteam cheltuielile de înmormîntare, care fuseseră amețitoare. Nu-mi ieșea nimic. Rareori reușeam să vorbesc cu cineva mai important ca o secretară, iar cu cîteva dintre ele mi se pare că am ajuns să mă și culc. Apoi, într-o zi, am reușit să intru în biroul unui producător.

Era tînăr, dinamic, din nord și fără bani. Citise scenariul și îi plăcuse mult. Cu el în birou mai era cineva, un tip în blugi și tricou, regizor de meserie. Văzusem niște filme de-ale lui, niște westernuri nu chiar atît de proaste cum ai fi zis după titluri, și am discutat cordial. Filmul îi plăcea, a spus regizorul, chiar dacă scenariul trebuia modificat în cîteva părți nesemnificative pentru conținutul poveștii. Multe lucruri depindeau de costuri, a spus în schimb producătorul cu multă prudență. Eu am spus că astea n-o să constituie o problemă, iar ei au părut ușurați și tonul a devenit iar unul cordial. Aveau la îndemînă și actorul potrivit pentru rolul principal, un tînăr cîntăreț de muzică pop care se afirma în cinematografie. Sigur, era un pic cam tînăr, dar una dintre ideile regizorului consta tocmai în reducerea cu vreo zece ani a vîrstei protagonistului.

— Aș alege unul dintre tinerii aceia pletoși și de treabă, a zis el. Un tînăr pacifist. Faptul că-și omoară tatăl devine mult mai emblematic.

— Eventual, să cînte din flaut în Piazza Navona, am zis eu.

Regizorul a mijit ochii, cîntărind ideea. I s-a părut bună. Am discutat în continuare, tot mai cordial pe măsură ce sticla de whisky de pe masă se golea. Cînd s-a golit, am împins-o spre ei, spunîndu-le unde trebuiau să și-o bage și de ce. S-au enervat foarte tare și au încercat chiar să mă lovească, dar am reușit să-mi iau tălpășița și să scap complet nevătămat fluturînd sticla ca pe o armă. O aveam încă în mînă cînd am ajuns în stradă și m-am dus s-o predau așa, goală, în cel mai apropiat bar. N-au vrut să-mi dea nimic și am deliberat mult timp, susținînd că sticla nu era din plastic și că probabil mai avea o minimă cotație la bursă. Dar ei nu înțelegeau nimic din tranzacțiile financiare cu sume mari și atunci am ieșit. Primul lucru pe care l-am văzut pe stradă a fost un polițist care cobora dintr-o mașină de intervenție. M-am năpustit spre portieră exact cînd el scotea capul afară. Am aflat mai tîrziu că îi zburaseră doi dinți.

În ce mă privește, m-am trezit într-un pat de fier, în timp ce un chip de femeie cu trăsături aspre, răbdătoare, și cu o bonetă albă pe cap stătea aplecat la cîțiva centimetri de al meu. Imediat după aceea am simțit în brat împunsătura unui ac. Seringa era plină cu un lichid roșu. Am văzut chingile de pe marginile patului. Am întrebat dacă le folosiseră.

— Doar în prima noapte, a zis asistenta.

— De cînd sînt aici?

— De patru zile.

— Dați-mi hainele, am zis, ridicîndu-mă în capul oaselor.

Mă aflam într-o încăpere mare, plină de paturi, dar numai două erau ocupate: unul de mine și altul, aproape de ușă, de nu știu cine. Voiam să-l văd pe medic și să-mi iau tălpășița, dar cînd am încercat să mă ridic în picioare, capul a început să mi se învîrtă și genunchii mi s-au înmuiat. Mi-era un frig îngrozitor, în ciuda prezenței unor calorifere mari de-a lungul pereților coșcoviți.

— Acum îți mai aduc o pătură, a zis asistenta, ajutîndu-mă să mă întorc în pat. O să-l vezi pe medic la amiază. Ai pe cine să anunți că ești aici?

N-am răspuns și mi-am tras pătura peste umeri. Am dormit pînă a doua zi și, cînd m-am trezit, mă simțeam bine și aveam chef să beau ceva. Asistenta – nu aceeași, ci alta – a spus că puteam uita de treaba cu băutul, dar dacă voiam, puteam vorbi cu medicul. Era totuși ceva: un medic. Am spus că voiam să-l văd imediat și apoi să plec. Încăperea avea acum aproape toate paturile ocupate. Am fost condus într-un cabinet cu un dulap cu uși de sticlă și o masă. În spatele mesei stătea un bătrîn lipsit de tact. Primul lucru pe care l-a spus după ce m-am așezat a fost dacă voiam să mor.

— Nu, am zis.

— Atunci uită-te aici, mi-a spus el, întinzîndu-mi o foaie.

Nu am luat-o și, după ce mi-a aruncat o privire, a pus-o pe masă.

— Știi ce e sindromul apusului de soare? a întrebat.

Am clătinat din cap și el a început să citească de pe foaie. L-am auzit spunînd ceva legat de confuzie mentală, fragmente de personalitate primitivă, agitație și iritabilitate, oboseală fizică și mentală, gesturi automate, delir monoton și confabulație. Confabulație mi-a plăcut mult.

— Vezi vreodată șoareci? a zis.

O întrebare ca asta m-a speriat. Cum adică șoareci? Nu eram deloc în punctul ăla. N-am spus nimic, dar el și-a dat seama și a împins foaia într-o parte.

— Îți amintești că ai aruncat o sticlă goală spre oglinda unui bar și că ai agresat un polițist? Există o plîngere pe numele tău.

Îmi aminteam doar de polițist. Medicul a stat și m-a privit, apoi a lăsat creionul să cadă pe masă și a emis sentința:

— Nu mai trebuie să pui în gură nici o picătură de alcool. Ficatul tău nu-ți îngăduie asta. Trebuie să fii atent. Există oameni care pot bea și oameni care nu pot bea. Tu nu poți. Bagă-ți asta bine în cap dacă vrei să mai trăiești. Dacă nu, fă cum crezi.

— N-o să mai beau, am zis.

— De tine depinde.

— N-o să mai beau, am zis din nou. Pot să plec?

— Dacă te simți în stare.

Atunci i-am mulțumit și am pornit spre ușă. În timp ce o deschideam, a vorbit din nou.

— Gazzarra, a zis, iar eu m-am întors, pentru că vocea îi era acum diferită, amabilă. O să fie greu, a spus cînd m-am uitat la el.

— Știu, am mai încercat o dată, i-am zis eu.

Brusc, mi-a venit să plîng.

— Întoarce-te dacă ai nevoie de ajutor.

Am închis ușa și am pornit pe coridor. O asistentă împingea un cărucior plin cu seringi roșii. Suna precum clinchetul scos de un cărucior cu băuturi. Am oprit-o și am întrebat-o dacă puteam să-mi primesc hainele. M-am dus în încăperea aceea mare, m-am așezat pe pat și am așteptat. Cînd asistenta s-a

întors cu hainele, am întrebat-o în ce zi sîntem. Mai erau zece zile pînă la Crăciun.

Cînd cineva renunță la băutură, are întotdeauna impresia că lumea profită de asta ca să dea năvală peste el, dar în cazul meu n-a fost doar o impresie. A doua zi, dimineața, la mine acasă, m-a trezit o vibrație înăbușită și monotonă pe care n-o mai auzisem niciodată. M-am dus la fereastră și am văzut că valea dispăruse. Sub soarele rece de decembrie, un excavator dezrădăcina copacii, lăsînd pe pajiște o dîră de culoare închisă, ca o rană. Construiau și, ca întotdeauna, începeau prin a distruge totul. Povestea a continuat zile în șir, iar din cînd în cînd vibrației excavatorului i se adăuga pîrîitul unui copac ce se prăbușea, dar de-acum stăteam în casă doar ca să dorm.

Abia mă puteam ține pe picioare. Alcoolul fusese eliminat din venele mele, lăsînd acolo un gol pe care nu știam cum să-l umplu. Mă sileam să mănînc multă carne și legume proaspete, așa cum scria pe foaia pe care mi-o dăduseră la ieșirea din spital împreună cu pastilele albastre, dar cu greu reușeam să beau un pic de ceai și niște suc de portocale. Într-o seară, gîndindu-mă că mi-ar fi făcut mai multă plăcere să mănînc în compania cuiva, le-am telefonat soților Diacono. A răspuns Viola, numai că, auzind în spatele vocii ei altele pe care le cunoșteam, am stabilit o întîlnire pentru seara următoare. Cînd m-am dus la ei, în camera de zi, în spatele canapelei de catifea albă, era un brad de Crăciun aproape la fel de mare precum cel de la magazinul Rinascente.

— Orașul a luat-o razna, a zis Viola. Ai fost în centru zilele astea?

Avusesem grijă să îl evit. Dacă exista ceva ce nu suportam, erau ornamentele de pe străzi și Moș Crăciunii cu barbă albă din fața magazinelor. Nu suportam nici brazii de Crăciun de cînd deveniseră de plastic, dar n-am spus-o – și nu doar pentru că al soților Diacono era un brad adevărat, cu miros și tot restul, ci pentru că mă simțeam bine și nu aveam chef să vorbesc. Mă uitam la valet, care tot făcea ture dus-întors, pregătind masa. În momentul ăla, în timp ce așteptam ca Renzo să se întoarcă de la televiziune, era o atmosferă de familie, una bună. Și mai era și ceva în plus. Văzusem niște pachete colorate îngrămădite pe coridor și asta îmi reamintise uitatele sărbători de Crăciun milaneze, cu aerul lor rece și umed, mirosul de ceață și de mandarine și mai ales magazinele, băcăniile decorate somptuos cu munți de brînzeturi proaspete, șiruri de cîrnați și crenvurști fierbinți și delicioși. De Crăciun tata comanda coșuri întregi de provizii și toată după-amiaza de ajun era un du-te-vino al băieților de prăvălie care sunau la ușă și lăsau grămezi de minunății pe masa din bucătărie, în chițăielile surorilor mele, care începeau să guste cîte un pic din toate, înfuriind-o pe mama, pentru că stricau aspectul farfuriilor. Dumnezeule, fuseserăm totuși fericiți odinioară! M-a cuprins dorința neașteptată de a mă duce la Milano.

— Pe vremuri Crăciunul era mai intim, a zis Viola. Acum povestea asta cu cadourile e o adevărată nebunie. Știi cît a trebuit să cheltuiască Renzo pentru cadourile de Crăciun?

„Asta e pentru tine“, spunea tata, „și asta pentru tine, și asta pentru tine“, timp în care împărțea cadourile. Nu ne rostea niciodată numele, cine știe de ce.

— Ai mai auzit ceva de Arianna?

— De unde? am zis în timp ce un cuțit începea să se răsucească în mine. Poate cultivă liliac.

— Ce absurd, a zis Viola fără să înțeleagă despre ce vorbeam, dar ea nu fusese în fața vilei contelui di Sant'Elia. Individul ăla, Arlorio, îi interzice să-și vadă sora și, în consecință, și pe noi. Eva e disperată. E într-o stare groaznică.

S-a uitat la mine.

— Tu știai că e cu Arlorio, nu? a zis nesigură.

Am spus că nu și Viola și-a mușcat buzele. Atunci i-am spus că bănuisem totuși asta și ea și-a revenit. A devenit meditativă.

— De ce s-a terminat așa, Leo? a zis, dar eu nu i-am răspuns.

Mi-era deja greu să nu mă gîndesc la asta, nu mai aveam nevoie să se amestece și ceilalți. Dar Viola avea chef de vorbă.

— A fost în mare parte vina Evei. Era de o gelozie incredibilă. Nu mă refer deloc la Livio, aia, după mine, a fost nebunie pură, mă refer la ce s-a întîmplat înainte, cu tine. Nu suporta faptul că Arianna te iubea.

Așa am aflat că mă iubise. Așa am aflat, pe tonul intim și convingător al unei bîrfe, că mă iubise. Se petrecuseră scene teribile din cauza mea. Eva nu putea înțelege cum de Arianna poate fi îndrăgostită de un tip deznădăjduit ca mine. Nu făceau altceva decît să se certe, dar scena cea mai violentă izbucnise atunci cînd dispărusem de la televiziune. Erau cu toții la cină și Arianna, cuprinsă de fricile ei, se ridicase încontinuu ca să-mi telefoneze pînă cînd Eva explodase. Se spărseseră farfurii, se plînsese, iar în cele din urmă Arianna plecase, urlînd că o să meargă să locuiască la mine. Dar nu mă găsise acasă și la cinci dimineața se dusese la soții Diacono. Era într-un asemenea hal, că fuseseră nevoiți să cheme un medic.

— Nu reușea să respire, mi-a zis Viola.

N-am spus nimic. Mă gîndeam la seara următoare, cînd venise la mine acasă și o lăsasem pe fotoliu, întorcîndu-i spatele.

A intrat Renzo, care m-a bătut ușor pe umăr, cum îi era obiceiul.

— Ia te uită cine e! a zis. Ce spui de brad?

— A rămas tot un sălbatic, a rîs Viola. Nici nu s-a sinchisit să se uite la el.

Mă enervau. Mă gîndeam la ce-mi spusese Viola în timp ce mă conducea la ușă în seara cînd dispărusem de la televiziune. „Sun-o pe Arianna, știi cum dramatizează ea“, asta spusese. După toate cele întîmplate, după ce o văzuse în starea aia, asta îmi spusese. Dar așa erau ei. Tratau totul cu superficialitate. Erau frivoli și siguri pe ei. Striveau oamenii cu o replică și apoi treceau peste moment, îndreptîndu-se spre primul fotoliu ce le ieșea în cale. Bine, un alt loc pe care trebuia să-l uit. Am fost nevoit să fac un efort ca să vorbesc în timpul cinei. Apoi am fost nevoit să fac altul ca să joc șah cu Renzo. Mă gîndeam la Milano. Aveam poftă de un pic din viața aia serioasă și ușor obtuză care se trăia în orașul meu mohorît. Eram sătul de glumițe și de saloane unde se ucidea fără vărsare de sînge, pe neașteptate, ca și cum oamenii ar fi fost niște haine.

Cînd am ieșit, un vînt înghețat și tăios lustruia orașul, deasupra căruia strălucea un cer care-ți rupea sufletul. Mi-am ridicat gulerul paltonului și am urcat în vechea mea Alfa Romeo. Acolo, ferit de vînt, mi-am numărat banii rămași. Suficienți. Aveam un tren la unu noaptea și abia am ajuns la timp să-l prind. Am călătorit toată noaptea. Trenul era aglomerat și în compartiment nu puteai respira. Atunci am ieșit pe culoar și m-am așezat pe un taburet, sprijinindu-mă cu

fruntea de fereastră. Stăteam incomod și totuși am adormit, ascultînd vocile venite din compartimentele cufundate în întuneric. Ultimul lucru pe care l-am auzit a fost rîsul unei fete în liniștea unei gări mici, apoi n-am mai auzit nimic, nici n-am mai simțit frigul de la fereastră în dreptul frunții. M-am trezit de două ori. O dată în toiul nopții, în timp ce trenul traversa munții Apenini. Erau acoperiți de zăpadă și am stat să-i privesc, fumînd o țigară. A doua oară a fost aproape în zori, în timp ce goneam prin mijlocul cîmpiei. Două ore mai tîrziu, eram la Milano.

Am coborît din tren într-o dimineață cenușie. Eram la capătul puterilor și simțeam că miros a cale ferată, senzație care îți rămîne întotdeauna după o noapte petrecută în tren. Nu puteam să mă prezint acasă fără valiză și în starea aceea. M-am dus la baia publică. Fața pe care am văzut-o în oglindă m-a făcut să înțeleg cît de disperat era gestul meu. Mă trădau ochii umflați și înroșiți, precum și obrajii scobiți și moi, de bătrîn. Am făcut un duș și am trecut pe la bărbier, dar fără îmbunătățiri semnificative. Atunci am încercat cu micul dejun, dar cafeaua era grețoasă și frigea, brioșa învelită în plastic părea ieșită dintr-o fabrică de pneuri și barmanul nu era cu mult peste nivelul unui spălător de vase grăbit. A trebuit să fac un efort ca să nu mă urc înapoi în tren și să părăsesc gara.

Știam mirosul aerului, mirosul ăla de ceață și de mărăcini fumegînd care se simte întotdeauna la Milano iarna. Cu o zi în urmă ninsese și pe marginile trotuarelor erau mormane de zăpadă murdară și înghețată. Casele se înălțau într-o negură străvezie, care înăbușea zgomotele, luminată din cînd în cînd de un soare pe punctul de a se stinge. Era frig. Mă simțeam în

continuare înțepenit cînd m-am urcat într-un tramvai, *dar tramvaiele sînt frumoase*, și m-am așezat pe bancheta din lemn lucios, lustruit. În jurul meu oamenii vorbeau cu vechea, uitata intonație și lumea era palidă și deprimată, pregătită pentru masacrul cotidian.

Am început să recunosc străzile din cartierul meu. De cînd locuisem eu acolo, apăruseră multe magazine noi, așa că le recunoșteam aproape numai după nume. În dimineața aia am observat mult mai clar schimbările și totuși cîte ceva din trecut ieșea mereu la suprafață, o cîrciumă cu firmă verde și o balerină albă pe ea, magazinele chinezilor, tutungeria unde intrau curvele să stea un pic la taclale și să se pieptene – și toate erau lucruri care rezistau, strivite între magazinele noi, cu vitrine de cristal. Apoi, dintr-odată, n-am mai recunoscut nimic. Unde era urîta biserică barocă? Pentru o clipă m-am gîndit că tramvaiul își schimbase traseul și am verificat instinctiv numele străzilor. Erau cele potrivite, dar biserica nu mai era – și nu doar biserica dispăruse, cum am văzut cînd am coborît din tramvai, ci și colina din fața casei mele. Acolo fusese o colină cu copaci, cu scări de granit și lungi povîrnișuri pe care, cînd eram mic, mă dădusem pe ghețuș în iernile lungi și geroase, iar o dată îmi fracturasem un braț. Nu mai era. Fusese rasă, iar în locul ei se vedea structura scundă a unei piețe acoperite. Dar nu faptul în sine mă năucea, ci perioada în care se întîmplase: ceva mai mult de-un an. Am coborît din tramvai și am început să mă învîrt prin piață. Gemea de mărfuri, mai ales de fructe și brazi îngrămădiți în colțuri, ce răspîndeau un parfum absurd de pădure. Am cumpărat un ciorchine de struguri și am început să-l mănînc. Era atît de rece, că mă dureau dinții. Între timp mă uitam la casa mea. Rămăsese la fel, totuși nu-mi spunea nimic.

Strada era cea care strica totul. Odată fusese o stradă curată, dar acum te îngrețoșa. Am aruncat ciorchinele fără boabe, am dat să traversez și să mă duc acasă, dar m-am oprit.

Tata ieșea pe ușa blocului. Am dat să-l strig, apoi m-am gîndit să mă iau după el, să-mi strecor mîna pe sub brațul lui ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat și să-i văd mirarea pe chip. Dar am rămas pe loc. Aparent nu se schimbase, trupul îmbrăcat în palton îi era masiv și mersul îi rămăsese apăsat și moale, dar știam că dacă l-aș fi privit în ochi, aș fi văzut cît îmbătrînise. Am stat locului, iar el s-a apropiat de mașina lui. A deschis portiera și s-a întors spre casă. I-am urmărit privirea și am văzut-o pe mama la fereastră. El i-a făcut un semn cu mîna, un salut și totodată un îndemn să intre înapoi în cameră, ca să nu i se facă frig, dar ea nu s-a clintit, ci a zîmbit, făcîndu-i la rîndul ei semn să plece. Era un ritual pe care nu-l văzusem niciodată desfășurîndu-se. Poate că începuse de cînd rămăseseră singuri. Apoi tata a urcat în mașină și a rămas mult timp pe loc, așteptînd să se încălzească motorul, cu respectul ăla incredibil al lui pentru lucruri. În tot timpul ăsta mama a rămas la fereastră, dar în spatele geamurilor închise, așa că n-am putut s-o văd bine și să-mi dau seama cum se simte. Cînd, în sfîrșit, mașina a demarat, pornind cu strănuturi spre intersecție, a dispărut și mama de la fereastră.

Am continuat să stau locului. Nu-i văzusem niciodată atît de liniștiți. În mod cert nu se gîndeau la mine. De ce să mă duc să-i necăjesc? Mai erau două zile pînă la Crăciun și probabil că totul fusese deja organizat pentru prînzul cu fiicele lor, soții fiicelor și copiii fiicelor. Toți, oameni cumsecade, ce legătură aveam eu cu asta? Deja percepeam întrebările mamei, privirile tăcute ale tatei, comentariile surorilor mele de la înălțimea micului și

stabilului lor dram de respectabilitate în care își făcuseră cuibul. Plecasem cu mult timp în urmă, trebuia să mă duc să-i necăjesc tocmai de Crăciun? Oricum, ceva tot trebuia să fac – măcar să mă mișc. Era prea frig ca să stau pe loc. Așa că am pornit în căutarea unei băcănii și am rătăcit pînă cînd am găsit una care să-mi convină. Înăuntru era mai îmbelșugată și mai strălucitoare ca o catedrală. Am comandat un sendviș cu crenvurști fierbinți, am cerut să îmi pună în el varză acră și un pic de muștar, iar apoi am pornit-o pe jos spre gară, mîncînd din mers. Crenvurștii erau excepționali. Drept să spun, meritau cu certitudine o călătorie la Milano. Era ciudat, dar nu mă simțeam nici măcar trist. Sau cel puțin nu foarte mult. Un pic deznădăjduit, asta da, iar la un moment dat am luat tramvaiul. Dacă aveam ceva noroc, încă mai puteam găsi o carte bună la chioșcul din gară și-apoi un tren nu prea aglomerat. Am avut noroc. Cartea era bună și trenul, practic, gol. Tristețea m-a cuprins cînd trenul s-a pus în mișcare. Cînd mi-am dat seama că dacă ar fi luat-o într-o altă direcție, în oricare alta, pentru mine ar fi fost totuna.

La sfîrșitul lui ianuarie am primit o scrisoare de la Glauco și Serena. Era prima în cei doi ani care trecuseră și, de cum am văzut-o, am știut că o să fie și ultima. Se întorceau. Pomeneau ziua și numărul zborului și m-am gîndit că o să fiu nevoit să merg să-i iau. Am petrecut două zile făcînd ordine în apartament. A trebuit să cer ajutorul portăresei, pentru că acum în vale erau multe excavatoare și ridicau un praf afurisit de gros. De luni de zile îl lăsasem complet în părăsire și am avut mult de muncă pînă ce toate cele trei camere au căpătat un aspect decent.

Mi-am dat seama că se schimbaseră imediat ce i-am văzut coborînd din avion. M-am chinuit să-i identific printre ceilalți pasageri, apoi am recunoscut mersul de boxer al lui Glauco și, alături de el, silueta delicată a Serenei, cu un poncho pe ea. Au venit spre mine făcînd gesturi ample. Glauco a ajuns primul. Se îngrășase și avea un aer mult mai jovial decît atunci cînd plecase. Probabil că își recăpătase încrederea în sine. Mi-a strîns mîna cu căldură. Serena, în schimb, m-a sărutat pe buze.

— Nu te uita la mine, a fost o călătorie groaznică, a zis ea.

Dar era foarte drăguță și, cînd a văzut vechea Alfa Romeo, a rîs amuzată:

— Dar cum, încă ai rabla asta? Ce înduioșător!

Am încărcat valizele și ne-am înghesuit toți trei pe bancheta din față. Glauco era cel mai mulțumit. Avusese două expoziții în cele mai bune galerii din Ciudad de México. În ce o privea pe Serena, nu exista critic care să nu fi fost cucerit fără rezerve de scenografiile ei la *Andrea Chénier* și *Traviata*. Știam cum li se zicea? Cei doi italieni geniali, așa li se zicea. Și nici nu-mi puteam închipui recepțiile de-acolo. Să cazi pe jos, nu alta! Cu toți militarii și politicienii ăia. E drept că Glauco încasase și un scuipat de la un student, dar învățaseră să-i doară în cot de cei care-i contestau. Și-apoi nici nu înțelegeai ce spuneau ăia de-acolo. Nu știau decît să se lase omorîți în piețe.

— Pe scurt, a zis Serena, o grămadă de bani. Și abia așteptăm să ne întoarcem. Cum merg lucrurile pe-aici?

— La fel, i-am răspuns eu.

— Cum dracu' reușiți să trăiți aici? a zis Glauco. Noi ne întoarcem imediat ce-o să putem. Nu-i așa, iubito?

Abia dacă au observat ordinea făcută în apartament, care de altfel a rezistat foarte puțin sub avalanșa bagajelor lor. Serena a

scos din valiză un halat mexican, a făcut un duș și s-a așezat pe fotoliu ca să bea o sticlă de tequila cumpărată din *duty-free*.

— Nimic nu e ca tequila. E *fuego*! a zis ea. Așadar, vrei să-mi povestești despre tine sau nu?

— Tot ca înainte, am zis. Nu, nu beau.

— Bineînțeles, poți să stai aici cît vrei. Te văd un pic deprimat.

— Poate să rămînă și pentru totdeauna, a zis Glauco, apărînd în chiloți din baie. Doar nu vrei să locuiești în continuare aici!

Dar n-a spus nimic despre scheletul de ciment care luase locul copacilor din vale.

— O să mă întorc la hotel, am zis eu. M-am anunțat deja. O să-mi dea fosta mea cameră. Dar mîine, dacă nu vă deranjează.

Nu-i deranja și, după un ultim pahar, au început să desfacă valizele și să-și pună hainele în șifonierul din dormitor. Fiecare lucru pe care îl luau în mînă avea o poveste și simțeau nevoia să mi le spună pe toate.

— Ăsta e pentru tine, a zis Serena, dîndu-mi un mic totem din bronz. E zeul fertilității.

Era storcoșit, gheboșit, cu două pietre roșii în loc de ochi.

— Porc bătrîn, a zis Glauco, așezîndu-se pe pat, cine știe cîte ai făcut în patul meu! Cum îți merge cu femeile? Niciodată n-am înțeles de ce au așa o slăbiciune pentru tine. Și prietenii?

— Graziano a murit, am spus atunci.

— Of, Hristoase, ce spui acolo? Îmi pare rău, era unul de-ai noștri, a zis el.

Cum să nu. Tocmai mă pregăteam să-i spun o dată pentru totdeauna ce credeam despre el, cînd a venit Serena, ținînd în mînă halatul roșu.

— Ai păstrat cîrpa asta? a zis ea. De ce n-ai aruncat-o?

După care m-a sărutat pe buze.

Mi-era greu să-i suport și am regretat ce spusesem despre camera de hotel, cum că urma să se elibereze abia a doua zi, dar trebuia să rezolv problema cărților și a hainelor mele și, într-un fel sau altul, aveam nevoie de încă o zi. Așa că m-am dus la *Corriere dello Sport*, în ciuda faptului că era ziua mea liberă, doar ca să nu mai stau cu ei.

Seara, cînd m-am întors, se uitau la televizor. Îl reparaseră chiar în după-amiaza aia. Am stat cu ei cît să fumez o țigară, apoi m-am dus în camera mea. Pentru prima dată, am închis ușa. Am adormit cu greu: de cînd renunțasem la băutură, mă chinuiau insomniile. I-am auzit învîrtindu-se prin casă între baie și coridor și timp de cîteva minute le-am auzit și vocile, cu Serena chicotind și Glauco zicîndu-i că e cretină. Apoi au închis ușa dormitorului lor. În scurt timp am auzit arcurile patului scîrțîind. Atunci am aprins veioza și am început să citesc. Cînd Serena s-a dus la baie, probabil a observat lumina care se strecura pe sub ușa mea, pentru că am auzit-o chicotind.

A doua zi dimineața, Glauco a ieșit devreme ca să caute un atelier de închiriat și Serena a venit să-mi aducă cafeaua la pat. Purta halatul roșu, desfăcut la piept.

— Fă-mi loc, a zis, așezîndu-se pe pat în timp ce eu beam cafeaua. De ce l-ai păstrat? m-a întrebat, atingînd marginea halatului.

— Mă gîndeam că o să mai ai nevoie de el.

— De cîrpa asta? a rîs ea.

Apoi a mîngîiat pătura.

— Nu ai o față odihnită, a zis.

— Am dormit puțin.

— Și eu am dormit puțin.

— O fi din cauza călătoriei, am comentat, gîndindu-mă la momentul cînd o îmbrățișasem între valize, în urmă cu doi ani.

— Hai să zicem așa, a chicotit ea.

Atunci i-am spus că vreau să termin de strîns cărțile și i-am dat de înțeles că trebuia să plece. A rămas o clipă interzisă, apoi a ridicat din umeri și a rîs iar:

— Ciudat. Întotdeauna ai fost cel mai ciudat dintre prietenii lui Glauco.

Cînd am rămas singur, m-am uitat la ceașca de cafea. Mai rămăsese un pic în ea și am golit-o. Apoi m-am întins pe pat și am stat să ascult zgomotul excavatoarelor.

10

Dintre toate hotelurile în care locuisem, îl preferam pe cel din spatele pieței Campo dei Fiori. Îmi plăcea să mă întorc acolo seara plimbîndu-mă pe străduțe și traversînd piețele pustii și tăcute. Era vechiul centru de piatră al orașului, construit cu cinci secole în urmă de arhitecți vizionari la ordinele unor papi severi, unde un număr exagerat de biserici, înghesuite între case, își înălțau crestele de travertin, sugerînd posibila cruzime a cerurilor. Ziua cartierul era un furnicar, dar spre seară se simțea că e sub nivelul rîului și, pe zidurile caselor, lespezi de piatră cu o dată marcată pe ele depuneau mărturie despre nivelurile inundațiilor antice. La adăpostul unor maluri mai înalte, cartierul parcă se uscase. Crăpături mari brăzdau zidurile clădirilor, tencuiala cădea și, cînd mergeai pe străzi, puteai vedea prin ferestre cum se desprindeau bucăți din tavanele pictate. Meșteșugarii din ateliere aveau mereu aerul că repară ceva.

Mă vedeam adesea cu o fată pe nume Sandra. Avea douăzeci și doi de ani și ne întîlneam în Piazza Navona ca să mergem la cină și la cinema. Îi plăceau mult cinematografele experimentale, dar acolo dădeau mereu filme pe care le văzusem deja și cînd, în cele din urmă, i-am spus să aleagă între mine și cinematografele experimentale, a ales cinematografele.

În rest mă duceam în fiecare zi la *Corriere dello Sport*, dar nu mai lucram cu Rosario. Un articol scris în locul unui ziarist bolnav îmi deschisese ușile redacției. Nu găsisem nici un motiv să refuz, dar lui Rosario nu-i picase bine, pentru că făceam ceea ce visase dintotdeauna să facă el și cîștigam mai mult. Îmi părea rău că se îndepărtase de mine, pentru că mă ajutase mult în momente grele, și încercam să-l vizitez cît mai des la departamentul de primire a știrilor, dar asta nu făcea decît să-l irite și mai mult, așa că într-un final am renunțat cu totul la asta.

În primăvară ziaristul specializat pe tenis a publicat un interviu cu Livio Stresa. Urma să joace din nou în turnee și ziaristul se întreba dacă, la patruzeci de ani și după o perioadă atît de lungă de inactivitate, poate să mai facă ceva. Turneul se ținea la Roma și eu l-am urmărit prin intermediul cronicilor pe care le publicam. Spre surprinderea tuturor, Stresa a jucat niște meciuri extraordinare și, cu o fărîmă de noroc, a ajuns în finală împotriva unui polonez de douăzeci de ani, care-l eliminase pe capul de serie numărul 1 al turneului. M-am gîndit un pic, apoi m-am hotărît să mă duc să văd partida.

Era o zi superbă de primăvară și în tribune erau actori de cinema, regizori, scriitori, ziariști, cele mai frumoase fete din oraș și femeile pe care de obicei le vedeai în fotografiile din diverse reviste. Toți așteptau cu mare nerăbdare și se vînzoleau, vrînd să găsească locurile cele mai bune. Eu am căutat grupul pe gradenele din tribuna centrală – cea mai scumpă –, dar nu l-am văzut. L-am găsit în schimb ceva mai jos, pe gradenele din tribuna din spatele terenului, unde puteai vedea partida fără să întorci tot timpul capul și să-ți exprimi susținerea de la cîțiva metri în spatele jucătorilor. Aveau pe cap șepci albe, bizare, și

erau prezenți toți: soții Diacono, Eva, tînărul rus, manechinul, umoristul și scriitorul cu mustăți albe, care peste iarnă publicase o carte ce nu cîștigase nici un premiu important. Lipsea doar Arianna. Cînd Stresa a intrat pe teren, tot grupul s-a ridicat în picioare răcnind, dar el era foarte nervos și abia dacă s-a uitat la ei.

A fost un meci lung și istovitor. Stresa era un jucător bun, ferm și inteligent, în timp ce polonezul, blond și foarte apreciat de doamne, juca extrem de agresiv. A fost imediat clar că o să cîștige cel care o să reziste fizic mai mult. Timp de aproape trei ore grupul a trecut de la extaz la disperare. De fiecare dată cînd Stresa juca în jumătatea aceea a terenului, îl susțineau așa de zgomotos, că arbitrul a trebuit să le ceară de mai multe ori să facă liniște. Dar meciul era într-adevăr emoționant și la începutul setului al cincilea, cînd Stresa a început să returneze în fileu, l-am încurajat și eu. Nu știu de ce am făcut-o. Poate pentru că mă vindecasem, poate pentru că suferea în modul acela subtil și feroce, alcătuit din tăcere și singurătate, în care tenisul te poate face să suferi, poate pentru că îl văzusem ținînd paharul Evei în foaierul unui teatru și pentru că acum, acolo jos, în mijlocul tuturor acelor oameni care urlau, nu mai avea înfățișarea unei păsări dezorientate, ci a unui cocoș de luptă cu ciocul însîngerat. Poate pentru că amîndoi o avuseserăm în brațe pe Arianna și o pierduserăm.

Ultimul set s-a desfășurat într-o liniște nervoasă, în timp ce jucătorii schimbau lovituri ucigătoare. Polonezul a țîșnit o ultimă dată pe un stop al lui Stresa și a înălțat mingea de sub fileu exact atît cît trebuia ca s-o pună din nou în teren. L-am văzut pe Stresa rămînînd nemișcat pe fundul terenului și închizînd ochii. S-a înălțat un țipăt. Am recunoscut vocea Evei.

Apoi din tribune s-au auzit ropote de aplauze eliberatoare, în timp ce nervii polonezului au cedat brusc, făcîndu-l să izbucnească într-un hohot de plîns. Stresa a reușit să zîmbească și i-a înconjurat gîtul cu un braț, felicitîndu-l. Și atunci am fost bucuros că-l încurajasem. Întotdeauna îmi plăcuseră oamenii care știau să piardă.

Am pornit spre ieșire prin mulțime. Cînd mai aveam puțin pînă să ajung la porți, m-am auzit strigat. Era Eva. Probabil se pierduse de restul grupului, pentru că era singură.

— Ce faci, nu mă saluți? a zis șovăitoare, apoi a trebuit să se agațe de brațul meu în timp ce eram împinși spre tribune. Dumnezeule, ce oameni oribili! a comentat ea înspăimîntată.

Avea chipul înroșit de soare și în ochelarii ei negri se reflecta mulțimea care ne înconjura.

— Nu te-am văzut, am zis eu. Îmi pare rău pentru Livio, a jucat extraordinar.

Dar nu despre Stresa voia ea să vorbească. Mulțimea o speria și continua să privească nervoasă în jur.

— Știi ceva de Arianna? a întrebat fără să-mi dea drumul la braț. Știi că el nu vrea s-o mai văd? Știi că ea mă urăște? Speram atît de mult s-o văd azi!

M-am uitat și eu în jur. Am văzut pe cineva din grup. Mulțimea îi împrăștiase și se căutau, strigîndu-se unii pe alții. Eva tot nu-mi dădea drumul la braț.

— Ești sigur că nu știi nimic de ea? Hai, *te rog*, zi-mi dacă știi ceva! a spus cu un geamăt, timp în care mulțimile de oameni se luptau în ochelarii ei.

— Nu, nu știu nimic. Dacă aș ști ceva, ți-aș spune.

Și era adevărat, i-aș fi spus. A încuviințat din cap.

— Da, știu că mi-ai spune. Tu înțelegi.

A avut un moment de ezitare înainte să-mi întindă mîna.

— Nu vrei să-mi strîngi mîna? a zis.

I-am strîns-o și ea a zis:

— Iartă-mă. Aș vrea mult să mă ierți.

Atunci, nu știu de ce, i-am cerut și eu iertare. Cineva i-a strigat numele. S-a răsucit încă o dată spre mine înainte să plece, apoi mulțimea s-a revărsat din ochelarii ei și Eva s-a pierdut în mijlocul acesteia.

Știam că o s-o revăd pe Arianna. Simțeam asta. S-a întîmplat într-o după-amiază din săptămîna următoare. Mergea alene pe Via Frattina și studia vitrinele. Ieșisem de la *Corriere dello Sport* și mă întorceam pe jos la hotel. M-a văzut.

— Nu se poate! a zis entuziasmată.

— Ba uite că da, i-am răspuns. Am supraviețuit.

— N-o să ți-o iert niciodată. Ce treburi serioase ai făcut? a continuat, prinzîndu-mă de încheieturi. Lasă-mă să văd. Nu ai nici măcar cicatrici.

Apoi m-a privit atent.

— Sînt fericită că te văd, *știi*?

Vocea ei avea alte inflexiuni, dar i-o recunoșteam. Aș fi recunoscut-o dintr-o mie, după o mie de ani și în orice lume m-aș fi aflat. Am tăcut amîndoi o clipă, scrutîndu-ne. Era foarte frumoasă, bineînțeles, dar moda se schimbase și se schimbase și ea. Purta o fustă lungă pînă la glezne și o bluză de mătase cu o fundă neagră pe piept. Avea părul strîns la ceafă și ochii ei mari îi devorau chipul. Era liniștită, lipsită de aroganță și, cumva, amintea de femeile din anumite fotografii sepia vechi.

— Ai avea chef de un *energizant*? m-a întrebat.

— Nu mai beau.

— Iarăși? Dar ăsta-i un viciu, a zis ea intrînd în barul din fața noastră.

A comandat un sherry și i-a mulțumit barmanului cu unul din zîmbetele ei. Barmanul era bătrîn și i-a amintit de *signor* Sandro.

— Nu mai lucrează, a ieșit la pensie, i-am spus eu.

A vrut să știe unde e și eu i-am zis primul lucru care mi-a venit în minte, un hotel vechi din Stresa.

— Să nu rostim nume, *te rog*! a zis ea. Tu ce mai faci?

— La fel. Dar tu cu arhitectura?

— Ador stilul romanic, a declarat inocentă. *De ce?*

Atunci am început să rîdem și am ieșit din bar ca să privim vitrinele magazinelor.

— Îți amintești cum îmi plăcea să mă gîndesc că ai putea să-mi cumperi haine? m-a întrebat.

Îmi aminteam.

— Acum mă plictisește, dar el vrea să mă îmbrace, să mă îmbrace! a zis ea exasperată.

— Îl iubești? am întrebat.

Ea a spus că o să se căsătorească la sfîrșitul verii.

— Bine.

— Dar de ce spui bine? *Tu* trebuie să spui rău.

— Rău.

A ridicat din umeri și m-a lăsat baltă ca să intre într-un magazin. Mi-am dat seama că n-o să mai iubesc în viața mea vreo altă femeie. Am intrat după ea. Studia atentă, nervoasă, rochiile de pe un suport lung.

— Nu găsești niciodată nimic în locul ăsta, a zis fără să-i pese de prezența vînzătoarei.

Apoi a ieșit și a intrat în magazinul alăturat. Am colindat șase sau șapte magazine pînă să se hotărască să cumpere o rochie roșie, pe care a plătit o sumă absurdă. Avea în poșetă un carnet de cecuri gros de un deget și în multe magazine, în timp ce ea pretindea să-i dau sfaturi, vînzătoarele se uitau la mine.

— După-amiaza asta o s-o plătesc cu viața, a zis Arianna rîzînd. E atît de gelos!

— Atunci plec.

— De ce? a întrebat. Nu-mi mai e frică de moarte. Și-apoi ar fi *atît de* romantic! a zis, agățîndu-se de umărul meu și apăsîndu-și obrazul de el. Mirosul tău, a continuat ea, ai întotdeauna un miros *atît de* plăcut! Seamănă un pic cu cel din mașina ta. O mai ai?

— Da, i-am răspuns în timp ce peste mine începeau să cadă fragmente din anul trecut.

Într-o clipă am fost copleșit de o avalanșă de emoții uitate, de amintiri din viața mea cu ea în ultima vară a vieții mele. N-am spus nimic altceva și a tăcut și ea, dar probabil că se gîndea la aceleași lucruri, pentru că atunci cînd, întîmplător, mîinile noastre s-au atins, au rămas prinse una de alta. Mîna ei într-a mea era foarte mică și foarte rece. În jurul nostru oamenii nu mai aveau chipuri și umblau cu o pată de culoare deschisă deasupra umerilor.

— Ascultă, hai să mergem la hotelul meu și să ne tăiem venele, am zis eu.

— Dacă chiar trebuie să mergem la un hotel, am putea face lucruri mai amuzante, mi-a replicat ea. Nu mai stai în casa aia?

— Nu, nu mai stau. Și-apoi, nici nu mai era la fel.

— Desigur, a zis Arianna. Nu eram eu acolo.

Se oprise în fața unei librării.

— Vreau să-ți fac un cadou, dar nu o carte. Ceva cenușiu, ca ochii tăi.

— Nu, am zis eu.

— Te *rog*!

Am ridicat din umeri și ea a început să mă tîrască dintr-un magazin în altul pînă cînd a găsit o cămașă de mătase gri.

— Crezi că și-o poate permite? am întrebat.

— Vai, a zis ea fără să se supere, poate să-și permită o groază de lucruri. Cel puțin atîta timp cît lumea o să mai cumpere tablouri.

— Mai ales pe alea urîte.

— Da, a acceptat ea după ce s-a gîndit un pic. Sînt urîte. Dar o știe și el.

— Și crezi că și-i poate permite și pe ăia? am zis atunci, arătînd spre o pereche de pantaloni cu arabescuri argintii.

Erau pantalonii cei mai jalnici pe care-i văzusem vreodată și ea a început să chicotească.

— Cred că-și poate permite cîteva perechi. Ai ceva împotriva celor cu arabescuri roșii?

Nu aveam nimic împotriva celor cu arabescuri roșii și i-am cumpărat. Apoi au urmat o pereche de pantofi englezești, două duzini de cravate chinezești, cu dragoni și tot restul, și o pereche de papuci de cardinal. Cînd am ieșit din magazin, eram încărcați cu pachete. Din cînd în cînd pierdeam cîte unul și mereu ne atrăgea cineva atenția, pînă cînd Arianna s-a răsucit înfuriată și a zis să nu ne mai bată la cap, că *noi* nu eram genul de oameni care să adune lucrurile căzute pe jos.

— Un smoching albastru, a zis, oprindu-se în mijlocul străzii ca să se uite peste acoperișuri. De culoarea cerului.

— O să fie greu de găsit, am comentat eu.

— Atunci așteptăm asfințitul, am văzut unul roz în Piazza di Spagna. Ce-ai zice de un portțigaret din argint cu monogramă? Sau de un breloc din aur pentru cheile de la mașină? Știi, din alea oribile, cu marca automobilului.

— E de ajuns să fie din aur, altfel nu pornește. Dar aș prefera o pipă.

— De ce una? a zis ea, intrînd într-o tutungerie.

Am ales șapte, cîte una pentru fiecare zi a săptămînii. Din motive necunoscute, cea cu capul de taur gravat a făcut-o să se cocoșeze de rîs.

— Și pentru el? am întrebat. Mi se pare nepoliticos să nu ne gîndim și la el. Crezi că-și poate permite o cutie cu trabucuri?

— Două, a zis ea. Nu fi zgîrcit.

— Cît e ora? am întrebat, arătînd spre ceasul mic de aur pe care-l purta la mînă.

— E de o punctualitate grețoasă, s-a strîmbat ea. Oricum, e ora ceaiului.

Eram în apropierea unei ceainării foarte elegante, dar nu puteam merge într-un astfel de loc încărcați cu pachete, așa că am chemat un taxi, le-am vîrît în el și l-am trimis la hotelul meu.

— Și nici nu putem merge să luăm ceaiul așa cum se cuvine fără un baset, am zis eu, oprindu-mă în fața vitrinei unui magazin cu animale de companie în care era expus un baset.

— Da, a aprobat ea entuziasmată, mi se pare suficient de dezgustător.

A intrat cu un aer hotărît în magazin.

— Dați-mi-l pe monstruleț ăla, a zis.

Monstruleț costa o grămadă de bani și avea un arbore genealogic mai complicat decît al unui conte al Sfîntului

Imperiu Roman. Nu era mai demn de milă decît baseții obișnuiți și a venit după noi, un pic speriat de trafic.

Ceainăria era plină de domnișoare bătrîne împodobite cu bijuterii. Am comandat două ceaiuri de portocale și toate tipurile de brioșe și de *biscotti* pe care le aveau. Aveau și madlene.

— Să le înmuiem în ceai, am zis eu. Ai terminat *Swann*?

— N-am citit altceva toată iarna, mi-a răspuns Arianna, întinzîndu-i o madlenă basetului. Din cînd în cînd încercam să-i citesc cu voce tare, dar pe el îl enerva *teribil*!

— Sînt foarte bune, am zis, luînd încă o madlenă. Exact ca acelea de odinioară.

— Sigur, a întărit ea. De-acum se găsesc numai aici. Ăsta încă e un loc frecventabil.

— Sînt tot mai rare pe zi ce trece.

— Dragul meu, lumea se strînge în jurul nostru din ce în ce mai tare! Ce-o să se aleagă de noi?

Era un joc pe care știam să-l jucăm. Am zis că vedeam totul foarte clar.

— O să ne întîlnim în secret în ceainării pînă cînd eu o să cunosc o doamnă bătrînă și foarte bogată, o s-o omor, o să-i fur bijuteriile și o să fug cu tine la Viena.

Ea n-a zîmbit, ci s-a strîmbat.

— Nici bătrînii nu mai sînt ăia de odinioară. Numai să-l vezi pe el cînd se îmbracă ca un hipiot! a zis, îndepărtînd ceașca. Madlenele astea sînt grețoase.

A pus farfuria în fața basetului.

— Crezi că o să accepte un cec în taverna asta?

L-am chemat pe ospătar și i-am repetat totul în detaliu, de la madlene pînă la tavernă și la cec. Mi-a ascultat cuvintele

schimonosindu-și un pic gura, ca și cum ar fi fost niște lovituri cu pietre și el ar fi fost legat de un stîlp. N-a vrut să accepte cecul și l-a chemat pe șeful localului. Atunci am plătit cu basetul și am plecat sub privirile sticloase ale doamnelor.

— Of, a zis Arianna, întinsă pe bancheta taxiului care ne ducea la hotel, nu m-am mai distrat așa de pe vremea cînd el și-a rupt piciorul alunecînd pe scara vilei.

Așa mi-a vorbit, timp în care eu mă gîndeam că există un Dumnezeu pe lume.

— După-amiaza asta începuse așa de plictisitor! El nu vrea niciodată să rîd, nu vrea să plîng, nu știu niciodată ce să fac *cu el*! Sînt atît de ghinionistă!

Era descumpănită și, cînd i-am cuprins talia cu brațul, s-a refugiat la pieptul meu.

— Dumnezeule, cît te-am iubit! a zis răgușită. Cît te-am iubit, a repetat și a început să mă sărute des și ușor pe căptușeala sacoului.

— Ai negat-o tot timpul.

— Eram *atît de* proastă! Mi-era frică de orice, chiar și de cuvinte. Unde e hotelul ăsta? a întrebat ea, continuînd să-mi acopere sacoul cu sărutări.

— Nu știu dacă o să-ți placă. E foarte modest.

— Vai, ador hotelurile modeste! El merge întotdeauna în alea mondene. Are curve?

— Sîmbăta și duminica, am zis și ea a vrut să afle ce făceam eu sîmbăta și duminica.

Nu suporta ideea că nu știe ce fac eu sîmbăta și duminica, spunea, sărutîndu-mi buzele cu sărutările ei ușoare ca ploaia.

— Te-ai îmbătat cu ceaiul. Pilelile cu ceai sînt teribile, am zis eu.

— Da, da, dacă o spui tu, atunci trebuie să fie adevărat. Dumnezeule! a exclamat. N-am actele la mine. O să mă lase să merg la tine?

Dar holul era gol și am urcat pe scări pînă la ultimul etaj. Primul lucru pe care l-am văzut cînd am intrat în camera mea a fost grămada de pachete înghesuite pe pat. M-am dus la fereastră și am deschis-o. Se vedeau acoperișurile, hotelurile de pe splai și turlele bisericilor. Undeva departe, pe cerul care se stingea, se adunau nori negri. I-am simțit brațele în jurul pieptului și capul sprijinindu-se de spatele meu.

— Ai slăbit, abia acum îmi dau seama, a zis Arianna.

— Nu ai un disc? a întrebat ea, despletindu-și părul în fața oglinzii.

Am găsit un disc cu melodii vechi, de anul trecut, l-am pus la pick-upul portabil pe care-l luasem cu mine din casa cu vedere spre vale, iar ea s-a dus și s-a așezat pe pat, aruncînd pachetele pe podea. Cînd m-am întors spre ea, a bătut ușor pătura cu palma. Zîmbea.

— Vino aici, a zis făcîndu-mi loc. Vreau să-ți simt mirosul.

Ne-am așezat unul lîngă altul. Continua să zîmbească.

— Vreau să te sărut, a spus în timp ce gura ei cobora spre gîtul meu.

I-am simțit degetele descheindu-mi cămașa, apoi am simțit pe piept gura ei umedă și răcoroasă. Vedeam pe fereastră cum cerul își pierde culoarea. Ea se ocupa de catarama curelei mele. A desfăcut-o și a început să mă sărute din nou. Atunci am făcut-o să ridice capul, am îndepărtat-o și am început să mă dezbrac. S-a dezbrăcat și ea, aruncîndu-și fusta și bluza pe podea. Pe trupul ei încă se mai distingeau urmele palide ale costumului

de baie. S-a urcat în pat rîzînd. Apoi n-a mai rîs și vocea i-a devenit posomorîtă și murmura în grabă cuvinte pe care nu le rostise niciodată. M-am răsucit spre ea și am sărutat-o cu brutalitate. Atunci a tăcut și, cînd mi-am pus buzele pe sînul ei, a încremenit, ascultînd atent. Apoi a început iarăși să spună cuvintele alea răgușite și furia mea s-a transformat în căldura pe care o căutasem atîta cu ea. A simțit-o și a rîs, împingîndu-și pîntecele în al meu.

— Acum, a spus în grabă, *acum*!

Cînd m-am ridicat să pornesc din nou pick-upul, cerul era negru.

— Îmi plac cîntecele, am auzit-o spunînd. Sînt *atît de sătulă* de Bach ăla, naiba să-l ia!

Vocea i-a sclipit în întunericul camerei, dar era în ea ceva diferit. Era ca și cum aș fi auzit un instrument al cărui sunet foarte limpede era îmbibat de scîrțîitul ascuns al corzilor torturate. M-am dus la fereastră. Norii apăsau peste case și începuseră să cadă cîțiva stropi de ploaie. Pe străduță lumea mergea grăbită și din cînd în cînd se auzeau huruiturile grilajelor metalice coborîte.

— Începe să plouă, am zis.

— Ești trist, a zis Arianna. Simt eu că ești trist.

— Nu.

— Ce ghinionistă sînt, a continuat ea. Fac întotdeauna alegeri greșite. Acum o să mă duc acasă și o să-i arunc toate pachetele lui în față.

— Nu, am repetat eu.

— De ce nu? a zis și vocea a început să-i tremure.

— Nu ne putem permite așa ceva.

Simțeam că e a mea. N-o simțisem niciodată atît de a mea ca acum, cînd era a altuia. Ce ghinion! Știam ce înseamnă asta: că putea să-mi aparțină doar fiind a altuia. *Cînd și ea era o rămășiță*. A început să plîngă tăcut.

— Nu plînge, am zis.

— Vai, *măcar tu* lasă-mă să fac asta, mi-a răspuns mînioasă.

Atunci m-am dus lîngă ea și m-am așezat pe pat.

— Mi-e rușine, a zis. Mi-e atît de rușine. Fac dragoste ca o tîrfă.

— Nu fi proastă.

— Ba da, așa e. El m-a învățat s-o fac așa și el se culcă mereu cu tîrfe.

N-am spus nimic. Eram prea bătrîni, era prea tîrziu, totul mersese prea rău.

— Graziano a murit, știai? am zis eu fără delicatețe.

Atunci din întuneric s-a auzit un geamăt și vocea ei s-a frînt într-un plîns disperat. Am știut pe loc că n-o să mai fie niciodată la fel ca înainte. A fost singurul lucru la care m-am gîndit: că-i frînsesem vocea. A plîns îndelung, agățîndu-se de mîna mea, timp în care eu mă gîndeam la vocea ei moartă. Apoi, încet-încet, s-a liniștit.

— Vreau să merg acasă, a zis.

Pe străduță ploaia răpăia cu un zgomot ce amintea de ceva ce se prăbușește brusc. Ne-am îmbrăcat în tăcere în timp ce discul rostogolea mai departe cîntecele de anul trecut. Cînd am coborît în hol, portarul n-a ridicat ochii din *Corriere dello Sport*, dar chipul Ariannei tot a împietrit.

Strada se uscase și am mers în tăcere pînă la o stație de taxiuri. Cînd am urcat în mașină, mi-am dat seama că nu suportam s-o părăsesc în felul ăla. Voiam să-i explic, să-i spun

ceva, dar și cînd stăteam în mașină, în mijlocul traficului, și îi cuprinsesem umerii cu brațul, tot n-am găsit nimic de spus. Apoi ea a cedat și și-a lăsat capul pe spătarul banchetei, cuprinsă de sfîrșeală.

— Totul într-un an, a zis încet. Un an înseamnă atît de puțin!

A închis ochii.

— Uneori aș vrea să mă întorc la clinică, dar de data asta n-ar veni nimeni să mă ia.

— Aș veni eu.

— Da, tu da, a zis ea.

Cînd taxiul a reușit să scape din trafic și s-a oprit în fața vilei contelui di Sant'Elia, n-a vrut să mă sărute. A coborît grăbită, arogantă. A deschis poarta, apoi am văzut-o alergînd pe scări, apăsînd butonul soneriei și rămînînd să aștepte în parfumul arbuștilor de liliac. N-a întors nici o clipă capul. Apoi a intrat. Atunci m-am uitat la taximetrist, care m-a întrebat unde voiam să mergem. Nu eram departe de hotel și aveam chef să mă plimb. Așa că am plătit și am pornit pe jos. Ploua slab și orașul mirosea a praf.

În dimineața următoare am ieșit să merg la *Corriere dello Sport*. Pe timpul nopții în sfîrșit plouase și aerul era limpede și proaspăt. Cînd m-am trezit în traficul de pe splai, în zarva claxoanelor, m-am uitat la copaci. Înfrunzeau și m-am gîndit că în curînd o să vină vara și apoi toamna și apoi iarna și apoi din nou primăvara, mereu la fel, pentru veșnicie sau pentru o perioadă atît de stupid de lungă încît să pară o veșnicie. Ce-o să mă fac? Brusc, am știut că sosise momentul să-mi iau tălpășița. Toți o făceau mai devreme sau mai tîrziu. Prima regulă: să nu

faci excepție de la regulă. Am apucat-o pe prima stradă liberă și m-am întors la hotel.

Nu mi-a luat mai mult de o oră să-mi fac valizele. Am luat trei, una pentru haine și două pentru cărți, cele pe care nu le lăsam niciodată în urmă, cele pe care le luam mereu cu mine cînd mă mutam dintr-un hotel în altul, dintr-un loc oarecare în alt loc oarecare. Erau acolo vechiul exemplar din *Ulise* în colecția „Medusa“, *Moby Dick* al lui Pavese[1], Conrad și ediția de buzunar din *Marele Gatsby*, îngălbenită, dar cu foile încă prinse, apoi am mai luat *Martin Eden*, pe Nabokov, pe bătrînul Hem[2], poeziile lui Eliot și ale lui Thomas, *Doamna Bovary*, *Lumea de ieri*, Chandler, *Cvartetul din Alexandria* al lui Durrell, Shakespeare și Cehov. Totul în două valize.

— Întotdeauna e așa, i-am spus portarului, care m-a întrebat dacă plec. Întotdeauna cei mai buni pleacă.

M-a ajutat să încarc totul în vechea mea Alfa Romeo. Îi părea rău că mă vedea plecînd, pentru că de-acum trebuia să cumpere *Corriere dello Sport*. L-am despăgubit dăruindu-i toate pachetele și pachețelele Ariannei, pe care le lăsasem în cameră. M-am gîndit că ar trebui să sun la ziar și să-mi iau rămas-bun de la Rosario, dar nu aveam chef să dau explicații. Am decis să nu spun nimic nimănui și să le scriu mai tîrziu ca să-mi trimită banii pe care mi-i datorau. Deocamdată aveam suficienți pentru călătorie și ca să rezist la început în orice loc m-aș fi nimerit. În ce privea locul propriu-zis, habar n-aveam care o să fie. Am început să mă gîndesc în timp ce rătăceam aiurea prin oraș, luîndu-mi rămas-bun de la el. În fond, pe el nu-l uram, dar nu aveam nici un regret și îmi părea rău că n-am. Priveam scările monumentale, bisericile, măsuțele cafenelelor în aer liber și nu-mi păsa deloc.

Am ajuns la șoseaua de centură. Dădea ocol orașului și am parcurs-o citind numele de pe indicatoarele rutiere, dar orice loc era bun și am redus opțiunile la variantele nord și sud. Am ales sudul doar pentru că era însorit și aș fi putut merge pe lîngă mare, repetînd călătoria de atunci cînd mă dusesem s-o iau pe Arianna. Am condus pînă cînd indicatoarele cu Roma au devenit tot mai rare și apoi m-am oprit să pun benzină. Peisajul era diferit. Îl văzusem ars de soare și acum era verde, fraged, voluminos. O dimineață splendidă pentru călătorie. Cu cît mă apropiam mai mult de mare, cu atît clima devenea mai blîndă și la un moment dat am deschis toate geamurile mașinii. Cînd a apărut în sfîrșit marea, m-am gîndit că mi-ar plăcea să fac o baie în golful cu fortăreața.

După o oră a apărut, plin de splendoare, în fața mea. Era mai mare și mai pustiu decît mi-l aminteam. Probabil tocmai fusese o furtună, pentru că plaja strălucea de resturi și bușteni negri zăcînd în soare. În dreapta, întunecata fortăreață maură domina totul și munții stîncoși se profilau ascuțiți pe un cer dureros de albastru. Mi-am părăsit vechea mea Alfa Romeo și am traversat desișul. Plaja era plină cu lădițe de fructe, scînduri smulse, cutii de conserve și foarte multe flori putrezite. Am ajuns la apă. Nu era rece. Atunci m-am întors la Alfa Romeo și am început să mă dezbrac. Cînd mi-am scos cămașa peste cap, mi-am dat seama că acela era locul cel mai frumos pe care-l văzusem vreodată și că nu mă duceam nicăieri, că nu exista nici un loc unde aș fi putut să merg în afară de ăsta. M-am așezat în mașină, mi-am aprins o țigară și am fumat, gîndindu-mă cum să duc la bun sfîrșit singurul lucru care-mi rămînea de făcut.

Partea dificilă era să mă înfrînez să înot. M-am gîndit imediat la valize. Alea cu cărți cîntăreau ca naiba și a trebuit să le iau pe rînd ca să le duc la marginea valurilor. Am căutat în portbagaj două bucăți de sfoară. Am găsit una singură, dar am reușit s-o tai în două frecînd-o de aripa mașinii. Tocmai mă pregăteam să închid portiera, cînd mi-am dat seama că nu voiam s-o fac în costum de baie. Atunci am scotocit prin valiza cu haine, am luat costumul alb, l-am îmbrăcat direct pe piele, mi-am suflecat manșetele pantalonilor și m-am dus pe plajă. Am avut unele dificultăți să-mi leg a doua valiză la cealaltă încheietură, dar am reușit ajutîndu-mă cu dinții. Am încercat să le ridic. Erau grele și era și normal să fie grele, altfel n-ar fi servit scopului meu sau ar fi făcut lucrurile mai dificile. Am intrat în mare. Simțeam apa răcoroasă în jurul călcîielor. Am privit golful. Cele două brațe mari ale golfului, care se estompau înspre soare. Drept să spun, eram la capătul puterilor.

Atîta tot.

Cum am spus, nu sînt supărat pe nimeni. Am avut șansa mea și mi-am jucat-o. Nimeni nu m-a constrîns. Regrete nu am. Uneori mă gîndesc cum ar fi fost viața mea dacă în dimineața aia, cînd a început totul, nu m-aș fi trezit că plouă sau aș fi avut în buzunar bani și tot restul, dar nu pot să-mi imaginez nimic anume. Mă gîndesc, da, la orașul meu, la orașul nostru, mă gîndesc la copacii de pe splai și la turlele bisericilor profilate pe cer. Mă gîndesc la filmul lui Graziano și la bilețelele pe care Arianna le înfigea în ușă în încercarea de a conferi o ordine zilelor ei, mă gîndesc la tinerețea mea sfîrșită și la bătrînețea pe care n-o s-o am. Mă gîndesc la toate lucrurile neduse la capăt, la copiii născuți morți, la îngeri, la iubirile rămase o închipuire, la visele nimicite de zori. Și mă gîndesc la lucrurile moarte pentru

totdeauna, la genocide, la copacii doborîți, la balenele măcelărite și la toate speciile dispărute. Mă gîndesc la primul pește care a supraviețuit după ce a ieșit din ape, zbătîndu-se și înmulțindu-se. Mă gîndesc că totul se îndreaptă spre mare. Marea care primește totul, toate lucrurile care n-au reușit niciodată să se nască, toate lucrurile moarte pentru totdeauna. Mă gîndesc la ziua în care cerurile o să se deschidă, iar ele – pentru prima dată sau încă o dată – o să-și dobîndească din nou legitimitatea.

1. Romanul lui Herman Melville, în traducerea italiană a lui Cesare Pavese.
2. Ernest Hemingway.